

Matkalla minuuteen

Omaelämäkerrallinen kuvaus identiteetin rakentumisesta kummitusten kanssa käydyssä kirjeenvaihdon kulussa

Kaisa Vuorjoki 13971

Syksy 2011

Lapin yliopisto/ KTK

Pro Gradu -tutkielma

Päivi Naskali

Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Matkalla minuuteen - Omakohtainen kuvaus identiteetin rakentumisesta ja kummitusten kirjeiden kautta rakentuvasta maailmasta.

Tekijä: Kaisa Vuorjoki

Koulutusohjelma/oppiaine: Kasvatustieteiden tiedekunta, luokanopettajakoulutus

Työnlaji: Pro gradu –työ X Laudaturtyö __ Lisensiaatintyö __

Sivumäärä: 79

Vuosi: syksy 2011

Tiivistelmä:

Tämä pro gradu –tutkielma käsittelee identiteetin rakentumista kymmenen vuotta kestäneen kummituskirjeenvaihdon kulussa kuvattuna. Sen lisäksi tutkimukseni käsittelee kummitusten kirjeiden kautta lapselle ja nuorelle rakentuvaa kummitusten maailmaa, joka kulki näkyvän maailmani rinnalla koko kymmenvuotisen kirjeenvaihdon ajan.

Tutkimukseni aineistona ovat kummitusten kirjoittamat kirjeet ja kortit. Olen käsittelevät aineistoani aikajärjestyksessä yhdistellen niitä omiin mietteisiini, jolloin kirjeistä ja mietteistä rakentuu aivan kuin omaelämäkerta. Analysoinnin runkona identiteetin rakentumisessa käytän Tony Dunderfeltin elämänkaaripsykologian (1998) teoriaa ihmisen kehityksen perusvaiheista. Tutkimuksessani on paljon suoria katkelmia kirjeistä, jotta kirjeenvaihdon maailma välittyisi lukijalle mahdollisimman tarkasti.

Kirjeenvaihto kummitusten kanssa on ollut ainutlaatuinen kokemus. Kummitukset olivat mielikuvitusolentoja, joita opettajamme käytti apunaan opetuksessa. Toisella luokalla ollessamme, halusimme alkaa kummitusten kanssa kirjeenvaihtoon. Kirjeenvaihdon kautta kummituksista tuli osa omaa elämääni, ja kirjeiden kautta kummitusmaailma alkoi rakentua näkyvän maailman rinnalle. Kirjeenvaihtoni kummitusten kanssa jatkui lukion toiselle luokalle asti, jolloin kummituksista viimeinen, jolle kirjoitin, halusi paljastaa ihmishahmonsansa.

Tutkimukseni myötä jokainen pääsee matkalle kummitusten maailmaan ja seuraamaan siinä näkyvää identiteettini rakentumista Tulkintani identiteettini rakentumisesta ja kummitusten maailmasta, voi antaa jokaiselle opettajalle jotain uutta opetuskäytännöistä, mielikuvituksesta ja luovuudesta. Kummitukset ja kummituskirjeenvaihto olivat vahvasti läsnä omassa lapsuudessani. Niiden olemassaolo on väistämättä vaikuttanut ajatuksiini opettajuudesta ja koulunkäynnistä. Tutkimustani tehdessäni olen huomannut, kuinka tärkeää opettajan on pohtia omaa menneisyyttään, omia kouluaikojaan ja omaa opettajuuttaan. Ne ohjaavat meitä työssä, ja siksi on tärkeä pohtia millainen opettaja haluaa olla, ja kuinka kehittää omaa opettajuuttaan.

Avainsanat: Identiteetti, narratiivinen identiteetti, kirjeiden tutkimus, mielikuvitus.

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi X

Sisällys

1 JOHDANTO	6
2 IDENTITEETTI.....	8
2.1 Identiteetin lähtökohdat.....	8
2.2 Identiteetin rakentuminen	10
2.3 Identiteetti nykyajassa.....	12
2.4 Identiteetin rakentaminen koulun haasteiden keskellä.....	15
2.5 Narratiivinen identiteetti	18
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	20
3.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	20
3.2 Kirjeiden tutkimus.....	21
3.2.1 Kirjeet lähteinä.....	21
3.2.2 Kirjeiden dialogisuus	22
3.2.3 Kirjeet ja niiden totuudellisuus	24
3.2.4 Kirjeet ja kirjoittamisen taito	25
3.2.5 Kirjepaperia ja mustetta	26
3.2.6 Kirjeiden tutkimus ja sen eettisyys	27
3.3 Omaelämäkertaa tutkimassa	28
4 AINEISTO	31
4.1 Aineiston kuvaus.....	31
4.2 Aineiston analyysi.....	32
5 KIRJEENVAIHDON KULKU	35
5.1 Matka kummitusten kanssa alkaa	35
5.2 Tutustumista ja moraalikasvatusta	37
5.3 Kummitusten maailma ihmetyttää	40
5.4 Ystävyyttä ja arjen kuulumisia.....	44
5.5 Kirjeitä vuosien kuluttua.....	47
5.6 Kirjeenvaihto Lucinan kanssa.....	48
5.6.1 Luontoa ja taidetta.....	48
5.6.2 Erilaisuudesta samanlaisuuteen.....	50
5.6.3 Totta ja tarua	51
5.6.4 Lukemisen iloa ja kielen rikkautta.....	53

5.6.5 Suuria elämänmuutoksia	54
6 KUMMITUSKIRJEIDEN KAUTTA RAKENTUNUT MAAILMA	58
6.1 Ystävyys.....	58
6.2 Luonto on arvokasta.....	59
6.3 Kummitusmaailman arvot ja moraalit.....	60
6.4 Taide, teatteri ja kirjallisuus.....	61
6.5 Erilaisuus.....	61
6.6 Huumori	62
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	63
7.1 Mielikuvituksen kehitys.....	63
7.2 Kognitiivinen kehitys.....	65
7.3 Lukemisen, kirjoittamisen ja ajattelun kehitys	66
7.4 Moraalinen kehitys.....	67
7.5 Sosio-emotionaalinen kehitys	68
7.6 Itsetunnon ja persoonallisuuden kehitys	69
8 POHDINTA	71
LÄHTEET.....	76

1 JOHDANTO

“Loiskukoon loska korkealle askeltesi alla, Kaisa! Kiitos kirjeestäsi, jonka olit koristellut englanninkielisillä kehotuksilla hymyillä. (Sen verran minäkin englantia ymmärrän, vaikka osaankin paremmin puolaa ja ranskaa.) Niinpä päätin kokeilla hymyilemistä. Mutta ensin varovasti! Kurkistin itseäni lattialle pudonneen peilin sirpaleesta, ja väänsin hivenen verran suupieliä ylöspäin. Hmm? Poskissa tuntui kummalliselta. Sitten vielä vähän - APUA! Kellastuneet etuhampaat ja terävät kulmahampaat tulivat näkyviin. Ja Huulet näyttivät tosi sinertäviltä. Suljin silmäni heti, ja tiukasti. Mutta sitten tulin ajatelleeksi, että jos säikähdän itse omaa hymyäni, se voi tehota muihinkin, ja niin rupesin harjoittelemaan peilin edessä toinen toistaan murhaavampia hymyjä. Niin, että kiitos vain hyvästä ideasta!”(Lucina, 30. Huutavan myrskytuulen kuuta, ihmisten vuonna 1996)

Ala-asteella ollessani, koulussamme asui kaksi kummitusta: Eufrosyyne ja Rauha. He asuivat koulun vintillä, jossa kävimme välillä vierailulla siinä toivossa, että näkisimme kummitukset tai edes pieniä vilahduksia heistä. Koulun vintti oli jännittävä paikka, jossa uskoimme kummituksien oikeasti asuvan. Tosin koskaan emme tainneet kummituksia nähdä, mutta sen sijaan kummitukset antoivat kuulla itsestään. Aina kun luokassamme sattui jotain kummallista ja salaperäistä, esimerkiksi ovi aukesi kesken tunnin, mutta ketään ei näkynyt, ajattelimme sen johtuvan Eufrosyynestä tai Rauhasta.

Opettajamme Marita Kilpimaa¹ käytti kummituksia apunaan opetuksessamme. Kummitusten avulla opimme uusia asioita ja heidän läsnäolonsa avulla luokassamme pysyi yllä järjestys. Toisella luokalla ollessamme, joku meistä sai ajatuksen, että alkaisimme kirjeenvaihtoon Eufrosyynen kanssa. Niinpä me opettajamme kannustamina kirjoitimme kirjeet Eufrosyynelle. Kirjeet laitoimme luokassa olevaan postilaatikkoon, ja kun kirjeet olivat laatikosta hävinneet, tiesimme Eufrosyynen eli Eufron käyneen hakemassa ne. Eufro vastasi meille kirjeisiin ja saimme Eufrolta kirjeitä samasta laatikosta, jonne laitoimme myös meidän kirjeemme Eufrolle. Tätä kirjeenvaihtoa jatkui monta vuotta ja vuosien kuluessa tutustuin Eufron kautta myös uusiin kummituksiin. Saatoin saada kummituksilta kirjeitä ympäri maailmaa ja kummitukset sekä heidän elämänsä loivat ihmismaailman rinnalle kummitusten maailman, jonne pääsin kirjeiden sekä opettajamme opetuksen kautta vierailemaan.

Kandin tutkielmassani tutkin kummituskirjeenvaihtoa. Tarkemmin ottaen tein tutkielmani mielikuvituksen käytöstä opetuksen välineenä.

¹ Olen pyytänyt ja saanut luvan Marita Kilpimaan nimeämiseen tutkimuksessani

Pro Gradu –tutkielmassani haluan tutkia lisää kirjeenvaihtoon osallistuneiden luokkakavereideni kokemuksia ja muistoja kirjeenvaihdosta ja kummituksista. Kuitenkin keskustellessani muutaman kummituskirjeenvaihtoon osallistuneen henkilön kanssa, huomasin, että kummituskirjeenvaihto on ollut toisille hyvinkin merkittävää, kun taas toisilla kirjeenvaihdosta ei ole kovinkaan merkityksellisiä muistikuvia, tai muistikuvia kummituksista ollenkaan. Koska kummituskirjeenvaihto on ollut tärkeä kokemus omassa elämässäni ja on sitä yhä, haluan jakaa kokemukseni ja muistoni muiden kanssa. Tämän vuoksi teen tutkimukseni keskittyen omiin kirjeisiini ja kokemuksiini kirjeenvaihdosta.

Tutkimuskohteenani on minun ja kummituksien välinen kirjeenvaihtoprosessi ja aineistoni koostuu vuosien 1993–2003 aikana kummituksilta saaduista kirjeistä. Kirjeet analysoin kahden identiteetin rakentumiseen ja lapsen kehitykseen liittyvän kysymyksen avulla. Tutkin miten identiteetin rakentuminen näkyy kirjeenvaihdon kulussa ja minkälainen maailma lapselle ja nuorelle kirjeenvaihdon kautta rakentuu näkyvän maailman rinnalle. Käytän tutkimuksessani paljon lainauksia kirjeistä, jotta lukija pääsee eläytymään kirjeenvaihdon kautta rakentuneeseen maailmaan.

Kertomusten, kokemusten ja elämänhistorian kautta tehdään tulkintoja. Näiden tulkintojen kautta rakentuva identiteetti on kertomuksellinen eli narratiivinen identiteetti. Tämän vuoksi käytän tutkimuksessani narratiivista näkökulmaa. Se on keino tutkia kertomusta, jonka ihminen luo itsestään. Kirjeiden ja muistojeni kautta rakentuu ikään kuin omaelämäkerta, jonka vuoksi olen mukailnut tutkimuksessani autoetnografiaa.

Nykyään koulun vaikutuksesta lapsen identiteetin kehitykseen, käydään runsasta keskustelua. Kuitenkin peruskouluikäisten identiteettiä ja identiteetin kehitystä on tutkittu vähän. Se on saattanut johtua siitä, että aiempien tutkimuksien mukaan identiteetin kehityksen on ajateltu alkavan vasta murrosiässä, lapsen ollessa noin 15 -vuotias. Uudet tutkimukset antavat kuitenkin toisenlaista tietoa. (Huttunen 2011.)

Uusien tutkimuksien mukaan lapsi alkaa rakentaa identiteettiään hyvin varhaisessa vaiheessa, jo puheenkehityksen alkuvaiheilla, silloin kun lapsi oppii antamaan merkityksiä koetuille asioille, muistelemaan ja nimeämään kokemuksiaan. Jo kaksisanaisten lauseiden avulla lapsi pystyy antamaan merkityksiä menneille tapahtumille. Vastakaikua näille merkityksille lapsi saa vuorovaikutuksesta perheen keskusteluissa. Myöhemmin lauseet ja kertomukset rikastuvat erilaisissa elämisen tapahtumissa, joista yhtenä esimerkkinä on koulu. (Huttunen 2011.) Koululla on suuri vaikutus nuo-

ruuteen ja aikuisuuteen. Kuitenkin kansainvälisten tutkimusten tulosten mukaan, kouluopetus ei vahvista positiivisen identiteetin kehitystä parhaimmalla mahdollisella tavalla. Yksi syy tähän on se, että identiteetin kehittäminen mielletään kotikasvatuksen piiriin kuuluvaksi. (Ropo 2010.)

Kirjeenvaihto kummitusten kanssa on mahdollistanut identiteettini rakentumisen koulussa. Kummituskirjeenvaihto alkoi, kun olin peruskoulun toista luokkaa käyvä kahdeksanvuotias koululainen. Sitä jatkui kymmenen vuotta, ja kirjeenvaihdon loppuessa olin kahdeksantoistavuotias nuori aikuinen. Kummituskirjeenvaihdolla on ollut suuri merkitys elämässäni, jonka vuoksi haluan tutkia kuinka identiteetin rakentuminen näkyy kirjeenvaihdossa.

2 IDENTITEETTI

2.1 Identiteetin lähtökohdat

"Kysyit horoskoopista. Pyydän tarkennusta, en ollut nimittäin aivan varma sanan oikeinkirjoituksesta. Tuossa muodossa sana on minulle tuntematon, mutta Krakovan klassillisessa kauhupensionaatissa meidän opintoihin kyllä kuului lyhyt oppimäärä horisko-oppia. Tietänet, että ketä tahansa kunnioitettavaan kummitteluikään varttunutta aavetta voidaan nimittää "vanhaksi horiskoksi". Horisko-oppi käsittelee siis näitä huonoon käytökseen liittyviä asioita. Minunkaltaistani melkoisen ansioitunutta naisaavetta voi puhutella esimerkiksi näin: " Oi Kamala Rouva, teidän kasvonne ovat mustat kuin riihen seinästä reväistyn ruustinnavainaan! Tai : " Inha Iljetys, minä kauhistun kelmeitä kasvojanne, jotka hymyävät puoleeni viileästi kuin eilispäivän mannapuuro kattilan pohjalta." Näin ystävien kesken moiset hörhelöt ovat tietysti turhia, niin että sano Lucina vaan. Mutta kyllä se hivelee itsetuntoa, jos joskus saa kuulla epäkohteliaisuuksia kaikkien korulauseiden kera!" (Lucina, Tyrmäviikko 23. Tuuheiden Sananjalkojen Kuuta, ihmisten ajanlaskussa 1995)

Tutkimuksessani tutkin kummituskirjeenvaihtoa ja sitä, miten identiteetin rakentuminen näkyy kirjeenvaihdon kulussa. Tämän vuoksi on syytä perehtyä identiteettiin käsitteenä.

Identiteettiä on tutkittu monella eri tieteenalalla, ja identiteetti-käsitteen määrittely onkin ongelmallista sen moninaisen käytön vuoksi (Kärkkäinen 2001, 8). Erik H. Erikson on esitellyt identiteetin käsitteen ensimmäisen kerran toisen maailmansodan jälkeen. Hän on käsitellyt identiteettiä psykologisesta näkökulmasta ja hänen käsitettään on painotettu hyvin eri tavoin. (Fadjukoff 2009, 179.)

Eriksonin mukaan ihmisellä on tarvetta tuntea omaan olemassaoloonsa liittyvää samuutta ja jatkuvuutta vuodesta ja erilaisista tilanteista toiseen, huolimatta siitä, että ulkoiset piirteet ja käytös muuttuisivatkin. Identiteetin muodostuminen perustuu siihen, että nuori kokee eheyttä ja jatkuvuutta omassa kehityksessään, jolloin hän ymmärtää mitä hän tekee ja mitä se merkitsee. (Almqvist 2004, 124.) Ihminen tarvitsee tunteen jatkuvuudesta ja odottaa myös muiden havaitsevan sen (Erikson 1982, 254–255). Monet identiteettiteoriat pohjautuvat Eriksonin teoriaan minän kehityksestä, vaikka hänen teoriaansa onkin arvosteltu sen vaikeaselkoisuuden vuoksi.

Toinen kuuluisa esimerkki identiteetin tutkijoista on sosiologi Stuart Hall, jonka mukaan on olemassa kolme varsin erilaista käsitystä identiteetistä: valistuksen subjekti, sosiologinen subjekti ja postmoderni subjekti. Valistuksen subjektilla käsitetään ihmisen olevan täysin yhtenäinen yksilö, jolla on järkeä, tietoisuutta ja toimintakykyä. Tämä ihminen omaa myös keskuksen eli identiteetin. Se koostuu sisäisestä ytimestä, joka on saanut alkunsa samalla kun ihminen syntyi ja jonka jälkeen se vain avautui, pysyen olemukseltaan samana koko yksilön olemassaolon ajan. (Hall 1999, 21.)

Valistuksen subjektin mukaan identiteetti pysyy samanlaisena koko ajan, huolimatta siitä, mitä elämä tuo tullessaan. Kärjitetysti sen voidaan ajatella tarkoittavan sitä, että ihminen pysyy muuttumattomana koko elämänsä ajan.

Sosiologinen subjektikäsite eroaa valistuksen subjektista huomattavasti. Sen mukaan subjektin sisäinen ydin ei ole autonominen ja itseään kannatteleva, vaan se muodostuu suhteessa ”merkityksellisiin toisiin”, jotka välittivät subjektille kulttuurinsa, joka koostuu arvoista, merkityksistä ja symboleista. Subjektilla on edelleen sisäinen ydin, mutta se muotoutuu ja muokkautuu jatkuvassa dialogissa ”ulkopuolella” olevien kulttuuristen maailmojen ja niiden tarjoamien identiteettien kanssa. (Hall 1999, 22.)

Postmodernin subjektikäsitteen mukaan subjektilla ei ole kiinteää, olemuksellista tai pysyvää identiteettiä. Identiteetti muotoutuu ja muokkautuu jatkuvasti suhteessa niihin tapoihin, joilla meitä puhutellaan meitä ympäröivissä kulttuurisissa järjestelmissä. Se on siis historiallisesti, mutta ei biologisesti määrittynyt. (Mt, 23.)

Edellä kuvatut käsitykset identiteetistä kertovat paljon siitä millaista keskustelua identiteetistä on käyty ja käydään jatkuvasti. Omassa tutkimuksessani tutkin miten identiteetin rakentuminen näkyy kummituskirjeenvaihdon kulussa ja millaisen maailman kirjeenvaihto lapselle ja nuorelle loi näkyvän maailman rinnalle. Sen vuoksi keskityn tutkimuksessani käsittelemään identiteettiä narratiivisesta ja kasvatuksellisesta näkökulmasta.

Arkikielessä puhuttaessa identiteetti tarkoittaa käsitystä omasta itsestä. Sanoja minäkuva, minuus ja itseys on usein käytetty synonyymeina identiteetille. Tutkijat ovat kuitenkin keskenään eri mieltä siitä, mitä identiteetti, minuus, persoonallisuus, minäkuva, minäkäsitys ja minä tarkoittavat. Ovatko ne eri käsitteitä, vai toistensa synonyymeja.

Tässä tutkimuksessani käytän käsitteenä identiteettiä ja minuutta, pitäen niitä synonyymeina toisillensa. Tutkimuksessani määrittelen identiteetin eli minän Keltikangas-Järvisen mukaan. Hänen mukaansa minä on kaikkea sitä, mitä ihminen kokee ”minuna” eli omana kokemuksenaan persoonastaan. (Keltikangas-Järvinen 2001, 97.) Toisin sanoen minuutta ovat kaikki ihmisen kokemukset omasta itsestään.

2.2 Identiteetin rakentuminen

“Kerroit, että astrologiasta näkee, minkälainen ihminen rapu on. Kuulostaa kovin oppineelta ja vaikealta! Meidän kummitusten parissa on niin, ettei yleensä tarvitse mennä kuin oman perheensä tai lähimpien haamutove-reidensa joukkoon, kun jo alkaa sadella totuuksia siitä, minkälainen kummitus tässä itse kukin sattuu olemaan. Tähän tyyliin: “Hyvänen aika! Sinun lähelläsihän aivan rauhoittuu. Oletko taas unohtanut ripustaa tuoreita hä-mähäkinverkoja helmoihi?” Tai: “Minä kyllä ihmettelen, miten sinä voit olla noin lempeän ja levollisen nä-köinen. Sinä olet kyllä perinyt sen isältäsi, meidän suvussa kaikki ovat aina olleet niin pirteästi raivopäisiä. Tai: “Ala heti kirskutella hampaitasi, muuten minä en kehtaa kummitella sinun kanssasi enää hetkeäkään.” Taval-laan se on aika kätevää. Siitä sitten tietää, minkälainen on, ainakin toisten mielestä. Ja kyllä niitä kehuja taitaa sittenkin tulla enemmän, me kummitukset puhallamme loppujen lopuksi aina yhteen hiileen. Mutta siltä varalta, ettei kukaan huomaa minun hirveimpiä puoliani pitkään aikaan, olisi tietysti mielenkiintoista kuulla, mitä siellä sinun astro-kirjassasi kerrotaan sokaisevan kirkkauden kuussa tiivistyneiden kummitusten parhaista, eli kar-meimmista puolista.” (Lucina, Heiluntaina 10. Unisen lepakon kuuta ihmisten ajanlaskussa vuonna 1995)

Kiinnittymisteorian mukaan lapsen minäkuvan eli identiteetin pohja luodaan varhaisissa kiinnittymissuhteissa. Ne myös auttavat lasta rakentamaan sisäisiä työskentelymalleja ratkaisujen tekemiseen elämässä. Silti varhaiset kiinnittymissuhteet eivät ratkaise ihmisen minäkuvaa ja vuorovaikutussuhteita peruuttamattomasti, vaan lapsen omalla temperamentilla ja myöhemmillä ihmissuhteilla ja vuorovaikutuskokemuksilla on vaikutusta niiden kehitykseen. (Launonen 2007, 19.)

Jo lapset saavat kokea elävänsä yhteiskunnassa, jossa suoritus ja kilpailu ovat keskeistä. Aina yhä parempien suoritusten odotus, liittyy olennaisesti myös lapsen maailmaan. Lapsen tulisi saada kokea varauksetonta hyväksyntää. Hänen tulisi tuntea olevansa riittävän hyvä sellaisenaan kuin on, jo heti syntymästään lähtien. Silloin hänelle kehittyy omanarvontunne. (Arvola 2009, 98.)

Aina näin ei kuitenkaan tapahdu ja lapsi oppii vaatimaan itseltään aina vain enemmän, jolloin lapselle alkaa kasaantua suorituspaineita. Tällöin lapselle ei jää aikaa eikä mahdollisuutta elää lapselle kuuluvaa huoletonta elämää. Aikuisen tuleekin auttaa lasta olemaan lapsi ja antaa hänelle tilaisuuksia rauhoittumiseen. (Mt, 98.)

Kasvaessaan lapsi tulee yhä tietoisemmaksi itsestään erillisenä olentona. Sen myötä hän omaksuu itselleen identiteetin tietyn nimisenä, tiettyjen vanhempien lapsena ja esimerkiksi tietyn koulun oppilaana. Kuitenkin vasta sitten kun lapsi alkaa päättää kuka hän haluaa olla, millaisiin ryhmiin hän haluaa kuulua ja millaisia arvoja omaksua, voidaan alkaa puhua identiteetin rakentamisesta ja saavuttamisesta. (Fadjukoff 2009, 181.)

Identiteetin rakentamisessa ja saavuttamisessa koululla on merkittävä osuus. Kun lapsi aloittaa koulun, koulusta tulee lapselle uusi kasvuympäristö, jonka jäsenenä hän alkaa toimia. Koulussa käymi-

sen, oppimisen, kavereiden sekä opettajien kanssa toimimisen perusta on vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutus on tärkeää identiteetin rakentumisessa. Valtiotieteiden tohtori, psykologi Reijo Kauppila on kirjoittanut sosiaalisesta konstruktionismista, jonka mukaan oppiminen on sekä kognitiivista että sosiaalista. Sen mukaan varsinaiset merkitykset syntyvät sosiaalisissa suhteissa. (Kauppila 2007, 56).

Kauppilan mukaan minuuden teoretisoinnissa on kysymys ihmisenä olemisesta. Siitä, mitä on olla ihminen. (Mt, 57). Hän kirjoittaa länsimaisessa kulttuurissa vallitsevan käsityksen individualistisesta ihmisestä. Me uskomme olevamme erillisiä yksilöitä, joiden keskuksena toimii yksilöllinen mieli, joka sijaitsee aivojen kätköissä. (Mt, 57.)

Siitä huolimatta nykyajan kirjallisuudessa ja elokuvissa on käsitelty paljon juurettomuutta ja itsensä etsintää. Kauppila kirjoittaa, että Gergenin mukaan tällainen erillisyyteen kasvanut yksilöllisyys ja siihen liittyvä minäkäsitys eivät ole enää toimivia. Hänen mielestään meidän tulisikin pohtia sitä, missä minuus syntyy eli ihmisten välistä vuorovaikutusta. Hänen mukaansa tulisi ensisijaisesti ymmärtää, että minuus on vuorovaikutuksen ja keskinäisten kommunikaatioiden tulos. (Mt, 57.) Myös luokanopettaja Timo Jantunen kirjoittaa vuorovaikutuksen puutteesta koulussa. Hän on huolissaan siitä, että koulussa keskitytään helposti yksilön kehitykseen tiedon ja älyn alueella, mutta samalla unohdetaan koulun sosiaalinen tehtävä. Silloin toisten auttaminen, oikeudenmukaisuus ja oikeamielisyys jäävät kokonaan oppimatta, ja sen sijaan opitaan olemaan itsekkäitä. (Jantunen 2007, 213.)

Koulussa tulisi ottaa paremmin huomioon identiteetin rakentaminen ja vuorovaikutustaitojen opettaminen. Kouluun tulee lapsia hyvin erilaisista lähtökohdista. Kaikki eivät saa kotonaan tuntea olevansa hyväksytyjä ja rakastettuja. Siksi koulussa pitäisi olla tilaa lasten tunteille ja ajatuksille. Jantunen puhuu myös tästä asiasta. Hänen mukaansa osa lapsista kasvaa tunne- ja arvotyhjiössä. Kasvatusvastuu lapsista on kodilla, mutta kodin ja koulun yhteistyöllä saadaan aikaan paras lopputulos. Kaikki vanhemmat eivät myöskään onnistu kasvatustehtävässään hyvästä tahdosta huolimatta. Tällöin he tarvitsevat avukseen ammatti-ihmisiä. Koulussa voidaan tehdä paljon lasten auttamiseksi, vaikka tiivis yhteistyö vanhempiin puuttuisi. Oma lukunsa on lapsilla, jotka ovat vailla vanhempia. Heillä on yleensä huutava aikuisen tarve, vaikka heidän apunaan onkin ammattitaitoinen lastenkodin henkilökunta. Niin heille, kuin monille kotona asuville lapsille, koulu voisi olla erityinen paikka, jossa on mahdollisuuksia olla tasavertainen muiden kanssa, ja saada myös omaa ääntä kuulluksi. (Mäki 2009a, 80.)

Identiteetin rakentumiselle olennaisinta on, että nuorelle tärkeät ihmiset hyväksyvät hänet, ja arvostavat häntä juuri sellaisena kuin hän kokee itse olevansa. Identiteetti saa vahvistuksen yhteisöstä (Almqvist 2004,124). Identiteetin vahvistuessa yksilölle syntyy varmuutta siitä, että hän on kykenevä saavuttamaan järjestyksen ja tarkoituksen elämässään. Jos identiteetti on heikosti jäsentynyt, yksilö kokee hämmennystä ja epäselvyyttä omista pyrkimyksistään ja mahdollisuuksistaan. Sen vuoksi hän joutuu turvautumaan toisiin, arvioidessaan itseään ja mahdollisuuksiaan. (Erikson 1982, 254–255; Fadjukoff 2009,187; Almqvist 2004, 124–125.)

Identiteetti rakentuu suhteessa erilaisuuteen ja samanlaisuuteen. Samaistuminen tarkoittaa sitä, että lapsi omaksuu itselleen vanhempiensa tai joidenkin tärkeiden ihmisten ajatuksia, ihanteita, mielipiteitä ja käyttäytymismalleja. Sen lisäksi hän saattaa ottaa itselleen myös näiden ihmisten psykologisia ominaisuuksia. Ihailemansa ihmiset hän kokee samanlaisiksi kuin itsensä. Samaistuminen on lapsen voimalähteenä ja psyykkisenä tukena. Vahvaan ihmiseen samaistumalla lapsi tuntee itsensä vahvaksi ja samaistuminen vahvistuu jos lapsi saa hyväksyntää ihailunsa kohteeltaan. Lapsen samaistuessa ja jäljitellessä ihailemiaan tärkeitä ihmisiä, hän saavuttaa oman identiteettinsä. (Keltikangas-Järvinen 2001, 112–113.)

Jos lapsi kokee, että vanhemmat vaativat häneltä liikaa, samaistumisesta saattaa tulla myös negatiivista. Tällöin lapsi haluaa olla kaikkea muuta kuin mitä häneltä odotetaan. (Mt, 113.) Nuori voikin joutua käyttämään paljon psyykkistä energiaa, jotta ymmärtäisi itseään ja selkeyttäisi suhteitaan vanhempiinsa ja ikätovereihinsa. Tämä työ voi vaatia niin paljon aikaa ja voimia, että koulunkäynti ja harrastukset jäävät hetkeksi toiselle sijalle nuoren elämässä. (Almqvist 2002, 124.) Myös oman itsensä etsiminen kuuluu nuoruusikään. Se saattaa koskea opiskelua, töitä, harrastuksia ja ihmissuhteita. Kehityksen kannalta on kuitenkin tärkeää, että nuorella on aikaa ja mahdollisuuksia kokeilla, mikä hänelle sopii ja mitä hän itse haluaa. (Mt, 124)

2.3 Identiteetti nykyajassa

“Piirsit kirjeeseen kolme hameniekkaa, jotka tekevät mitä eriskummallisimpia temppuja – miten on, onko Vierumäellä sirkuskoulu? Olitko siellä opettelemassa painovoimalakien uhmaamista? Se onkin sangen opettavaista, sillä me aaveet elämme kokonaan painovoiman ulkopuolella. Käsillä seisonta tai ilmassa tehty spagaatti ei siis herätä meidän parissamme sen kummempaa huomiota. Mutta annas, millainen villitys on valtaamassa alaa: me, jotka olemme luonnostamme kevyitä ja nopeita, olemme alkaneet käyttää urheilumielessä nilkkapainoja, jotka kiskovat meitä maata kohti. Rannepainojakin olen nähnyt itseään näännyttävillä aaveilla. Niin sitä sitten menään kuin kahleissa kulkevat pakkotyövangit pitkin pururataa...no, ehkä se avartaa näkemystä ihmisten oloista.” (Lucina, 30.päivä Unisen lepakon kuuta ihmisten ajanlaskussa vuonna 1997)

Nykyajan länsimaisessa yhteiskunnassa korostetaan yksilön omia valintoja ja yksilöllisyyttä. Yhteisön rajat eivät ole enää tiukkoja ja mahdollisuudet etsiä omaa tietämme ovat avoimia, vaikkakin vaativat vastausta. Kuka minä olen? Mikä on merkitykseni ja paikkani yhteisössäni? Nykyaikana jokaiselle on tullut välttämätön tarve pohtia identiteettiään. (Fadjuhoff 2009, 179.)

Modernissa maailmassa yksilön identiteetti rakentuu refleksiivisessä prosessissa ulkoisen maailman kanssa. Se ei siis enää ole ulkoisen maailman määräämä. Tyypillinen piirre maailmallemme on se, että kaukaiset asiat tulevat tietoisuuteemme median, television, elokuvien, videoiden, tietokoneiden, puhelimien ja sanomalehtien kautta. Ihmisillä on edessään valtava määrä virikkeitä ja toimintamalleja. (Giddens 1991, 25–28.)

Modernin ajan muutokset irrottivat ihmiset siteistä ja pysyvästä järjestyksestä. Modernin ajan mukana syntyi käsitys irrallisesta yksilöstä. Giddensin mukaan reflektiivisyys on modernille ajalle ominainen piirre. Itsen ja yhteiskunnan välisen vuorovaikutuksen katsotaan muodostavan identiteetin. Kun identiteetin ei enää ajatella tulevan verenperintönä, koetaan sen olevan yksi elämän tavoiteltavista päämääristä. (Mt, 2, 33.)

Tällaiseen ajatteluun identiteetin tavoittelusta voi törmätä joka päivä. Televisio ja kirjallisuus ovat pullollaan itsensä ja identiteetin kehitysohjelmia. Identiteetin rakentumisesta ja rakentamisesta sekä itsensä etsimisestä, on tullut yksi keskeinen osa modernin ihmisen elämää. Giddensin mukaan vastuu identiteetin rakentumisesta onkin yksilöllä itsellään. Yksilöllä on mahdollisuus ja velvollisuus tehdä itsensä joksikin, eikä vain olla passiivisesti sitä, mitä on. Ihmisellä on vapaus valita ja mahdollisuudet valinnoista kasvavat jatkuvasti. Samalla oman suunnan valinnasta muotoutuu velvollisuus ja suoranainen pakko. (Mt, 52.)

Sosiologian tutkimassa maailmassa kulttuurilla ja yhteiskunnalla on keskeinen asema. Ihmisen sosiaalisella kehityksellä katsotaan olevan kaksi päämäärää. Ensimmäisenä pidetään sosialisatiota eli liittymistä muihin ja sitä kautta yksilön integroitumista yhteiskuntaan. Toisena tehtävänä taas pidetään yksilöitymistä eli ihmisen persoonallisen identiteetin ja minätunteen kehittymistä. (Damon 1983, 1-5.)

Identiteetin tutkimukset ovat painottuneet nuoruusikään, mutta uusien tutkimuksien mukaan varhaisella identiteetin kehityksellä on suuri merkitys aikuisuuden onnistumisessa. Jo alaluokilta lähtien voidaan löytää ennusmerkkejä syrjäytymiseen. Näitä ovat esimerkiksi epämääräiset käsitykset itses-

tä, itsensä jatkuva etsiminen ja negatiivinen identiteetti. Tietojen ja taitojen opetus eivät ole yksinään ratkaisuna yhä pienempien koululaistemme keskuudessa ilmeneviin pahoinvointi- tai kiusaamisongelmiin, eivätkä ne myöskään tee lapsistamme nykyistä aktiivisempia kansalaisia. Ratkaisuna ei myöskään nähdä luokkakokojen muutosta, opetustuntien tai uusien oppituntien lisäämistä, vaan muutosta pedagogiikassa. Opetuksessa tulisi ottaa huomioon lasten ja nuorten identiteetin kehityksen näkökulma. (Huttunen 2011.)

Nykyajan suurimpana haasteena näenkin sen, että emme keskittyisi ainoastaan tietojen ja taitojen opettamiseen koulussa. Kuitenkin kasvatamme lapsia elämään ja maailmaa varten. Ja siihen, että lapsi pärjää elämässä, tarvitsee hän tunne-elämän taitoja ja kokemuksen siitä, että hän on tärkeä jäsen ympäröivässä maailmassa ja rakastettu aivan omana itsenään. Tällaisen tehtävän mahdollistumiseksi koulussa, on alettu pohtia narratiivisen opetuksen mahdollisuuksia. Tätä varten on perustettu Narratiivisen opetuksen tutkimusblogi (<http://narratiivinenopetus.wordpress.com/>), jonka tarkoituksena on koota yhteen narratiivisesta opetuksesta, narratiivisista opetusmenetelmistä ja -käytänteistä tai muutoin kerronnallisista menetelmistä kiinnostuneita henkilöitä, tutkijoita, opettajankouluttajia ja opettajia. Sen lisäksi blogin tarkoituksena on avata keskustelua jo toteutetuista hankkeista, niiden tuloksista ja ideoista narratiivisen opetuksen tai opetussuunnitelman kehittämiseksi. Blogin tavoitteena on kerätä monitieteellinen yhteistyöryhmä, joka on kiinnostunut opetuksen kehittamisestä tähän suuntaan. (Ma 2011.)

Keskustelu identiteetin rakentumisen mahdollisuuksista koulussa on seurausta siitä, että ihmiset kokevat olevansa juurettomia. Suuri osa nuorista alkaa syrjäytyä jo alaluokilla. Käyttäytymistieteellisen tiedekunnan 3-vuotisessa hankkeessa on tutkittu perimän ja ympäristön vuorovaikutusta syrjäytymisriskin ennustajana. Laura Pulkki-Råbackin ja Saija Alatuvan tutkimuksen mukaan syrjäytymiskehitys on nähtävissä jo peruskoulussa. Syrjäytymiseen vaikuttavia asioita ovat henkilökohtaiset ominaisuudet, ympäristö ja yksilön ja ympäristön yhteisvaikutus. Myös temperamentti-piirteillä on merkitystä nuoren koulumenestykselle ja siihen syrjäytyykö hän sosiaalisista suhteista. (IKK 2011.)

Koululla on suuri merkitys nuorten myöhemmän elämän tapahtumille. Peruskoulun päättäneissä on paljon nuoria, jotka eivät jatka peruskoulun jälkeen opiskelua, mutta eivät hakeudu myöskään työelämään. Nuorisoyhteistyö Allianssin mukaan 8 000 nuorta jokaisesta ikäluokasta jää ilman jatkokoulutusta, jonka vuoksi nuorisotyöttömyys kasvaa. Neljäsosa työvoimaan kuuluvista nuorista on työttöminä, kun opiskelijoita ei lasketa mukaan. (Kärkkäinen 2011.)

Jotta nuoret eivät syrjäytyisi, täytyisi pikaisesti tehdä jotakin. Jo päiväkodissa ja alaluokilla opettaessani olen törmännyt lapsiin, jotka eivät koe oppimista merkitykselliseksi. Tällainen ajattelu ei ole luontaista terveen itsetunnon omaavalle, ja identiteettiään rakentavalle lapselle. Riittävän perusluottamuksen omaavan lapsen katsotaan haluavan oppia asioita, joiden hän aavistaa olevan tärkeitä ja joita hän ajattelee aikuisena tarvitsevänsä (Almqvist 2004, 122).

Koska perheet ovat erilaisia ja kaikilla ei ole mahdollisuutta saada rakkautta ja välittämistä kotonaan, olisi tärkeää, että koulu ottaisi vastuuta tässä tehtävässä. Kouluopetukseen tarvitaankin muutoksia, jotta lapset saisivat olla lapsia ja identiteetin rakentaminen olisi koulussa mahdollista.

2.4 Identiteetin rakentaminen koulun haasteiden keskellä

“Nimimuistini on joskus valitettavan huono. Se ei kuitenkaan tarkoita, että olisin tyhmä. Olen vanhan sivistysshaamusuvun jäsen, ja olen opiskellut nuoruudessani Krakovan Klassillisessa Kauhupensionaatissa Naisaaveille. Se sijaitsee Krakovan kaupungissa Puolassa. Se oli sisäoppilaitos, jossa opiskelimme erilaisten kalistelu-, kolistelu-, ulvonta-, vislaus-, ja näköharhatekniikoiden ohella taidehistoriaa, ruoanlaittoa ja ranskankieltä. Ja paukkupatruunoiden lataamista. Matematiikka emme siellä harrastaneet.” (Lucina 23.päivä Mustimman Yön Kuuta 1371)

Vaikka tutkimuksessani painottuu narratiivisen identiteettini rakentuminen, tulevana opettajana minua kiinnostaa myös se, millaisia mahdollisuuksia identiteetin rakentamiseen nykyajan koulussa on ja millaisia haasteita koulussa kohdataan, sekä opettajien että oppilaiden näkökulmista. Sen vuoksi perehdyn tässä kappaleessa koulumme tämän hetkiseen tilaan ja haasteisiin.

Kansainvälisessä koulusaavutusten vertailututkimuksessa eli PISA- tutkimuksessa suomalaiset menestyvät erinomaisesti. Lapsemme ovat maailman parhaimpia lukijoita, mutta kouluviihtyvyydessä olemme tilastojen viimeisimpiä. (Jantunen 2007,13.)

Kaikki oppilaat eivät viihdy koulussa. Koulussa palkitaan lähinnä hyvät suoritukset. Heikolla oppilaalla on vaikea saada onnistumisen kokemuksia, mikä olisi lapsen hyvinvoinnille ja itsetunnolle tärkeää. (Harjunkoski 2009, 124.) Psykologian tutkimukset ovat painottaneet, että itsetunnolla on tärkeä merkitys, samoin kuin sillä, että tunnemme hallitsevamme sen mitä ajattelemme ja teemme. Meillä on parempi motivaatio, kun ajattelemme, että pärjäämme hyvin ja kun pystymme luottamaan kykyihimme. Tällaista osaamisen asennetta tulisi opettaa lapsille. Samalla voimme opettaa heitä tunnistamaan omat saavutuksensa, jolloin lisäämme heidän tietoisuutta oppijoina. (Ikonen 2001,

45.)

Kaikista tutkimuksista ja ympärillämme olevasta tiedosta huolimatta lasten mielenterveysongelmat lisääntyvät huolestuttavaa vauhtia. Kun lasten mielenterveyttä on arvioitu, on huomattu, että joka viidennellä lapsella on huomattavia mielenterveyden ongelmia. Sen lisäksi lievempiä ongelmia on vielä useammalla. Opettajat ja muu koulun henkilökunta ovat tietoisia tästä, jonka vuoksi he ovat huolissaan ja uupuneita. Auttamiseen ei kuitenkaan ole kuin pieni mahdollisuus kiireen, suurien opetusryhmien ja vaativien opetussuunnitelmien takia. Myöskään opettajien koulutus ei ole kaikissa tapauksissa riittävä auttamaan. (Mäki 2009a, 79.)

Luulen lasten mielenterveysongelmien ja kouluviihtymättömyyden johtuvan osittain siitä, että perherakenteet ovat muuttuneet samanaikaisesti, kun koulu on kehittynyt siihen suuntaan, että siellä keskitytään lähinnä tietojen ja taitojen opettamiseen. Näin lasten tunteille ja mielikuvitukselle ei jää paljoa tilaa, vaikka lapsen kasvulle ja kehitykselle niiden huomioiminen olisi erittäin tärkeää. Mielikuvitus on perusedellytys eettiselle kasvulle ja toiminnalle, sillä mielikuvituksen avulla voimme asettautua toisen asemaan (Jantunen 2007, 13). Koulumaailmaan tarvitaan enemmän mielikuvituksen lentoa ja rakastavia rajoja, jotka monella lapsella ja nuorella ovat nykyisin hukassa (Mäki 2009a, 80).

Mahdollisuudet kehittää koulua parempaan suuntaan ovat rajalliset. Kouluissa on liian vähän koulupsykologeja ja koulukuraattoreita, jonka vuoksi oppilaiden tunnepuoli jää huomioimatta, etenkin yläkoulussa, jossa lähes jokaista oppiainetta opettaa eri opettaja ja nuorten kontaktit heihin ovat lyhytaikaisia. (Mt, 79.) Kuitenkin siihen, että ihminen oppii ja sisäistää asioita, tarvitaan mukaan tunteita. Voidaankin puhua tunneällyn kehittymisestä. Sen lisäksi tarvitaan jäljittelyn ja samaistumisen kykyä, jotka ovat tunneällyn kehittymisen lisäksi pienillä lapsilla ja alaluokkien oppilailta vieläkin tärkeämpiä kuin vanhemmilla lapsilla. (Mt, 81.)

Hyvin toimivassa koulussa on emotionaalista tukea tarjoava myönteinen työskentelyilmapiiri, jossa opettaja osaa suhtautua hienovaraisesti oppilaiden tarpeisiin. (Rasku-Puttonen, Poikkeus & Lerkkanen 2010, 302.) Koululla on haasteena kehittää oppimisympäristöjä ja opetusta sellaisiksi, että ne vastaavat sekä ryhmän että lasten yksilöllisiin oppimisen tarpeisiin. Opettajien haasteena on hallita erilaisia opetuskäytänteitä, ja osata käyttää niitä ryhmän ja oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Oppilaiden kanssa on myös rakennettava vahvaa perustaa tiedoille ja taidoille. Opettaja tarvitsee herkkyyttä tarttua oppilailta tuleviin ajatuksiin, ja kykyä tarjota paljon aikaa ja tilaa keskusteluille. Nii-

den avulla jokaiselle oppilaalle voidaan antaa mahdollisuus yhteiseen tiedon rakentamiseen, ja näin syvennetään ymmärrystä opiskeltavaa asiaa kohtaan. Luokkahuonekeskustelun on oltava vahvasti yhteydessä siihen, millaisena oppilaat kokevat koulun ja oppimisen. Loppujenlopuksi se vaikuttaa myös oppilaiden ja opettajan hyvinvointiin. (Mt, 310.)

Vuorovaikutuksen tulisi olla perustana koulujärjestelmässämme. Lähiaikoina oppimisen emotionaalisiin ja sosiaalisiin ehtoihin on kiinnitetty huomiota yhä enemmän. Ihminen tekee itsestään totta vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Samalla tavalla myös oppimisessa vuorovaikutuksella on tärkeä osuus. Oppiminen tapahtuukin usein vuorovaikutustilanteissa, eikä se ole niin yksilökeskeistä kuin aikaisemmin on luultu. (Kauppila 2007, 149.)

Minän määrittelyminen pohjautuu usein siihen, kuinka ihmiset ovat suhteessa muihin ihmisiin. Se perustuu läheisiin kahdenkeskisiin ihmissuhteisiin, sosiaalisiin rooleihin ja jäsenyyteen eri ryhmissä. Kun lapsen elämä alkaa ja äidillä on lapsen läheinen suhde, persoonallisuus alkaa rakentua vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Jokainen ihminen määrittelee itsensä kansallisuuden, uskonnollisuuden, etnisen ryhmän tai vaikka sukupuolen ja iän kautta määrittävän alakulttuuriin kuulumisen perusteella. Sosiaalisen minän tutkiminen auttaa ihmisiä ymmärtämään, että kaikki ihmiset ovat sidoksissa toisiin ihmisiin ja samalla käsitys omasta itsestä vakiintuu. (Spaniol 2010, 324–325.)

On myös tärkeää, että jokainen ihminen kohtaa toisen ihmisen omana itsenään. Jokainen tarvitsee perheen tai yhteisön, joka huolehtii ja johon tuntee kuuluvansa. Erilaisuus kielessä tai ulkoisissa piirteissä aiheuttaa pelkoja ja ennakkoluuloja. Ihmisten on tunnettava itsensä hyväksytyksi, jotta pystytään ensin välittämään itsestä ja sitten kohtaamaan toiset tasa-arvoisina. (Arvola & Mäki 2009a, 44.)

Jo yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuden julistus vuodelta 1959 velvoittaa ihmiskuntaa antamaan lapselle parasta ja lapsen hyvinvoinnille edistävintä. Siihen kuuluvat esimerkiksi yksilön arvon ja merkityksen huomioiminen, sosiaalisen turvan takaaminen ja hyvät kasvu- ja kehitysmahdollisuudet. Lapselle, joka on henkisesti, ruumiillisesti tai sosiaalisesti vajaakykyinen, tulee antaa hänen tarvitsemaansa hoitoa ja kasvatusta. Lisäksi lapsi tarvitsee rakkautta ja ymmärrystä kasvaakseen tasapainoiseksi yksilöksi. (Arvola & Mäki 2009b, 42–43.) Myös Euroopan unionin komission puheenjohtaja Jacques Delorsin johtama tulevaisuuskomissio peräänkuulutti Unescolle 1996 laatimassaan raportissaan nuorten kokonaisvaltaista kasvatusta ja elämänikäistä oppimista. Tähän perustuu

kokonaisvaltainen kasvatusta, jossa otetaan huomioon ihmisen persoonallisuuden eri osa-alueet eli sosiaaliset, älylliset, emotionaaliset, fyysiset, eettiset ja hengelliset puolet. Tällaisista ajatuksista johdetun opetussuunnitelman tulisi koostua tietämisen ja tekemisen lisäksi olemisen peruspilarien varaan. Opiskelun tulisi keskittyä yksittäisten oppiaineiden lisäksi luontoon, kulttuuriin, minään ja muihin ihmisiin. (Mäki 2009a, 78.)

2.5 Narratiivinen identiteetti

“Pikku Pyromiina on nyt varttunut siihen ikään, että mikään kypsemmän aaveen esittämä ajatus ei uppoa hänen pieneen pallomaiseen päähänsä. Siis: täysi kapina! Pyromiina on ilmoittautunut positiivisen ajattelun kurssille ja alkanut maalata kyntensä vaaleanpunaisiksi! Hiuksensa hän kampaapiukalle poninhännälle niskaan, syö aamiaisiksi pelkkiä marsipaaniporsaita ja teippailee seiniin mietelauseita tyyliin: “Hymy on enkelten portti” tai “usko huomiseen niin olet jo siellä!” Tämähkö sitä saa palkaksi pyyteettömästä työstä lapsiaaveen hyväksi. Ja minä kirskuttelen hampaitani ja jupisen iskelmärunoilijan sanoin: “Voi miten pieninä palasina on / mun leipäni maailmalla,” kun lakaisen marsipaanimuruja lattialta. Mutta kaikella on aikansa. Istu ja pala! Ettei vaan tuokin ollut yksi Pyromiinan kirotuista aforismeista! (Lucina, Hirmuntai 14. päivä Mustimman yön kuuta 1376. Ihmisten vuonna 2000.)

Käsite narratiivisuus tulee suomeen englannin kautta latinan kielestä. Narratio on latinan kertomusta tarkoittava substantiivi ja narrare latinankielinen verbi, joka tarkoittaa kertomista. Englanniksi vastineet sanoille ovat narrative ja narrate, mutta suomessa käsitteille ei ole vielä vakiintunutta sanaa. (Heikkinen 2001, 186; 2002, 185). Sen vuoksi käytän tutkimuksessani käsitettä narratiivisuus, vaikkakin jotkut tutkijat puhuvat kertomuksellisuudesta ja tarinallisuudesta.

Ihmiset ovat aina kertoneet elämästään. Sen lisäksi ihmiset ovat aina keksineet satuja ja tarinoita. Myös historia on aina välittynyt kerrotun kielen kautta. (Karlsson 2001, 82; Kujala 2007, 33). Ihminen määrittää itsensä elämänhistoriansa ja tietyn sosiohistoriallisen kontekstin puitteissa. Kerronnassaan ihminen ilmaisee asioita elämästään yksilöllisten kokemusten viitekehyksessä, johon vaikuttaa hänen ikäryhmänsä, sosioekonominen asemansa ja kulttuurinsa. (Kujala, 2008. 44) Sosiaalinen elämä jo itsessään on tarinallista, ja voidaankin ajatella, että narratiivisuus on sisäänrakennettuna sosiaalisessa elämässä. (Somers&Gibson 1994, 38.)

Kummituskirjeet ja omat pohdintani kirjeenvaihdosta muodostavat tutkimuksessani kerrotun identiteetin, josta tutkimuskirjallisuus puhuu narratiivisena identiteettinä. Se tarkoittaa sitä, että kokemus minuudesta muodostuu kerrottaessa tarinaa yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Ihminen järjesteele tapahtumia henkilökohtaisiksi narratiiviksi eli kertomuksiksi. Niiden avulla hän pitää yllä tarinaa identiteetistään ja itsestään. Tarinat kertovat keitä me olemme ja sen vuoksi ne ovat tärkeitä identiteettillemme. Narratiivinen identiteetti on keino synnyttää persoonallinen identiteetti

sen luodessa yksilön elämän kokemuksiin yhtenäisyyttä ja jatkuvuutta. Persoonallinen identiteetti on tuloksena kokemuksen ja tarinan ymmärrettävyydestä, niiden keskinäisestä suhteesta, jossa elämä on antanut tarinalle ainekset ja samalla tarina on muovannut elämää. Tarina siis muuttuu ja vaihtelee tilanteesta riippuen ja siitä tuskin koskaan tulee valmista. Kerrotun identiteetin rakentaminen tapahtuukin aina suhteessa tiettyyn paikkaan, aikaan ja muihin ihmisiin. (Widdershoven 1993, 8-9.)

Yksinkertaisuudessaan narratiivinen identiteetti tarkoittaa sitä, että ihminen kertoo koko ajan tarinaa omasta elämästään, kokemuksistaan ja itsestään. Samalla hän saa kertomillensa asioille vastavuoroisesti vastakaikua. Hän tulkitsee maailmaansa kertomusten kautta ja näin ollen rakentaa identiteettiään, elämäntarinaansa sekä tietämystään itsestään ja maailmasta. Identiteetti nähdään yleisesti ajatuksena sekä kertomuksena siitä, kuka olen. Ajatus pitää sisällään myös kysymykset mistä tulen, minne menen ja minne kuulun. Oppimisenkin katsotaan olevan yksi identiteetin rakentajista, ja näin identiteetti voi joko auttaa tai vaikeuttaa oppimista. (Huttunen 2011.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

”Jokaisella on oma paikkansa maailmassa. Onneksi on ystäviä, joiden seikkailuista saa kuulla, ja joille voi kertoa omistaan.” (Lucina 5.6.1997 ihmisten aikaa)

Tutkimukseni lähti liikkeelle siitä, kun toin kummitusten kirjeet näyttille äidinkielen sivuaineopintojen tunnille, ja minulle paljastui, ettei kukaan opiskelukavereistani ollut aikaisemmin kuullut tällaisesta kirjeenvaihdosta. Sitä ennen olin ajatellut muillakin olleen kokemuksia kummituksista tai muista mielikuvitusolennoista ja kirjeenvaihdosta heidän kanssaan.

Suhtautumiseni kummituksiin kertoo hyvin paljon siitä, kuinka ihminen rakentaa maailmaansa oman kokemusmaailmansa kautta. Konstruktivismin mukaan ihmiset rakentavat – konstruoivat – tietonsa ja identiteettinsä kertomustensa välityksellä. Tieto on jatkuvasti rakentuvaa kertomusta ja ihmisen tietämys rakentuu aikaisemmin opitun ja koetun varaan. (Heikkinen 2001, 118–119.) Näin ollen, koska omat kokemukseni ala-asteesta rajoittuvat yhteen kouluun, ja koska omassa kokemuksekseni koulunkäynnistä kummitukset olivat suuressa asemassa, ajattelin, että näin täytyy olla myös muissa kouluissa.

Kuitenkin muiden opiskelijoiden reaktiot paljastivat kirjeenvaihdon ainutlaatuisuuden, josta sain ajatuksen lähteä tutkimaan kummituskirjeenvaihtoa. Tutkimukseni tavoitteena on tuoda esiin millaisia mahdollisuuksia kummituskirjeenvaihto antoi identiteettini rakentumiselle. Pro gradu – tutkimukseni keskeisiä käsitteitä ovat identiteetti ja narratiivinen identiteetti.

Täsmällisemmät tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miten identiteettini rakentuminen näkyy kirjeenvaihdon kulussa?
2. Minkälainen maailma lapselle ja nuorelle rakentui kirjeenvaihdon kautta näkyvän maailman rinnalle?

Tutkimukseni aineisto koostuu kirjeistä ja korteista, joita olen saanut kummituksilta vuosien 1993–2003 aikana. Maarit Leskelä-Kärki on tutkinut kirjeiden tutkimusta historiallisesta näkökulmasta. Vaikka oman tutkimukseni ja kirjeenvaihtoni näkökulma ei ole historiallinen, siinä on silti samoja erityispiirteitä kuin historiallisessa kirjeidentutkimuksessa. Sen vuoksi koin tärkeäksi perehtyä

kummitusten kirjeiden tutkimukseen Maarit Leskelä-Kärjen (2009) tutkimuksen mukaisesti.

3.2 Kirjeiden tutkimus

”Niin että pitää paikkansa se sinun huomiosi, että elämä on täynnä muutoksia, muutoksia, muutoksia. Mutta ei-pä käy tylsäksi. Tarkoitin tietysti liian pirtsakan elämykselliseksi, sitähan me aaveet kammoamme ennen kaikkea ja hakeudumme syyssumujen sävyttämiin metsiin ja tummentuvien vesien äärille.” (Lucina, Tyrmäviikko 3.päivä Huutavan myrskytuulen kuuta)

Maarit Leskelä-Kärki (2009) kirjoittaa, että kirjeet voivat toimia koko tutkimuksen keskeisenä kohteena ja pääasiallisena aineistona, minkä kautta jotain tiettyä kysymystä tutkitaan. Ne voivat myös olla osana muuta tutkimusmateriaalia ja valottaa vain jotain tiettyä tutkimuksen osa-aluetta. Tapauksen ollessa mikä tahansa, on tärkeää, että tutkija pysähtyy kirjemateriaalin äärelle pohtimaan kirjeiden erityisluonnetta, sekä niihin liittyviä metodologisia kysymyksiä. Kirjeet ovat monimutkainen ja tulkinnallisesti vaativa lähdeaineisto. (Leskelä- Kärki 2009.)

Leskelä- Kärjen oma tutkimus käsitteli sivistyneistön kirjeenvaihtoa 1800-luvulta 1900-luvun puoliväliin. Hän kertoo keskittyneensä tutkimuksessaan intiimiin perhe- tai ystävyyskirjeenvaihtoon. Hänen mielestään tutkijan onkin syytä miettiä muutamaa kirjeenvaihtoon liittyvää erityispiirrettä, joita käsittelen seuraavissa kappaleissa.

3.2.1 Kirjeet lähteinä

”P.S. Olen harkinnut muistelmieni kirjoittamista, kirjeenvaihtomme on suurena tukena siinä asiassa...jähka löydän taas aikaa Yksityisille Asioille.” (Lucina, 14. Päivä Kylmenneiden kynsien kuuta, eli ihmisten ystävänpäivänä ihmisten vuonna 1997)

Tutkimukseni aineistona ovat kummituksilta saamani kirjeet vuosien 1993- 2003 aikana. Opettajani Marita Kilpimaa, jonka luokalla olimme kirjeenvaihdon alkaessa, kirjoitti Eufrosyynen kirjeet. Hänellä oli tallessa myös minun kirjoittamia kirjeitä osalle kummituksista. Kuitenkaan kirjeenvaihdosta Lucinan kanssa, käsissäni ei ole kuin Lucinalta saamani kirjeet. Koska yläaste- ja lukioaikana kirjoitin pääasiassa vain Lucinan kanssa, jouduin miettimään kuinka menettelin aineistoni kanssa. Ottaisinko aineistooni mukaan myös minun kirjoittamani kirjeet vai jättäisinkö omat ala-asteella kirjoittamani kirjeet aineiston ulkopuolelle. Tutkisinko vain minun ja yhden kummituksen välistä kirjeenvaihtoa, vai tutkisinko kirjeenvaihtoa kaikkien kummituksien kanssa. Koska omat kirjeeni kummituksille ovat ala-aste ajalta ja suuri osa omista kirjeistäni puuttuu, päätin jättää omat kirjeeni kokonaan aineiston ulkopuolelle.

Omat ala-asteella kirjoitetut kirjeet eivät myöskään olisi tuoneet uutta ja merkittävää lisää aineistooni, sillä vuorovaikutus kummitusten kanssa ja sitä kautta oma elämäni ja siinä tärkeää osaa kullakin hetkellä näyttelevät asiat ja kiinnostukseni kohteet, tulevat esille jo pelkistä kummitusten kirjeistä. Siihen, miksi valitsin ainoastaan kummitusten kirjeet aineistokseni, vaikutti myös se, että kummitusten rinnakkaismaailma ja -elämä, ovat selvemmin näkyvillä kummitusten kirjeissä kuin omissa kirjeissäni. Kummitusten kirjeistä näkyy selvästi myös kiinnostuneisuuteni kummitusten maailmaan. Välillä omat kirjeeni olivatkin vain täynnä kysymyksiä kummituksille. Samat kysymykset näkyvät vastauksina kummitusten kirjeissä. Koenkin jo pelkkien kummitusten kirjeiden sisältävän kaiken tutkimukseni kannalta olennaisen tiedon.

Omassa tutkimuksessani aineistoni on ystävyyskirjeenvaihtoa, jonka erityispiirteenä on se, että kirjeenvaihto tapahtui näkyvän ihmisten maailman ja kuvitteellisen kummitusten maailman välillä. Ilman kirjeenvaihtoa, kummituksista ja kummitusten maailmasta ei olisi tullut niin ”elävää”. Kirjeenvaihto toimi vuorovaikutuksen välineenä minun ja kummitusten välillä, mutta se myös loi ihmisten maailman rinnalle kummitusten maailman, jonne minun oli mahdollista päästä vierailemaan ainoastaan mielikuvituksen avulla ja kirjeiden kautta.

3.2.1 Kirjeiden dialogisuus

”Me kummitukset juomme harvoin viiniä. Minä kummituskohtaisesti (teidän kielellä sanotaan henkilökohtaisesti) pidän alkoholittomista viineistä. Olen kerännyt kuivakukkia ja yrttiteeksi koivun, vadelman, horsman ja väinönputken lehtiä. Kirjoja minulla on monta sataa, osa hyvin vanhojakin. A dolphin, a star, a banana! Tiedätkö sinä mikä on a mantelpiece?” (Eufro 28.10.1995)

Leskelä-Kärki (2006, 2009) kirjoittaa, että kirjeet ovat aina enemmän kuin yhden ihmisen tuottamia. Kirjeissä sekä kirjoittaja että vastaanottaja ovat yhtä tärkeitä. Kirje on dialogia toisen ihmisen kanssa, vaikka yhtä lailla se voi olla puhetta itsensä kanssa, samanlaista avautumista kuin miten avaudumme päiväkirjalle. Kuitenkin kirjeenvaihdossa vastaanottaja on merkityksellinen, koska hän määrää sen, mitä ja miten kirjoitetaan. Muista kirjoittamisen muodoista kirjeet eroavatkin juuri kommunikatiivisuutensa vuoksi, sekä siksi, että ne ovat eferentiaalisessa suhteessa henkilöihin ja paikkoihin tekstin ulkopuolella. (Leskelä- Kärki 2009; Leskelä-Kärki 2006, 70.)

Leskelä- Kärki (2009) kirjoittaa, että kommunikaation ja kirjoittamisen dialogisuudesta kirjoittanut Mihail Bahtinin mukaan kirjeiden dialogisuudesta aiheutuu se, että ne ovat aina puoliksi jonkun

toisen. Kirjoittamalla ja sillä, miten kirjoitamme, luomme identiteettiämme aina yhä uudestaan ja näytämme muille millaisia olemme tai millaisia haluaisimme olla. Kirjeenvaihdossa on aina vähintään kaksi subjektia, jotka kertovat ja lukevat eri tarinoita, joiden kautta itsen ja toisen määrittely ja uudelleenmäärittely ovat jatkuva. (Ma; Mt, 70.)

Kun tulkitaan kirjeitä, siihen vaikuttava olennainen asia on se, onko kyse laajasta kahden ihmisen välisestä kirjeenvaihdosta vai muutamista yksittäisistä kirjeistä, koska yksittäisen kirjeen merkitys on hyvin erilainen ajallisesti pitkään kirjeenvaihtoon vertailtaessa. (Ma.) Kirjeenvaihtoa tutkittaessa on hyvä myös muistaa kirjeiden performatiivisuus. Kirjoittaminen on aina esittämistä jollekulle, joka kirjoittaa yhtä lailla kuin minä. (Ma, Mt, 70.)

Kirjeiden dialogisuuteen liittyykin vahvasti fiktion ja kertomuksellisuuden ajatus. Pitkien kirjeenvaihtosuhteiden edellytys on tiettyjen roolien rakentaminen suhteessa toiseen, sekä tietynlaisen juonen rakentuminen kirjeisiin. Kirjeen kirjoittaja rakentaa itsestään pakostakin tietyn kirjeminän, joka tapahtuu myös toisinpäin. Kirjeiden vastaanottajastakin rakennetaan persona. Näiden kirjepersoonien välille rakentuu juonet. Näin ollen yksittäistä, alkuperäistä kirjeenvaihtoa voidaan lukea kuin fiktiota, koska siinä yhdistyy monia fiction ja tarinan kertomisen muotoja. (Ma.)

Dialogisuudessa olennaista on kirjeiden sisään rakentuva maailma, se kuinka kirjeet rakentavat ihmisten välistä suhdetta, eivätkä vain heijasta sitä. Kuitenkin dialogisuudesta on tärkeää ymmärtää myös se, että kirjeet ovat aina eri asia kuin keskustelu. (Ma.)

Kirjeet ja keskustelun erottaa jo ajallinen ja tilallinen ero, mikä liittyy kirjeenvaihtoon. Kirjeen lukemisessa on kyseessä eri aika ja paikka kuin missä se on kirjoitettu. Omassa tutkimuksessani ajallinen ero kirjeiden kirjoittamisen ja lukemisen välillä on vuosien myötä muuttunut. Kirjeet on kirjoitettu lapselle, mutta nyt niitä lukiessani olen aikuinen. Ajallisuus näkyy myös erona lapsuuden kirjeminän ja aikuisuuden kirjeminän välillä..

Kun kirjoitamme kirjettä, emme koskaan näe toisen kasvoja, ilmeitä ja eleitä. Kirjoittaminen onkin aina dialogia näkymättömälle. (Leskelä- Kärki 2009.) Tässä suhteessa oma kirjeenvaihtoni eroaa ihmisten välisestä kirjeenvaihdosta. Kummitukset olivat lapselle näkymättömiä samoin kuin heidän maailmansa. Keskustelu heidän kanssaan kasvotusten olisi ollut täysin mahdotonta, mutta kirjeenvaihdon kautta keskustelusta tuli mahdollista. Samalla mielikuvituksen tuotteesta tuli osittain todellista. Kirjeenvaihto kummitusten kanssa lähti lapsen ideasta, ja opettajamme Marita Kilpimaan

avulla siitä tuli mahdollista. Kirjeenvaihdon avulla opettajamme pystyi ruokkimaan mielikuvitus-
tamme ja tekemään kummituksista “eläviä”.

Yksi kummitustenkirjeenvaihdon dialogia kuvaava seikka on kuitenkin se, että kirjeenvaihto oli
aikuisten ja lapsen välistä. Tiesin, että kirjeiden takana olevat kummitukset ovat aikuisia, jonka
vuoksi en ole kirjoittanut kummituksille samanlaisia kirjeitä kuin olisin kirjoittanut samanikäiselle
ystävälleni. Kummituskirjeenvaihtoa kuvaakin erilaisten, mutta samanlaisten olentojen mielenkiin-
not toisiaan ja toistensa maailmaa kohtaan, joka vuosien kirjoittelun varrella kehittyi ystävyydeksi.

3.2.3 Kirjeet ja niiden totuudellisuus

*“Vapusta sen verran, että silloin eräs sisarkummitukeni, Waeltava Wermu, puolusti haamuakatemiassa oppinut-
ta tutkielmaansa eräässä Nicaragualaisessa tulivuoressa pesivistä isoviherarattipapukaijoista. Hän oli viihtynyt
vuoden verran tulivuoren myrkyllisissä huuruissa ja tutkaillut papukaijoiden kraaterin seinämään kaivamia pesä-
onkaloita. Miten kiehtovaa! Uskoisin rumistuvani tuollaisessa ympäristössä aivan ennennäkemättömällä taval-
la!” (Lucina, 5.6.1997 ihmisten aikaa)*

Kirjeitä lukiessa, on hyvä muistaa, että kirjeet eivät kerro autenttisista ihmisistä, tunteista ja ajatuk-
sista, vaan kirjeissä on paljon konventioita, välillisyyttä ja kulttuurisia käytänteitä. Ihminen luo kir-
jeitä kirjoittaessaan niin itselle kuin toiselle ymmärrettävän tarinan. Kirjemateriaalista on mahdollis-
ta löytää vihjeitä yksilön identiteetistä, mutta ei saa unohtaa, että kysymyksessä on aina tietystä nä-
kökulmasta tehty tulkinta. Jostain toisesta materiaalista tai kirjeaineistosta katsottuna kuva ihmises-
tä saattaisi muodostua aivan erilaiseksi. (Leskelä-Kärki 2009; Leskelä-Kärki 2006, 73.)

Kirjeitä tutkittaessa on myös syytä muistaa, että kirjekokoelmat ovat puutteellisia; kaikki ei ole tal-
lentuneena arkistoihin ja aukkoja on varmasti. (Ma.) Myös kaikissa elämäkerrallisissa materiaaleis-
sa on aina rakennelmaa, konstruktioita; ne sisältävät kulttuurisesti määrättyjä valintoja, sanontoja ja
tulkintoja, jotka käyttävät oman aikansa sääntöjä ja oletuksia sekä voimassa olevia diskursseja. Il-
man niitä, ne eivät olisikaan kertomuksia. (Ma.)

Leskelä-Kärki kirjoittaakin ruotsalaisen kirjallisuudentutkijan Lisbeth Larssonin huomauttavan, että
erityistä elämäkerrallisissa kirjoittamisen muodoissa on se, että niiden kirjoittajat tekevät luki-
joidensa kanssa “todellisuuslupauksen”, ja siten ne ovat maailmassa olemassa “todellisena puhee-
na”, huolimatta siitä voidaanko niiden sisältö osoittaa valheeksi vai ei. (Ma, Mt, 73.)

3.2.4 Kirjeet ja kirjoittamisen taito

”Haa! Kautta kohmeisen vereni! Mikä piristys saada Sinulta kirje! Olin vaipunut muutaman viikon mittaiseen talvihorrokseen, kun kuulin puolittain unen läpi, että kirjeesi kolahti luukusta. Pari viikkoa tässä taisi mennä horroksesta herätessä...kummituksen veri on nääs niin hyhmäistä ja hitaasti virtaavaa, kun hän on suvainnut vaipua talvihorrokseen. Luulen, että englannin kielen ”horror”, kauhu, liittyy jotenkin tähän samaan asiaan...? Oletan kuullut horror-filmeistä? Minä puolestani olisin valmis tekemään kotimaisen horrosfilmin. Pääosassa keskitalven aaveita joka puolelta maata.” (Lucina 27.päivä Kylmenneiden kynsien kuuta, ihmisten vuonna 1999)

Kirjeiden tulkinnassa on otettava huomioon niiden kirjallinen maailma. Se liittyy osaltaan siihen, että kirjeisiin sisältyy vahva performatiivinen, esittävä piirre. Kirjeen kirjoittamiseen kuuluu tiettyjä opittuja tapoja ja muotoja ihan samalla lailla kuin päiväkirjan tai omaelämäkerran kirjoittamiseen. (Ma.)

Kirjeet ja kirjeiden kirjoittaminen vaativat taitoa kirjoittaa. Siihen on myös tyttöjen kohdalla liittynyt, samoin kuin päiväkirjojen kirjoittamiseen hyvin vahva kasvatuksellinen elementti. (Ma.) Omis- sa kirjeissä kasvatuksellisuus on hyvin vahvasti läsnä. Kirjeet sisältävät paljon sellaista tietoa, mistä en olisi ehkä ilman kirjeenvaihtoa ollut niin kiinnostunut. Samalla kirjeenvaihdon kautta opiskelutaitojani, persoonaani ja käsialaani on kehuttu ja minua on kannustettu kirjoittamaan ja tekemään sellaisia asioita, joista olen tykännyt.

Samanaikaisesti kun olen kirjoittanut kirjeitä, olen kehittynyt kirjoittajana. Aivan kuin kirjeitä luki- essa, olen kehittynyt lukijana. Kummitusten kirjeet ovat myös muuttuneet vuosien varrella haastavammiksi lukea. Myös englanninkieli astui mukaan kirjeenvaihtoon, samalla kun minulla alkoi eng- lannin opiskelu. Neljännellä luokalla aloin kirjoittaa Lucinalle. Lucinan kirjeet olivat hyvin erilaisia kuin muiden kummitusten kirjeet. Niiden teksti oli rikasta, välillä haastavaakin lukea, sen historial- lisen kirjoitusmuotojen ja sanontojen takia. Kuitenkin kirjeiden mielikuvituksellisuus ja jännittä- vyys veivät minut mukanaan, ja muiden kummitusten kanssa kirjeenvaihto jäi pikkuhiljaa vähem- mälle.

Tällaisia muutoksia kirjeenvaihdossa, olisi ulkopuolisen tutkijan vaikea selittää. Yleensä tutkija joutuukin kamppailemaan sen kanssa, että kirjeiden sisäinen maailma on hänelle vieras. Tulkintojen rajat syntyvät kirjeissä viitattuun puhuttuun kirjeiden ulkopuolella olevaan maailmaan. Monet asiat, henkilöiden nimet, tapahtumat ym. saattavat jäädä arvoituksiksi, joihin vastaukset löytyvät vain kirjeiden kirjoittajilta. Tämän vuoksi olen tutkijana etuoikeutettu, koska tutkin omaa kirjeenvaih- toani. Tunnen kirjeet läpikotaisin, tiedän mistä asioista ja henkilöistä niissä puhutaan ja mistä niissä

vaietaan. Toisaalta se asettaa minut tutkijana myös pohtimaan tutkimukseni luotettavuutta, johon perehdyn tarkemmin myöhemmin.

3.2.5 Kirjepaperia ja mustetta

“Matkustan paraikaa junan liukuovien välissä kohti Tamperetta. Kiskot vilistävät allani, ja pauke ja kolina on oikein piristävää. Ymmärtänet siis, jos käsialani harhailee – kirjoitan tätä vaunun ulkoseinään tarrautuneena.” (Lucina, 5.6.1997 ihmisten aikaa)

Viimeaikaisissa tutkimuksissa kirjeiden ominaisuuksiin liittyen, on alettu kiinnittää huomiota myös niiden materiaaleihin. Huomiota kiinnitetään paperiin, kynään ja käsialaan. Kirjeet nostetaan esiin myös artefakteina eli esineinä. Tutkijalle kirjeiden lukeminen onkin fyysinen kokemus. Tutkija tarkastelee miltä paperi tuntuu, ja millaista viestiä käsiala tai tekstin sijoittelu paperille kirjoittajastaan kertoo. Kirjeiden esineellisyyteen kuuluvat silkinohuet paperilaadut, taitetut kulmat, kellastuneet kuoret, postimerkit, mustetahrat, vaikeasti luettava käsiala, käsialan vaihtuminen koneella kirjoitettuun jne. (Leskelä- Kärki 2009; Leskelä-Kärki 2006, 72.)

Omassa kirjeenvaihrossani kaikki muut kummitukset kirjoittivat minulle käsin, paitsi Lucina.

“Minä kirjoitan koneella, koska käsialani kouliintui Krakovan opistossa niin Pelottavaksi, etten rohkene lähestyä lapsia käsin kirjoitetulla kirjeellä. Liika on sentään aina liikaa.” (Lucina, 27. Katkenneiden Sukkien Kuuta 1372.)

Lucina kirjoitti kahta kirjettä lukuun ottamatta kaikki kirjeet koneella. Silti hän kirjoitti jokaiseen kirjeeseen käsin oman nimensä, ja joihinkin kirjeisiin nimen lisäksi viimeisiä terveisiä. Pelkällä nimellään ja loppusanoillaan, hän sai vahvistettua kirjeissä olevaa kummitusmaista kaikua ja oman persoonansa esiintuloa. Hänen kirjeissään oli usein myös mukana steariiniläiskä, jotka saivat lukemiseen aivan omanlaisensa tunnelman aikaan.

“Tämän paperin toisella puolella on runoilija Jorma Eton runo. Etto oli kauan sitten Rovaniemellä kirjaston johtajana. Joutsenet ovat palaamassa Lappiin. Näin 5 joutsenta lepäämässä Porvoon joen poukamassa. Ne lupasivat toimittaa Sinulle tämän kirjeen.” (Eufrosyyne 14.4.1995)

Eufrosyyneen kirjeissä taas oli usein mukana runoja, kuvia, arvoituksia tai prässättyjä kukkia, jotka täydensivät muuta kirjeen sisältöä. Eufrosyyneen kirjeissä oli selkeästi kasvattava ote ja usein runot, arvoitukset tai kukat liittyivät sillä hetkellä opeteltaviin asioihin. Edellä mainitussa otteessa Eufrosyyne mainitsee runoilija Jorma Eton. Samalla hän opettaa minulle Rovaniemen historiaa.

Materiaalisuuteen liittyvät myös kysymykset siitä, miten kirjeitä on välitetty eteenpäin, miten kuvälineet ja postilaitos ovat kehittyneet ja missä ajassa ne ovat kulkeneet paikkakuntien ja maiden välillä. (Leskelä- Kärki 2009.)

“Kiitos kirjeestäsi, sekä myös Xian ja Nickin kirjeistä. Yritin löytää jonkun linnun postinkantajaksi, mutta nythän kaikki linnut lentävät etelästä pohjoiseen. Joutsenilta onneksi kuulin, että Nick on vielä Porvoossa. Nappasin liitoviittani ja lensin sinne ja tavoitin vielä hänet. Vietimme muutaman ihanan päivän Porvoon vanhassa kaupungissa. Kävimme Porvoon tuomiokirkossa, Edelfeltin museossa, nukkemuseossa, historiallisessa kaupungin museossa (teidän open seinällä on taulu, jossa se näkyy), Runebergin kodissa, Runebergin haudalla, Eugen Schaumanın haudalla, Linnanmäellä ja vaikka missä. Sitten menimme vielä Helsinkiin. Kävimme Korkeasaarella ja Suomenlinnassa. Nick yritti houkutella minua mukanaan Australiaan mutta ainakaan kesäksi en raaski pois Lapista lähteä, Sitten tapahtui pieni ihme. Suomenlinnassa näimme 2 kattohaikaraa matkalla Kiinaan. Niillä on pitkä matka edessään yli Venäjän, Siperian ja Mongolian mutta ne lupasivat viedä kirjeesi Xialle varmasti perille.” (Eufro 12.5.1994)

Kummitusten kirjeet vaihdettiin kummituspostin avulla. Luokassamme oli laatikko, jonne laitoimme kirjeet ja josta Eufrosyyne toimitti ne muiden kummitusten ja eläimien avulla eteenpäin. Kirjeet kulkivat siis kädestä käteen ja kirjeiden perillepääsystä saattoi mennä hyvinkin kauan aikaa.

“Kiitokset kirjeestäsi, joka tosin oli viipynyt matkalla kummituspostilaitoksen joulukuireiden vuoksi melko pitkään. Kummitusposti nimittäin kuljetetaan kädestä käteen, tai pikemminkin helmasta helmaan. Jokainen kummitus on siis sitoutunut kuljettamaan huostaansa tullutta kummituspostia eteenpäin läpi pimeyden ja myrskyn. Minun tapauksessani se tarkoittaa jokaviikkoista yöliihottelua Punkkaan, Kormuun tai Mommilaan, missä lähimmät naapurikummitukseni asuvat. Siellä vaihdamme yösydännä tärkeimmät kuulumiset, siemailemme ehkä hieinan rommitotia, ja sitten takaisin myrskyn selkään. Jos haluat käyttää ihmisten postilaitosta, joka kyllä toisinaan toimii nopeammin, voit osoittaa kirjeeni Riihimäelle osoitteeseen--- Kummituspostissa säästyy tietysti postimerkin hinta.” (Lucina 23. Mustimman Yön Kuuta 1371)

Lucinan kanssa kirjeenvaihtomme tapahtui aluksi kummituspostin kautta. Kuitenkin aika pian, juuri kummituspostin hitauden vuoksi, aloimme kirjoittaa toisillemme Rovaniemeltä Riihimäelle ihmispostin kautta.

3.2.6 Kirjeiden tutkimus ja sen eettisyys

“Nyt tässä pieni ja iso selvitys miksi en ole kirjoitellut. Olen ollut kaappivankina. Tiedätkö miten se tapahtui. Olin yöllisellä harhailuretkellä täydenkuun aikaan. Vanhaa tatiä en uskaltanut pelotella, joten puikahdin kylmiöön. Tiedäthän miten siinä kävi. Kukaan ei avannut kylmiön ovea päiväkausiin, jolloin söin ja palelin. Nyt olen tämän seudun pulskin kummitus ja meikäläisten antibioottikuurilla. Seuraava täysikuu vapauttaa minut kylmän kohmeesta.” (Rauha 23.1.1995)

Kirjeitä, niin kuin muitakin yksityisiä materiaaleja lukiessa, joudumme kohtaamaan kysymykset tutkimuksen eettisyydestä ja suhteestamme menneisyyden ihmisiin. Kun käsissämme on kirjeitä, meillä on myös valta päättää, mikä pääsee julki ja millä tavalla julkaisemme sen. Kirjeiden tutkimus vaatii vastuullisuutta ja oman aseman tiedostamista, joka on syytä kirjoittaa tutkimukseen auki.

(Leskelä- Kärki 2009.)

Omassa tutkimuksessani tutkin omia kirjeitäni. Koska tutkin kirjeenvaihdosta oman narratiivisen identiteettini rakentumista, tutkimuksen eettisyydessä ei sinällään ole ongelmaa. Enemmänkin ongelmaa aiheuttaa se, että tutkittava on samalla myös tutkija. Tutkimuksen eettisyys tulee esille tutkimuksen luotettavuudessa. Siinä kuinka pystyn tekemään tutkimusta omista kirjeistäni, omista kokemuksista lähtien.

Kirjeitä tutkiessa täytyy myös muistaa, että vaikka kirjeet voivat tarjota hyvinkin autenttisen tunteen pääsystä yksilöiden kokemusmaailmaan, on muistettava, että ne eivät kerro tunteista ja kokemuksista sinänsä. Kirjeet, aivan kuten päiväkirjatkin ovat juuri niitä paikkoja, joissa voimme ilmaista tunteitamme ja joissa tunteet elävät. Samalla kun alamme kirjoittaa kirjettä, astummekin tiettyjen kulttuuristen käytäntöjen alueelle, joka määrittää sitä mitä ja miten kirjoitamme. (Leskelä-Kärki 2009.)

Sen vuoksi tutkijan onkin syytä miettiä miten käytämme aineistoamme, millaisia tarinoita aineistomme avulla haluamme kertoa ja miksi? Samalla voimme myös miettiä mitä tulemme kertoneeksi kirjeissä mainittujen henkilöiden elämästä? Kun kirjeet ovat lähteenämme, tällaiset kysymykset ovat helposti todennettavissa. Myös sen vuoksi kirjeet ovat hyvä lähdemateriaali. (Ma.)

Omassa tutkimuksessani tutkin identiteetin rakentumisen näkymistä kirjeenvaihdon kulussa. Kirjeiden henkilökohtaisuudessa on tutkijalle se etu, että tutkija tuntee kirjeet läpikotoisin. Toisaalta se myös saattaa aiheuttaa tutkijalle kapeanäköisyyttä aineistoa kohtaan ja jotakin tutkimukselle olennaista saattaa jäädä näkemättä aineiston henkilökohtaisuuden ja tuttuuden vuoksi. Tämän vuoksi, olen analysoinut kirjeet kahteen kertaan. Koska tutkimuksessani tutkijana ja tutkittavana on sama henkilö, täydellinen objektiivisuus ei ole mahdollista. Sen vuoksi käsittelenkin seuraavissa kappaleissa tutkimukseni luotettavuuteen liittyviä ongelmia.

3.3 Omaelämäkertaa tutkimassa

“Epäselvät olosuhteet sormenjälkien syntyhetkellä viittaavat kyllä vahvasti siihen, että kävijä on ollut kummitus. Voit vielä testata asian asettamalla ikkunalaudalle (sormenjälkien kohdalle tietysti!) vierekkäin kasa suklaapaloja, joihin olet veitsellä kaivertanut ristin sääriluiden merkiksi, ja kasan sahanpurua tai pieniä kiviä. Jos suklaapalat ovat viikon kuluttua vähentyneet enemmän kuin sahanpuru, voit olla aika varma siitä, että teillä vieraillee kummitus.” (Lucina, 30.päivänä Huutavan myrskytuulen kuuta, ihmisten vuonna 1998)

Tutkimussuuntauksen ja metodin löytäminen tuottivat minulle vaikeuksia tutkimusta tehdessäni. Vaikeuksia tuotti löytää tutkimuksia, joissa tutkija tutkii omaa henkilökohtaista aineistoa, joka ei ole omaelämäkerta. Toimintatutkimuksen puolelta löysin tietoa omien kokemusten tutkimisesta, mutta en kokenut sen kuitenkaan vastaavan omaa tutkimustani. Lähimmäksi omaa tutkimussuuntaustani koin omaelämäkertatutkimuksen, jota olen mukailnut omassa tutkimuksessani.

Omaelämäkerrat ovat elämänhallinnan välineitä ja identiteettityön alueita. Näillä alueilla käsitellään menneen suhdetta nykyiseen sekä haetaan aiemmin koetusta ymmärtämisen ja jäsentämisen aineksia. Yksilö muovaa käsitystä itsestään ja jäsentää elämänsä tapahtumia. Jäsennyksillä ja selityksillä hän antaa elämälleen mielen sekä paikantaa itseään tässä ja nyt. Elämäntarinan kertominen on osa nykyisen minän selittämistä, mutta samalla se on elämän esittämistä lukijalle. Sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa omaelämäkerta toimii kohtaamispaikkana. (Vilkkonen 1997, 52, 76–77.)

Ihmisen itsensä ja hänen elämänsä katsotaan rakentuvan tarinoiden kertomisen kautta. Pohtiessaan elämäänsä ihminen kertoo itselleen ja muille eri tilanteissa erilaisia tarinoita, jotka voivat avata uusia tapoja katsoa maailmaa tai sulkea entisiä. Samalla ihmisen elämä alkaa kulkeutua tarinoidensa mukaan. (Syrjälä 2007, 230.)

Oman elämän pohdinta, on ihmiselle ominaista. Sen voidaan katsoa olevan myös kerrontaa, jonka avulla ihmisen minuus rakentuu. Näin ollen tarinoiden kertominen on sekä persoonallisen että ammatillisen kasvun väline ja tutkimusmetodi. (Syrjälä 2007, 230.)

Narratiivisen elämäkertatutkimuksen lähestymistapaa voi kuvata hermeneuttiseksi, koska kyseessä on minän ja sosiokulttuurisen maailman välisen suhteen ymmärtäminen. Hermeneuttisen filosofian mukaan elämää ja tarinaa ei voi erottaa toisistaan; ne ovat toisiinsa kietoutuneita ilmiöitä. Hermeneuttisesta näkökulmasta ihmisen elämä on narratiivisen tulkinnan prosessi. Esimerkiksi psykologia ja psykoanalyysi ovat hermeneuttista toimintaa, koska ne pyrkivät ymmärtämään ihmisen elämäntarinaa ja näin tehdessään muuttamaan sitä. Tarina kertoo sen, mistä elämässä on kyse. Näin ollen elämä ja tarina eivät ole erillisiä asioita. Toisaalta hermeneuttisen näkemyksen mukaan merkitystä ei voi olla ennen tulkintaa. Elämällä ei ole merkitystä ennen siitä kerrottua tarinaa. Sekä elämä että tarina saavat merkityksensä keskinäisen vuorovaikutuksensa kautta. Kokemusten tulkinnat luovat uutta tulkintaa edistävää esiyymmärrystä, eikä lopullisen totuuden etsiminen olekaan tarkoituksena. (Widdershoven 1993, 1-6.)

Elämäkertatutkimuksen metodologina voidaan käyttää autoetnografiaa, joka on subjektiivisen kirjoittamisen muoto. Siinä on välttämätöntä nähdä asiat sekä sisältä- että ulkoapäin (Ellis & Bochner 2000, 752). Autobiografisessa ja autoetnografisessa tutkimuksessa ei ole selkeitä sääntöjä ja odotuksia luotettavuudelle. Jokaisen tarinat ovat henkilökohtaisia ja niissä on omannäköisiä erityispiirteitä. Tärkeää on, että kertoja saa lukijat tuntemaan ja ajattelemaan kertojan elämää ja siten peilamaan tuntemuksensa ja ajatuksensa heidän omaansa. (Ellis & Bochner 2000, 748, 751.) Olennaista on tarinan maailman avautuminen lukijalle elämänläheisenä, uskottavana ja mahdollisena. Tällöin lukija voi eläytyä tarinan henkilöiden asemaan ja ymmärtää heidän toimintaansa tarinan olosuhteissa. Tällainen kokemus voi avata lukijalle kokonaan uuden ymmärryksen maailmasta. (Heikkinen 2002, 25.)

Jotta kerrottavuus onnistuu, tarinan on oltava mielenkiintoinen. Myös johdonmukaisuus on tärkeää tarinalle, jotta sen seuraaminen on mahdollista. Samanaikaisesti tarinan tulee olla yllätyksellinen, jotta lukijoiden mielenkiinto säilyy. Kuitenkin tarinalla pyritään kokemusten jakamiseen ja läheisyyteen. (Hänninen 2002, 55.)

Tutkimuksessani on elämäkertatutkimuksen piirteitä. Tutkin identiteettini rakentumista minulle kirjoitetuista kirjeistä. Tämä asettaa kyseenalaistamaan sen, voiko tutkimukseni metodi olla autoetnografia, koska aineistoni ei ole minun itseni kirjoittamaa. Koska liitän kirjeitä toisiinsa omien muistelmieni ja kokemuksieni kautta, niistä syntyy omaelämäkertaa muistuttavaa tarinaa. Sen vuoksi koen autoetnografian olevan lähimpänä omaa metodiani, jonka vuoksi mukailen tutkimuksessani autoetnografiaa.

4 AINEISTO

4.1 Aineiston kuvaus

”Itse odotan malttamattomasti iltojen pimenemistä ja syysmyrskyjen ulinaa. Ensimmäisen kellastuneen koivunlehden olen jo poiminut talteen, se on rumisteena tässä kirjoituspöydälläni pienellä lautasella, johon posliini-maalari on hennolla pensselillä piirtänyt hämähäkinseitin.” (Lucina, 30.päivä unisen lepakon kuuta ihmisten vuonna 1997)

Aineistonani ovat kummituksilta vuosien 1993- 2003 aikana saamani kirjeet. Kirjeitä on yhteensä 106 kappaletta ja sen lisäksi olen saanut kummituksilta 40 korttia. Kirjeiden pituus vaihtelee yhdestä sivusta neljään sivuun. Kirjeitä ja kortteja olen saanut Eufrosyyneltä, Rauhalta, Asidofilukselta, Xialta, Nickiltä, Kalevilta, Piritalta, Augustalta, Lemmenjoelta ja Lucinalta. Suomen lisäksi kirjeitä ja kortteja on lähetetty minulle Kiinasta, Australiasta, Virosta, Amerikasta, Taiwanista, Turkista ja Englannista.

Alkuvuosina kirjoitin enimmäkseen Eufrosyynen, Rauhan ja Asidofiluksen kanssa. Neljännellä luokalla Lucina kirjoitti luokallemme kirjeen ja halusi alkaa kanssamme kirjeenvaihtoon. Silloin aloitin kirjeenvaihdon Lucinan kanssa ja vähitellen kirjeenvaihto muiden kummitusten kanssa väheni. Lucinan kanssa kirjeenvaihto jatkui läpi yläasteen lukion toiselle luokalle asti, vuoteen 2003, jolloin Lucina halusi paljastaa minulle ihmishahmonsansa.

KIRJEENVAIHDON KUVAUS VUOSITTAIN 1993–2003

VUOSI	KIRJEIDEN MÄÄRÄ	KIRJEIDEN TEEMAT
1993	29 KIRJETTÄ; 25 EUFROLTA, 3 XIALTA, 1 ASIDOFILUKSELTA	TUTUSTUMINEN, YSTÄVYYS, PERHE, KUMMITUSMAAILMA JA SEN EROT JA YHTÄLÄISYYDET IHMISTEN MAAILMAN KANSSA. SUOMEN JA KIINAN KULTTUURI, HISTORIA JA LUONTO. LUON- NOSTA HUOLEHTIMINEN.
1994	26 KIRJETTÄ; 20 EUFROSYYNELTÄ, 2 ASIDOFILUKSELTA, 2 RAUHALTA, 1 NICKILTÄ, 1 PIRITALTA	KUMMITUSMAAILMAN JA IHMIS- MAAILMAN EROT, KUMMITUSTEN KUOLEMA JA SYNTYMINEN, YS- TÄVYYS, LUONTO, KULTTUURI.

1995	15 KIRJETTÄ; 9 EUFROLTA, 1 RAUHALTA, 1 ASIDOFILUKSELTA, 4 LUCINALTA	KUMMITUSTEN MAAILMA, YSTÄVYYS, ARKIPÄIVÄN KUULUMISET JA TEKEMISET.
1996	17 KIRJETTÄ; 6 EUFROLTA, 3 ASIDOFILUKSELTA, 2 RAUHALTA, 6 LUCINALTA	YSTÄVYYS, TOISITA VÄLITTÄMINEN, LUONTO JA KULTTUURI.
1997	5 KIRJETTÄ LUCINALTA	YSTÄVYYS, HUUMORI JA MIELIKUVITUS.
1998-1999	6 KIRJETTÄ LUCINALTA	YSTÄVYYS, ARKIPÄIVÄN KUULUMISET.
2000-2001	4 KIRJETTÄ LUCINALTA, 1 KIRJE EUFROLTA	YSTÄVYYS JA ARKIPÄIVÄN KUULUMISET.
2002-2003	3 KIRJETTÄ LUCINALTA, 1 KIRJE EUFROLTA JA RAUHALTA.	YSTÄVYYS JA ARKIPÄIVÄN KUULUMISET JA ELÄMÄN TAPAHTUMAT JA MUUTOKSET.

Kuviosta näkee kirjeiden määrän ja niistä korostuvat teemat vuosittain. Alussa kirjeenvaihdossa on selkeästi näkyviä teemoja, mutta myöhemmin kirjeenvaihto kehittyi ystävyydeksi, ja voimakkaasti esiin tulevat teemat muuttuivat ystävyyden ylläpidoksi ja kuulumisten vaihtamiseksi. Seuraavissa kappaleissa käyn kirjeenvaihtoprosessin läpi ajallisesti, peilaten kirjeistä nousevia teemoja Tony Dunderfeltin elämäkaaripsykologiaan.

4.2 Aineiston analyysi

"Mitä taas hedelmiin tulee, pidän eniten kuivatuista luumuista ja taateleista, sillä ne ovat ryppyisiä kuin karmeimpien kummitusten hipiä! Te sileäihoiset ihaillette persikoita, jotka ovat pehmeitä ja nukkaisia kuin ihmislapsen poski." (Lucina, Hirmuntaina 16. Päivä Tuuheiden sananjalkojen kuuta ihmisten vuonna 1995)

Käytän tutkielmassani paljon lainauksia kirjeistä, jotta kuva kummituskirjeenvaihdon laajuudesta ja kummitusten rinnakkaismaailmasta välittyi lukijoille. Sen lisäksi liitän kirjeitä toisiinsa omien ajatuksieni, pohdintojeni ja muistelmieni kautta. Näin kirjeistä ja ajatuksistani muotoutuu kokonaisuus, aivan kuin omaelämäkertani, jota analysoin narratiiviseen identiteettiin liittyvien kysymyksen kautta: Miten identiteettini rakentuminen näkyy kummituskirjeenvaihdon kulussa? Minkälaisen maailman kirjeenvaihto loi lapselle ja nuorelle näkyvän maailman rinnalle?

Kirjeiden analysoinnin aloitin laittamalla kirjeet aikajärjestykseen. Näin niistä muodostuu aivan

kuin päiväkirja, jonka kautta voin seurata omaa kasvuani. Kirjeiden analysointia vaikeutti se, että kaikissa kirjeissä ei ollut päivämääriä eikä vuosilukuja. Myös osassa kirjeitä päiväykset olivat kummitusten ajanlaskun mukaisia, kummituksilla kun on aivan ”omat kuukaudet, päivät ja vuosiluvut”. Kuitenkin, koska kirjeet ovat minulle henkilökohtaisia, osasin sijoittaa päiväyksettömätkin kirjeet omille paikoilleen. Vaikka kirjeiden henkilökohtaisuudesta oli analysoinnissa apua, se oli myös asia, jonka vuoksi analysointi oli välillä vaikeaa.

Luin ja kirjoitin kirjeitä koneelle kesällä 2010. Koska kirjeet ovat henkilökohtaisia, niiden lukeminen ja kirjoittaminen sai minut itkemään ja herkistymään. Koenkin, että kirjeiden koneelle kirjoittamisvaihe oli minulle tärkeää, jotta sain otettua etäisyyttä kirjeistä ja pystyin asettumaan tutkijan rooliin. Olen myös työstänyt analysointia kahtena perättäisenä vuotena. Koenkin, että viime vuotena en ollut vielä valmis asettumaan tutkijan rooliin, vaan koin kirjeet liian henkilökohtaisena. Nyt toisena vuotena olen saanut etäisyyttä kirjeisiin. Samalla olen kokenut tutkimuksen teon mielekkäämmäksi. Nyt en ole uponnut niin voimakkaasti muistoihini kirjeiden kautta, vaan olen kyennyt analysoimaan kirjeitä, herkistymättä niitä lukiessa ja tutkimustuloksia/ tulkintaa tuottaen.

Kun olin laittanut kirjeet aikajärjestykseen, aloin tutkia kirjeitä narratiiviseen identiteettiin liittyvien kysymysten avulla. Etsin aineistostani vastauksia kysymyksiin Kuinka identiteetin rakentuminen eli: Kuka minä olen? ja Kuinka minusta tuli minä? näkyy kummituskirjeistä. Sen lisäksi tutkin millainen maailma kummituskirjeiden kautta lapselle ja nuorelle rakentuu näkyvän maailman rinnalle. Identiteetin rakentumiseen, eli siihen, kuinka minusta tuli minä, oli haastavaa vastata.

Kirjeenvaihtoa kesti kymmenen vuotta ja tämän vuoksi myös identiteettini on kokenut muutoksia kirjeenvaihdon aikana. Vastaankin kysymykseen aikajärjestyksessä kirjeistä löytyvien minään liittyvien muutosten mukaan. Analysoinnin runkona käytän Tony Dunderfeltin elämäntutkimusta (1998) lapsen kehityksen kulusta, johon peilaan kirjeenvaihdon saamiani vastauksia. Koin myös tärkeäksi tuoda kirjeenvaihdon kulun näkyväksi lukijalle, jotta kirjeenvaihdon aikana mahdollisesti tapahtuneet muutokset ja kehitykset tulisivat esiin.

Toiseen kysymykseen, eli siihen, minkälainen maailma lapselle ja nuorelle kummituskirjeiden kautta rakentuu, vastaan teemoittain, kummituskirjeiden analysoinnin kautta selkeästi esiin tulleiden teemojen mukaan. Kun olin kirjoittanut esiin nousseet teemat ylös, aloin kokoamaan teemat kokonaisuuksiksi. Sen jälkeen luin aineiston läpi vielä kerran tarkistaen samalla, ettei minulta ole jäänyt huomaamatta jotakin tutkimukseni kannalta olennaista seikkaa.

Kaiken kaikkiaan tutkimukseni muistuttaa narratiivista tutkimusta ja omaelämäkerta-tutkimusta. Siinä on myös piirteitä autoetnografiasta. Aineiston analysointia on ohjannut teoria ja aineiston analysoinnissa on piirteitä teorialähtöisestä sisällön analyysistä. Tutkimukseni sijoittuu siis monen tutkimussuuntauksen ja metodin välimaastoon. Tutkimuksen tekovaiheessa tämä tarkoitti sitä, että koska en kokenut minkään tutkimussuuntauksen tai metodin sopivan täysin tutkimukseeni, olen tehnyt tutkimusta mukaillen tutkimussuuntauksia ja metodeita, joiden olen kokenut olevan lähimpänä omaa tutkimustani.

Olen myös pyrkinyt kirjoittamaan auki kaikki tutkimukseni tekovaiheet, vastaan tulleet ongelmat ja niihin löytyneet ratkaisut. En pyri tutkimuksellani yleistettävyyteen, johon ei pyritä myöskään narratiivisessa tutkimuksessa (Ellis & Bochner 2000, 751). Narratiivisen tutkimuksen pyrkimys onkin paikalliseen ja subjektiiviseen tietoon, ja kertomuksen yleistettävyyttä koetellaan koko ajan lukijoiden tehdessä määritelmiä kirjoituksen koskettavuudesta. Kirjoitus voi myös tuoda lukijoille jotain aivan uutta tietoa. Lukijat siis testaavat kertomuksen yleistettävyyden. Jos tarina on heitä puhutteleva ja koskettava, siinä on tavoitettu yleistettävyyttä. (Ellis & Bochner 2000, 751.)

5 KIRJEENVAIHDON KULKU

5.1 Matka kummitusten kanssa alkaa

”Oikein Repaleinen Lentoviitta vain selkään vauhtia antamaan ja Hirmuinen Mielikuvitus mukaan matkaan, niin lopputulos on varmasti karmea!” (Lucina)

Koulun alkamisajankohtaa on kutsuttu unenkaltaiseksi fantasia- ja kuvatietoisuutta uhkuvaksi kaudeksi. Sen aikana heräävät tunne- ja eläytymiskokemukset kehittävät lapsen sisäistä maailmaa. Jos opetukseen tuodaan liikaa älyllistä aineistoa ja tämä aika riistetään, on olemassa vaara, että hänen ajatuselämänsä ”takana” oleva tunteiden, tunteiden ja tahdon maailma jää epäkypsäksi. Se taas voi kostautua myöhemmällä iällä ajattelutoimintojen pinnallisuutena ja persoonallisuuskehityksen vajuutena (Toskala 1991,46–47). Kuvittelukykyimme muodostaakin koko henkisen olemassaolomme ja tietojenkäsittelytapamme (Pallasmaa 1996, 9).

Kummitusten kautta mielikuvitus ja sadunmaailma olivat luokassamme koko ajan läsnä. Mielikuvituksen avulla pystymme kuvittelemaan ympärillemme erilaisia maailmoja, joissa kaikki asiat ovat mahdollisia. Mielikuvitus myös tekee mahdolliseksi matkat näihin maailmoihin. Ilman mielikuvitusta ei olisi lentokoneitakaan. Visualisaation ja mentaalisen luomisen avulla “mahdottomasta” tulee mahdollista. Kaikki ympärillämme näkyvät ihmisen luomat asiat ovatkin ensin olleet ajatuksena tai ideana jonkun yksilön omassa subjektiivisessa mielessä. Ajattelu ja mielikuvitus ovat siis tärkeitä alkuja luomiselle. (Dunderfelt 2010, 78.)

Ihmisille ominainen tapa olla olemassa, on elää kuvittelukykyimme muovaamassa maailmassa, jossa kaikki on mahdollista. Me emme siis elä ainoastaan objektiivisessa aineen ja tosiasioiden maailmassa. Mielen maailmoissa koettu, muistettu ja kuviteltu sulautuvat toisiinsa. Mennyt, nykyinen ja tuleva punoutuvat helposti muovailtavaksi mielen aikajanaksi. Mielen todellisuus on siis vapaa fyysisen tilan ja ajan rajoista. (Pallasmaa 1996, 8.)

Kun opettajamme Marita Kilpimaa puhui meille kummituksista, mielikuvituksemme lähtivät lentoon ja tuntui kuin kummitukset olisivat olleet oikeasti olemassa. Kirjeenvaihdon kautta kummituksista tuli osa todellisuuttamme, ja kirjeiden kautta pääsimme vierailemaan kummitusmaailmassa yhä uudelleen ja uudelleen.

Ilman lapsen mielikuvitusta ja uskoa kummituksiin, kirjeenvaihto ei olisi ollut mahdollista, väheksymättä lainkaan Kilpimaan panosta kirjeenvaihtoon. Kummitusten avulla luokallemme oli lupa kulkea koulussa ja maailmassa mielikuvituksen värittämiä polkuja pitkin, johon koulu ei aina anna kaikille mahdollisuutta.

Mielikuvitus onkin usein väheksyttyä, vaikka se on tärkeä osa ajatteluamme, emmekä voisi haaveilla ja unelmoida ilman sitä. Mielikuvitus avaa ovia, joiden kautta ratkaisemme ongelmia ja teemme mahdottomiltakin tuntuvat ajatukset mahdollisiksi. Tarvitsemme mielikuvitusta luovassa prosessissa. Luovuus on tavallaan mielikuvituksen toteuttamista käytännössä. Kaikenlainen luova toiminta on yhteydessä mielikuvitukseen. Lapsen elämässä tämä tarkoittaa tavallista voimakkaampaa nousua kuvitteellisuuteen esimerkiksi sadun maailmaan. Mielikuvitus ei luo tyhjästä mitään, vaan se vaatii käynnistyäkseen kokemus- ja elämysaineistoa. Luovuus näkyy uuden ja vanhan kokemusaineiston uudelleenjärjestäytymisessä. (Puranen 1997, 37.)

Mielikuvituksen käytön ei pitäisi jäädäkään vain luovaan prosessiin, vaan voimme käyttää mielikuvitusta päivittäin. Mielikuvitus tarvitsee kehittyäkseen havaintoja, kokemuksia ja elämyksiä, ja siihen liittyy paljon satua, taikuutta ja tunteita. (Hakkola ym. 1991, 10 – 11.) Kummitukset toivat luokkaamme satua ja taikaa, ja kummituskirjeiden kautta sain kokea arjessa suuria elämyksiä ja ihmeitä.

5.2 Tutustumista ja moraalikasvatusta

"Hei Kaisa. Kitos kirjestä. Aletaan vain kirjenvaihtoon. Asutko Sinä yksin? Minä asun Rauhan ja lintujen ja oravien kansa vintillä. Siellä on mukava asua vaikka joskus on vilejä. Kuinka vanha Sinä olet. Kirjoita minulle pitkä kirje. T. Eufrosyyne"

Kirjeenvaihto kummitusten kanssa alkoi keväällä 1993, jolloin olin kahdeksanvuotias toisella luokalla oleva koululainen. Kirjeenvaihto-vuoden aikana minä täytin yhdeksän vuotta ja siirryin kolmannelle luokalle. Eufrosyyne oli kummituksista ensimmäinen, jolle kirjoitin. Kirjeenvaihto hänen kanssaan oli alussa tiivistä ja kirjeitä vaihdettiin viikoittain, välillä useammankin kerran viikossa. Hänen kauttaan olen tutustunut kaikkiin muihin kummituksiin, tai muut kummitukset ovat tutustuneet minuun Eufrosyyneen kautta. Kirjeenvaihto Eufrosyyneen kanssa kesti neljä vuotta, jonka jälkeen olen saanut Eufrolta satunnaisia kirjeitä.

Tony Dunderfeltin elämäntutkimuksen mukaan ensimmäiset kouluvuodet ovat jatkoa varhaislapsuudelle. Lapsen tietoisuus on vielä keskittynyt suuresti kuviin ja tunnelmiin. Hänelle alkaa kehittyä samanaikaisesti ”ajatuksellisempi” ja käsitteellisempi ajattelu, mutta kuitenkin lapsen kuvallisen ja elämyksellisen tietoisuuden säilymistä tulisi vaalia riittävän pitkään. (Dunderfelt 1999,86.)

Kummitukset olivat osana arkeamme luokassa ensimmäisestä kouluvuodesta lähtien. Ne toivat kouluarkeemme elämyksiä ja mielikuvitusmaailmaa, johon halusimme tutustua kirjeenvaihdon myötä yhä syvemmin.

"Mikä sinnun veljen nimi on? Onko mukavaa kun on iso veli? Leikitkö oman ison veljen kanssa?" (Eufrosyyne 16.2.1993)

"Mitkä sinun äidin ja isän nimet ovat? Minun isä ja äiti ovat jo taivaassa. Joskus minä vilkutan heille koulun katoilta. Mutta minun on ihan hyvä asua koulun vintillä Rauhan kanssa." (Eufrosyyne 18.2.1993)

Ensimmäisen kirjeenvaihtovuosi alkoi kirjeenvaihdon opettelusta ja tutustumisesta toisiimme. Kerroimme kirjeissä toisillemme itsestämme ja perheistämme. Eufrosyyneen kirjeissä oli usein kysymyksiä, jotka liittyivät vahvasti identiteetin rakentumiseen. Kysymykset itseäni liittyvistä asioista ja perheestäni ja toisaalta taas Eufrosyyneen kuvaukset omasta perheestään ovat saaneet minut pohtimaan omaa itseäni ja perhettäni. Samalla se on ohjannut minua havaitsemaan kaikkien perheiden

olevan erilaisia. Kummitusten erilaisuus ja niiden erilainen maailma alkoikin pian kiinnostaa minua hyvin paljon.

"Oikea kummitus ei koskaan tee pahaa, kiusoittelee kyllä joskus, mutta yrittää aina saada asiat oikealle mallilleen. Jos esimerkiksi joku ihminen on toiselle ilkeä, me voimme unessa panna hänet niin lujille että hän ymmärtää käyttäytyä paremmin seuraavalla kertaa." (Eufrosyine 23.5.1993)

Kummitusten maailman kautta moraaliin liittyvät asiat tulivat vahvasti esille. Eufron mukaan kummitukset eivät koskaan tee pahaa, mutta pystyvät kyllä saamaan asiat oikealle mallilleen. Kirjeet opastivat toimimaan oikein ja opettivat, että ei kannata olla ilkeä toisille. Vuonna 1993 sain Xialta neljä kirjettä. Xia on kummitus, joka on Kiinasta kotoisin. Hänen kirjeissään pahuus ja väkivalta tulivat esille.

"Eufro on lukenut minulle Kalevalaa iltasaduksi. Se on hieno kirja. Kyllä siinä kuvassa oli Aino pakenemassa Väinämöistä. Se oli surullinen tarina. Meillä Kiinassa on yhtä julmia tarinoita ja sitä paitsi ne ovat tosia. Oletko kuullut mitä tapahtui Taivaallisen rauhan aukiolla muutama vuosi sitten?" (Xia 24.5.1993)

Xia kertoo kuulleensa Kalevalaa iltasaduksi. Juuri sillä hetkellä taisimme myös luokkamme kanssa tutustua Kalevalaan. Kirjeiden kautta sain uuden paikan, jossa niin tiedollisten kuin emotionaalisten asioiden käsittely oli mahdollista. Kummitukset ottivat esille iloisten asioiden lisäksi asioita, joissa oli pahuutta, väkivaltaa ja julmuutta. Kummitukset eivät aliarvioineet lapsen ymmärrystä vaan antoivat lapselle esimerkkejä maailman pahuudesta ja luottivat siihen, että lapsi pystyy käsittelemään vaikeita asioita. Voisikin ajatella, että kummitusten mukaan lapsen on myös tärkeää ymmärtää se, että maailmassa on pahuutta ja pahoja ihmisiä. Silti kummitukset eivät luoneet maailmasta toivotonta kuvaa. He antoivat esimerkkejä mitä ei tule tehdä ja miten taas olisi hyvä toimia.

"Minä olin Rauhan kanssa hiihtolomalla Huttutunturilla mutta meidän piti lähteä kesken pois. Sinne Huttuloman kämpälle tuli kaikkia hiihtolomalaisia Etelä-Suomesta ja ne huusivat ja elämöivät ja heittelivät roskia joka paikkaan. Kummitukset eivät roskita eivätkä sotke. Siinä asiassa me olemme viisaampia kuin ihmiset." (Eufrosyine 25.2.1993)

Oikein toimiminen tulee esille myös monista kirjeistä, joissa luonnolla ja luonnon tärkeydellä on suuri osuus. Dunderfeltin mukaan luonto puhuu lapsille aivan erityisellä tavalla. Puiden muodot, kalliosta löytyneet onkalot ja luolat, sammalen ja maan tuoksu sekä veden, tulen ja tuulen olemus saavat sisäisyydessämme syviä tunnelmia. Mystiikan läsnäolo ja salaisuudet luonnossa ja esineissä ovat läsnä. (Dunderfelt 1999, 86.) Kummituskirjeenvaihdon kautta mystiikan läsnäolo luonnossa ja maailmassa tuli osaksi todellisuuttamme ja kummitukset opettivat kirjeiden kautta kuinka luontoa

tulee kohdella. Muistan kuinka paljon tykkäsin liikkua luonnossa. Keräsin kiviä ja oksia ja mikä tahansa luonnosta löytynyt asia saattoi olla ihme tai aarre, jota varjelin ja säilytin visusti tallessa.

Ensimmäisen kirjeenvaihtovuoden kirjeistä näkyy, että Eufrosyynen ja minun välille alkaa kehittyä ystävyyttä. Aloimme jakaa kuulumisiamme toisillemme ja sen lisäksi minulla oli suuri halu tutustua Eufroon, hänen kummitusmaailmaansa ja elämäänsä aina yhä paremmin.

"Nick on 22-vuotias, hänellä on vaalea, vähän kihartava tukka ja hän on vähän turhamainen. Hänellä on kultainen ohut rengas toisessa korvassa. Minä en tykkää että pojilla on korvakoru, mutta on pakko hyväksyä se kun Nick on niin suloinen. Hän on myös aika huimapäinen. Hän on hypännyt Uudessa Seelannissa benji-hypyn. Tiedätkö mikä sellainen hyppy on? "
(Eufrosyyne 18.5.1993)

Eufro kertoo poikaystävästään, jolla on korvakoru, josta Eufro ei oikein tykkää. Kuitenkin hänen mielestään Nick on suloinen ja hänen tulee hyväksyä Nickin turhamaisuus. Tällaisella esimerkillä Eufro opettaa, että ihmiset ovat erilaisia. Myös ihmisissä, joista tykkää voi olla piirteitä, joista ei niin pidä. Siitä huolimatta se ei tee ihmistä sen huonommaksi tai vähennä ihastusta toista kohtaan.

Ystävyyskuten syventyessä muistan kokeneemme yhdessä myös suruja:

"Eufro on niin onneton. Ossi on ollut kadoksissa monta viikkoa. Voitko piirtää kartan missä se hauta on. Haluaisimme viedä sinne kukkia. Istuimme viime yönä teidän luokkalaisille kullerot luokan keskimmäisen ikkunan alle." (Xia)

"En löytänyt Ossin hautaa. Etsin koko metsikön Xian ja Rauhan kanssa. Yhdessä kohdassa oli kiviä hajallaan. Olisiko joku voinut rikkoa sen. Jätimme siihen yhden vaaleanpunaisen neilikan." (Eufrosyyne)

Toisella luokalla koetuista murheista, muistan hyvin Eufrosyynen oravan katoamisen. Eufrosyyne oli surullinen kun Ossi-orava oli kadoksissa. Löysimme luokkani kanssa koulun läheisestä metsästä kuolleen oravan, jonka uskoimme olevan Ossin. Hautasimme oravan yhdessä luokkani kanssa, ja kirjoitimme kummituksille löytäneemme ja haudanneemme kuolleen oravan. Ossin katoaminen ja löytyminen on opettanut kohtaamaan suruja ja tukemaan ystäviä hädän ja surun hetkellä. Sen lisäksi, että opin itse olemaan tukena kummitusten kohdatessa suruja, myös Eufro auttoi minua käsittelemään omia surujani.

"Kiitos kivasta kirjeestäsi. Olinkin jo ennättänyt kaivata kuulumisia sinulta. Oletko ollut pahoillasi kun Sanna muutti pois? Minulla on ikävä Sannaa. Toivoisin, että hän kirjoittaisi minulle joskus. Kuka sinun paras kaverisi nyt on? Ovatko uudet oppilaat mukavia?" (Eufrosyyne 11.11.1993)

Toisen luokan jälkeen ystäväni Sanna muutti ja vaihtoi koulua toisen. Muistan kuinka vaikea syksyllä oli löytää uusia ystäviä, kun luokassamme oli jo valmiina kaveriporukat, joiden ulkopuolelle

jäin sen takia, että Sanna muutti pois. Ehkä sen vuoksi Eufrosyyne ja muutkin kummitukset pysyivät mukana elämässäni. Eufrosyyne tuki minua ikävöidessäni Sannaa. Hän pysyi minun ystävänäni, joka oli tärkeää, sillä uusien ystävien saaminen Sannan tilalle ei käynyt ihan hetkessä.

5.3 Kummitusten maailma ihmetyttää

”Kyllä me kummitukset näemme toisemme ja tunnemme myös. Meillä on sellainen aisti, että voimme tuntea ja vaistota hyvyyden”. (Eufro 22.8.1994)

Toisena kirjeenvaihtovuotena olin yhdeksänvuotias kolmasluokkalainen, ja kesän jälkeen kymmenenvuotias neljäsluokkalainen. Dunderfeltin mukaan kahdeksan-yhdeksän -vuotiaassa lapsessa ilmenee yhä enemmän keskittyneisyyttä, arvioimishalua ja sisäistä virkeyttä. Lapsi vankistuu myös fyysisesti ja harrastukset saattavat saada entistä kilpailullisempia muotoja. Toisaalta voidaan huomata, että jotkin ennen innostusta aiheuttaneet asiat jäävät taka-alalle, tai pois kokonaan. (Dunderfelt 1999, 87–88.)

Dunderfeltin mukaan 8.-10. ikävuoden aikana voi lapsessa tapahtua muutoksia, jotka liittyvät hänen yksilöllisyytensä vahvistumiseen. Hän alkaa osoittaa omia mielipiteitään ja kertoa omista oikeuksistaan. Opettajaa kohtaan alkaa suuntautua kritiikkiä, vaikka ensimmäisellä luokalla opettaja on ollut kaikki kaikessa. Sen lisäksi lapsi suuntaa kritiikkiä myös itseensä ja ajatukset alkavat liikkumaan oman kohtalon ympärillä, myös kosmisessa mittakaavassa. (Dunderfelt 1999, 87–88.)

Kirjeenvaihdossa kummitusten kanssa huomaa suuren muutoksen vuosien 1993 ja 1994 välillä. Ensimmäinen kirjeenvaihtovuosi on hyvin pinnallista, mutta toisena kirjeenvaihto-vuotena kirjoittaminen alkaa syventyä ja kummitusten ja ihmisten maailmojen väliset erot painottuvat kirjeenvaihdossa.

”Minusta tuntuu että Sinä ajattelet jo aika syvällisesti ikäiseksesi. Kirjeesi sai minut aika mielteliääksi. Emme juuri paljasta ihmisille salaisuuksiamme. Tarkoitin esim. sitä mitä kysyit meidän kummitusten elämästä ja kuolemasta. Toisaalta Sinä Kaisa olet yksi uskollisimmista kirjeystävistäni. Olen tuntenut Sinut jo kolmatta vuotta. Olen tarkkaillut Sinua paljon ja oppinut pitämään Sinusta hyvin paljon. Mutta haluan kuitenkin kysyä Sinulta: Jos kerron Sinulle salaisuutemme, voinko luottaa siihen, että et kerro sitä muille?” (Eufrosyyne 9.1.1994)

”Nyt siis kerron salaisuuden, jota en ole vielä kenellekään kertonut. Saat kyllä kertoa sen äidillesi. Tiedän omas- ta kokemuksesta, että äiteihin voi luottaa. Minäkin kerroin aina äidilleni kaikkia asiani. Meillä kummituksilla ei ole kuolemaa samassa merkityksessä kuin ihmisillä. Meille tapahtuu olomuodon muutos. Hyvät kummitukset pääsevät taivaalle tähdiksi. Siellä minun äitini ja isänikin ovat Linnunradan miljardien tähtien joukossa ja sinne minäkin kerran toivon pääseväni. Tiedätkö muuten mikä Linnunrata on? Suurin osa kummituksista on ihan kilttejä, mutta on myös sellaisia, jotka tekevät kiusaa ihmisille tai eläimille. Sellaiset kummitukset joutuvat sen kummituselämänsä jälkeen jotenkin korvaamaan. Monet kummitukset, jotka ovat kiusanneet lapsia, muuttuvat tasaisiksi kiviksi tai jopa kallioiksi, joilla lapset voivat leikkiä. Lintuja kiusanneet kummitukset saavat kasvaa linnuille pesäpuiksi. Myöhemmin ne voivat saada tilaisuuden uuteen kummituselämään. Jos ne osaavat elää sen

oikein, nekin voivat päästä avaruuteen tähdiksi. Se on jokaisen kummituksen unelma. Me kummitukset voimme elää hyvin vanhoiksi, sillä meillä ei ole aikaa samassa merkityksessä kuin teillä ihmisillä. Liitoviittamme avulla voimme lentää eri puolelle maailmaa melkein ajatuksen nopeudella. Minä olen käynyt melkein kaikissa Euroopan maissa, Aasiassa olen käynyt Kiinassa asti. Afrikan maista olen käynyt vain Egyptissä. Amerikassa ja Australiassa en ole vielä käynyt, mutta Nick on kutsunut minua Australiaan. Varmaan joskus lennän sinne. Muista pitää salaisuutemme!” (Eufrosyyne 12.1.1994)

Toisena kirjeenvaihtovuotena olen alkanut rakentaa omaa maailmankatsomustani ja elämäntapojeni vertailemalla kummitusten elämää ihmisten elämään. Eufro kertoi minulle salaisuuden kummitusten kuolemasta ja minä tahdoin jakaa salaisuuden äitini kanssa. Luvattessaan minulle, että saan kertoa salaisuuden äidilleni, Eufro kannusti minua jakamaan asioitani äidin kanssa.

Kummitusten kuolemaan taas liittyy vahvasti moraalikasvatusta. Hyvät kummitukset pääsevät taivaalle tähdiksi, mutta jos kummitus on tehnyt pahaa, paha toiminta täytyy hyvittää ennen kuin taivaalle tähdeksi pääsy on mahdollista. Keskustelu kummitusten kuolemasta osoittaa myös sen, että olen osannut jo ajatella, että elämä ei pääty kaikkialla niin kuin ihmisillä. Kummitusten kuolema on antanut uuden esimerkin elämästä ja elämän päättymisestä. Samalla se on myös ehkä vahvistanut ajatuksiani siitä, että elämä kaikkialla ei ole samanlaista kuin elämä, jota itse elän. 8-10-vuotiaana saadut kokemukset ovatkin hyvin vahvasti liitoksissa yksilöitymisprosessiin, jolloin oma sisäinen maailma voimistuu ja konkretisoituu ajattelu ja kaveripiirissä hankitut ryhmäkokemukset herättävät yhä vahvemmin tunnon omasta itsenäisyydestä ja erillisyydestä. Lapsi tahtoo, että juuri häntä puhutellaan ja hän alkaa katsoa uusin silmin maailmaa. (Dunderfelt 1999, 87–88.) Muistankin, että kummituksista ja kummitusten maailmasta tuli hyvin tärkeä osa elämäni. Peilasin ihmisten elämää ja tapoja kummitusten tapoihin, joista tietoa sain kysymällä.

”Meillä kummituksilla ei ole presidenttiä tai muutakaan johtajaa. Hommat hoitaa aina se, joka parhaiten osaa. Minä hoidan eläimiä, koska osaan hoitaa niitä. Nyt esim. on ollut kova talvi oraville, mutta vielä yksikään ei ole kuollut tauteihin eikä pakkasiin. Rauha on hyvä kirjoittamaan. Siksi hän sai olla sihteerinä viime vuoden kevätkokouksessa. Mitä Sinä osaat hyvin? Missä Sinun isoveljesi on hyvä?” (Eufrosyyne 20.1.1994)

Kummitusten vastaukset heidän maailmastaan antoivat uusia näkökulmia siihen, että elämää voi elää myös eri tavalla. Se on antanut minulle esimerkkejä erilaisista tavoista elää ja toimia maailmassa. Toisaalta se on myös saanut minut kyseenalaistamaan ympärillä olevan yhteiskunnan tapoja. Miksi ihmisillä on presidentti, vaikka kummitukset eivät presidenttiä, eivätkä muutakaan johtajaa tarvitse? Kummitusten maailmassa jokainen saa tehdä sitä mitä parhaiten osaa. Voisiko se olla mahdollista myös ihmisten maailmassa?

Kirjeessä Eufro myös kertoi asioista, joissa hän ja Rauha ovat hyviä. Samalla hän halusi tietää missä minä ja isoveljeni olemme hyviä. Kirjeenvaihdon kautta olenkin saanut mallin pohtia vahvuuksiaan. Olen oppinut siihen, että on tärkeää huomata muiden vahvuuksien lisäksi omat vahvuudet. Ja että omista vahvuuksistaan saa myös puhua ja olla ylpeä.

Kirjeenvaihto kummitusten kanssa ja kummitusten maailman läsnäolo elämässäni on antanut minulle monia aineksia identiteetin rakentamiseen. Identiteetin rakentaminen tapahtuu usein suhteessa samanlaisiin ja erilaisiin. Identiteetti voidaankin määritellä sosiaalisen ja persoonallisen välisen suhteen ja vuorovaikutuksen aikaansaamaksi, jatkuvasti muotoutuvaksi prosessiksi. Sitä tuotetaan rakentamalla kertomuksia omasta elämänhistoriasta sekä omasta tulevasta, toivotusta ja tavoitellusta minästä. Se on kokonaisuus, jossa on monta kerrosta. Niihin vaikuttavat oma kehityshistoria, perhe ja sosiaalinen tausta ja yksilön psyykkinen rakenne. Identiteettinä voidaankin tulkita yksilöiden tuottamia tarinoita. (Mahlakaarto 2010,178.)

Kirjeenvaihdon myötä, näkyvän maailman rinnalla elämässäni on ollut näkymätön kummitusten maailma. Olen rakentanut identiteettiäni vuorovaikutuksessa kummitusten kanssa, ja vertailemalla ihmisiä ja kummituksia ja heidän maailmojaan toisiinsa.

"Tulin juuri kotiin vintille. Olin open luona vakoilemassa teidän englanninkokeiden numeroita. Ope oli siellä aivan lyhyssä. Kauhea läjä papereita pöydällä ja lattialla. Näin Sinunkin pisteesi. Olet Sinä vain aikamoinen tyttö!" (Eufrosyine 4.3.1994)

"Voi, että kun minua haluttaisi oppia piirtämään ja maalaamaan. Miten pitäisi aloittaa ja millä välineillä? Teidän luokalla on niin MAHTAVIA töitä!" (Eufrosyine 1.2.1995)

Sen lisäksi, että kirjoittelimme kuulumisiamme toisillemme, kummitukset kannustivat ja kehuivat minua kirjeissään. Olen saanut tuntea olevani hyvä ja taitava. Kummituksilta saadut kirjeet ja kannustukset ovat lisänneet motivaatiotani koulunkäyntiä ja minua kiinnostavia asioita kohtaan.

"Mehän saimme kuin saimmekin sen kummitusten kevätkokouksen tänne Suomeen meidän omalle Huttu- ja Pyhänturille. Meillä on ollut todella upeaa. Melkein kaikki ystävämme ympäri maailmaa tulivat sinne: Porvoosta, Eestistä, Englannista, Belgiasta, Italiasta, Kreikasta, Egyptistä, Turkista, USA:sta, Kiinasta ja AUSTRALIASTA!!! Ensimmäisenä tuli Kalevi Eestistä ja toi repullisen viiriäisen munia. Oravathan niillä herkuttelivat ja sitten me Kalevin kanssa täytimme ne tyhjät kuoret kipsillä niin kuin olen teiltä oppinut. Haittaako kun kävimme hakemassa teidän luokasta kipsiä? Toin sen yhden munana malliksi luokkaan ja piilotimme Kalevin kanssa 4 munaa open makuuhuoneen piirongin ylälaatikkoon. Ope ei ole vissiin vieläkään löytänyt tai huomannut niitä! Nick tuli myös jo viikkoa ennen pääsiäistä. Kävimme kahdestaan Saariselällä silloin kuin tekin olitte siellä. Oli täysikuu kun lensimme sinne. Tunturit hohtivat salaperäisen sinisinä. Oli hiljaista ja rauhallista, paitsi eräästä kämpästä kuului aikamoinen meteli. Lensimme Iisakkipäälle ja nautimme romanttisesta kuutamoyöstä tuntuilla. Nick lähti eilen. Olimme kaksi viikkoa Huttutunturissa. Opetin Nickin hiihtämään. Hän haluaa opettaa minulle benji- hypyn kun menen hänen luokseen Australiaan käymään. Nick haluaisi että minä muuttaisin sinne, mutta en usko, että pystyn koskaan jättämään Suomea ja Lappia. En jaksa

nyt kirjoittaa enempää. Pää on vielä sekaisin. Sano kaikille terveisiä. Kirjoitan pian toisillekin. Xia muuten toi syömäpuikot Pöykkölän oppilaillekin. Hän piilotti ne teidän luokkaan! Tiedätkö leikkiä LINTU VAI KALA. Niiden piilopaikka on KALA. Saa nähdä löydätkö niitä.” (Eufrosyine 18.4.1994)

Muistan kuinka kummitusten maailma kulki koko ajan ihmismaailman rinnalla. Eufron ajatuksista ja kummitusten elämäkatsomuksesta tulivat tärkeitä osia myös omaan elämään. Kirjeiden kautta pääsin matkalle kummitusten kanssa, ja muistan edelleen, kuinka vahvasti eläydyin mukaan kirjeisiin ja kummitusten maailmaan. Sen lisäksi, että kummitusten maailma tuli esiin kirjeistä, kummitukset myös toivat luokkaamme usein yllätyksiä, niin kuin edellä olevasta kirjeestä voi huomata Eufron piilottaneen luokkaamme syömäpuikot myös luokkamme uusille oppilaille. Kummitusten maailma kietoutuikin koulussa osaksi todellisuutta kummitusten lahjojen, yllätysten ja kirjeiden kautta.

Näin aikuisena, nähdessäni kauniita asioita ja pieniä ihmeitä, minulla tulee edelleen usein kummitukset mieleeni. Ajattelen sitä, kuinka kummitukset ovat kannustaneet minua siihen, että kulkisin maailmassa silmät auki, tarkkaillen ympäristöä. Ja yhtä aikaa mielessäni mietin, että kummitukset olisivat näkemistäni asioista yhtä innostuneita kuin minä olen. Kummitusten maailma onkin ehkä osaltaan vaikuttanut siihen, että esteettisistä asioista, toisten huomioimisesta ja arvostuksesta sekä luonnosta on tullut hyvin tärkeitä asioita elämässäni.

”Minun lempikukka on alkukesällä kullero. Aion tuoda Huttutunturista kulleroita kasvamaan Jorman luokan ikkunan alle teitä varten. Älkää kulkeko ikkunasta niinkuin kummit. Minähän toin viime vuonnakin kulleroita ja väinönputkia mutta ne eivät oikein ole tykänneet kengänpohjista. Loppukesällä minun lempikukka on Lapin sinilatva. Tiedätkö millainen se on? Kun käyn Asidofiluksen luona niin siellä minun lempikukkiani ovat sinivuokot, valkovuokot ja kielot. Kielojahan kyllä kasvaa täälläkin. Ja vanamoita myös rakastan. Kyllä kaikki kukat ovat IHANIA! Rakastan myös korvasieniä! Lähdenkin nyt Huttutunturille katsomaan joko olisi yhtään noussut. Palaan kyllä teidän kevätkuuhliin! Rakkain terveisin Eufrosyine” (Eufrosyine 30.5.94)

Eufrosyine myös motivoi kirjeidensä kautta meitä toimimaan oikein. Hän istutti kukkia ikkunamme alle, jotta ymmärtäisimme olla kulkematta ikkunasta ulos, koska se ei kuulunut koulumme hyviin tapoihin. Näin totteleminen kannatti, jotta kukkaset pääsisivät kasvamaan.

Kolmannella ja neljännellä luokalla ollessani aloin saamaan Eufron kautta myös uusia kummitusystäviä. Kirjeitä alkoi tulla minulle ympäri maailmaa, joka teki kirjeenvaihdosta entistä kiinnostavampaa ja salaperäisempää.

”Kuulin sinusta Eufrosyyneltä kun hän oli käymässä Tallinnassa. Olen syntynyt heinäkuun 4 päivä vuonna 1694, eli täytin tänä vuonna 300 vuotta. Piritan luostari on iso ja minusta hyvin salaperäinen. Se paloi vuonna 1650 raunioiksi. Minun vanhempani tulivat sinne asumaan v.1693. Lisäkseni luostarissa asuu Kalev- kummitus, joka on erittäin hauska ja sivistynyt. Hän on minun hyvä ystäväni. Pimeinä syysiltoina me yleensä istumme raunioi-

den päällä ja laulamme kummituslauluja.” (Pirita 29.10.1994)

Sain Piritalta kirjeen, ennen kuin olin itse kuullut Piritasta mitään. Uusilta kummituksilta oli ihana saada kirjeitä. Se että uusi kummitus saattoi lähestyä minua kirjeellä tai minä uusia kummituksia omilla kirjeilläni, on antanut minulle mallin siitä, että ystävien ystävät voivat olla keskenään ystäviä. Samalla se on opettanut, että tutustuminen uusiin henkilöihin kannattaa. Kirjeenvaihdon kautta olen myös saanut huomata, että ystävyys ei kehity hetkessä. Ystävyys on arvokasta ja ystävyysyden ylläpitäminen vaatii molemminpuolista välittämistä ja huolehtimista.

5.4 Ystävyyttä ja arjen kuulumisia

”Mitäs meinaat, jokoohan tuo talvi kääntyy kyljelleen. Sen verran täällä puun kolossa on vetoista, että sitä jo mielellään odottelisi kevään tuloa! Silloin täällä olisi taas metsät sinisenään sinivuokkoja. Tänään kävin metsässä lenkillä. Siellä oli peura tallustellut polun poikki, ketut kirmaileet pellolle, jänikset etsineet ruokaa pajupensaikosta ja pienen pienet hiirulaisen jäljet kulki edestakaisin näreikössä. Siinä oli metsän aapista kerrakseen.” (Asidofilus 22.1.1996)

Kirjeenvaihdon kolmantena vuotena olin neljännellä ja viidennellä luokalla oleva 10–11 -vuotias tyttö. Vuoden 1995 aikana olen saanut kummituksilta yhteensä 11 kirjettä. Kirjeiden väheneminen johtuu osaksi siitä, että neljännen luokan keväällä aloin kirjeenvaihtoon Lucina -kummituksen kanssa. Hänen kirjeensä olivat hyvin erilaisia kuin muiden kummitusten, ja siksi kirjeenvaihto muiden kummitusten kanssa alkoi jäädä vähemmälle. Lucinan kirjeiden erilaisuuden vuoksi analysoin ne erillään muista kummitusten kirjeistä.

Kirjeenvaihdon kolmantena vuotena, kirjeistä voi huomata kummitusten ja minun välille kehittyneen ystävyysyden. Kysymykset ja vastukset kummitusten elämästä ovat vähentyneet selvästi ja tilalle on tullut arkipäivän kuulumiset ja tekemiset.

*”Enpä ole paljon Rovaniemellä ennättänyt oleilemaan sillä nyt on ollut ennätysatoisa syksy. Hilloja, mustikoi-
ta, puolukoita, punikkitatteja, herkkutatteja, karvarouskuja, haaparouskuja, kangarouskuja, kehänsieniä, kan-
tosieniä..... AH, MITEN IHANA SYKSY! Ja karpalot vielä odottamassa Lapin ihanilla soilla. Sitten kun lumet tu-
levat on aika asettua paikoilleen.” (Eufrosyne 27.9.1995)*

Eufro kertoo minulle syyskuulumisistaan. Syksy oli Eufrolle kiireisintä aikaa, koska syksyn sato piti saada talteen, jotta oraville ja muille eläimille riittäisi talveksi ruokaa. Lumien tullessa Eufro asettuisi takaisin koulun vintille, mutta siihen asti hän viihtyisi Lapissa. Kirjeestä huomaa välillemme kehittyneen ystävyysyden. Asioita ei enää selitetä juurta jaksan, vaan kuulumiset kerrotaan luottaen siihen, että tunnemme jo toisemme. Samanlainen luottamus näkyy myös siinä, että

aloimme vaihtaa kirjeissä paljon kokemuksia lukemistamme kirjoista ja elokuvista.

”En ole katsonut Pikkunaisia kokonaan. Minulle tuli viesti kesken kaiken ja oli lähdeittävä. Olihan se aika ihana filmi, mutta kirja on vielä ihanampi. Minäkin tykkäsin Jo'sta eniten, mutta kyllä Bethkin oli ihana. Voi kuinka itkin kun hän kuoli. Enkä oikein ymmärtänyt että Laurie rakastui turhamaiseen Amyyn. Oletko lukenut sen kirjan? Ja oletko lukenut ”Viimevuotiset ystävämme” ja ”Pikkumiehiä” ja ”Plumfeldin pojat?” (Eufro 28.10.1995)

Vuosien myötä kummituksista tuli minulle ihan oikeita ystäviä ja sitä kautta he toimivat esimerkeinä ja samaistumiskohteina minulle. Dunderfeltin mukaan 10–12 vuoden iässä jatkuu esikouluikäisenä alkanut identifioituminen eli samaistuminen vanhempiin. Samaistumisen kohteena on yleensä omaa sukupuolta oleva vanhempi arkipäiväisten toimintojen ja vapaa-ajan toimintojen kautta. Lapsi kokee yhteistyön ja aikaansaamisen iloa. Keskittyäkseen hän tarvitsee aikuisen läheisyyttä. Hän haluaa katsella mitä tehdään ja osallistua siihen. Jos lapsi saa tuntea osaavansa tehdä ”oikeita” asioita, hän voi kokea, että häntä tarvitaan ja että häneen luotetaan. (Dunderfelt, 1999, 88–89.)

Koska nykyaikaisessa maailmassa usein lapsen molemmat vanhemmat ovat töissä, kasvatustehtävä lankeaa koululle. Lapsen itsenäisen ajattelun kyvyt ovat voimakkaassa kasvussa ja on haastava pedagoginen tehtävä tasapainottaa älyllinen, abstraktinen oppiaines konkreettisilla ja käytännöllisillä aineilla. Tekemisen kautta oppiminen on juuri nyt tärkeää. (Dunderfelt, 1999, 88–89.) Kummitusten kanssa yhdessä tekeminen oli mahdotonta, mutta kirjeenvaihdon kautta pystyimme tekemään samankaltaisia asioita ja keskustelemaan niistä kirjeissä.

”Nyt onkin taas aikaa lukemiseen ja kirjoitteluun. Olin vielä keskiviikkona 18.10 Kilpiaapa-nimisellä suurella suolla karpaloita poimimassa. Pohjoistuuli riepotteli liitoviittaani, mutta se vain helpotti liehumistani ympäri aapaa. Sitä paitsi minä rakastan tuulta: rahkasammal ja turve tuoksuiivat ihanalle ja karpalot maistuiivat raikkailta ja virkistävilta. Mutta lopulta pohjatuuli voitti. Se toi lumisateen tullessaan enkä viitsinyt enää kaivella karpaloita lumisilta mäntäiltä. Sitä paitsi meillä on jo ennätysmäärä marjoja, sieniiä, yrttejä ja kalaa talven varalle. Tulin siis onnellisena kotiin oravien ja Bubo Bubon luo. Valmistimme herkkuaterian: Alkupalaksi tammenterhosalaattia, pääruokana sienipihvejä ja puikulaperunoita ja jälkiruoaksi kinuskikarpaloita. Nam! Oletko koskaan maistanut kinuskikarpaloita? Voin lähettää joskus maistiaisia jos haluat. Karpalon kukat ovat aika vaatimattomia, mutta sen hennot varret ja lehdet ovat mielestäni herkät ja kauniit (prässätty karpalon kukka mukana kirjeessä). Minä aion lukea oraville iltasaduksi Pikku prinssiä. Mitä asioita te käsittelette historiassa. Meille kummituksillehan historia on tärkeää sillä monet meistähän ovat jo historiallisia. Minäkin alan kuulua Katajarrannan koulun historiaan niin kuin isäni Huttu-Ukko kuuluu Pyhätunturin historiaan. Kiitos näkinkengästä ja vaahteranlehdestä.” (Eufro 22.10.1995)

Eufro kertoo minulle kuulumisistaan. Kummitusten ja ihmisten maailman erot eivät tule kirjeistä enää niin selkeästi esille, vaan ennemminkin kirjeissä keskitytään yhteisiin asioihin: kirjoihin, luontoon ja kinuskikarpaloihin. Samalla Eufro myös haluaa tietää minun kuulumisiani. Hän haluaa tietää mitä me opiskelemme historiassa. Historia on viidennellä luokalla alkanut uusi kouluaine ja kirjeeseen Eufro haluaa tuoda esille historian merkityksen omassa elämässään ja koulussamme. Kummi-

tuksille historia on tärkeää, koska kummitukset ovat historiallisia ja Eufro itse on jo osana Katajarrannan koulun historiaa. Kirjeissä ei ole enää niin paljon kysymyksiä kuin aiemmin, mutta edelleen kirjeissä on nähtävissä Eufroon kasvatuksellinen ja opetuksellinen kirjoitustyyli. Kirjeenvaihdon kautta sain kummituksilta edelleen paljon kannustusta ja kehua omista suorituksistani, ulkonäöstäni ja tekemistäni asioista.

”Sinulla oli loistava todistus! Olit varmaan tyytyväinen ponnisteluihisi. Sillä tavalla pääsee eteenpäin ja voi toteuttaa unelmiaan.” (Asidofilus 28.4.1995)

”Kuvasi on kaunis. teen siihen pienet kehykset ja panen työpöydälleni. Vähän harmittaa kun meistä kummituksista ei voi ottaa kunnollisia kuvia. Oletko todella itse tehnyt sen ihanan paperin? Minä olen tainnut menettää paljon kun olen ollut poissa juuri nyt. Voisitko selittää miten paperia tehdään? Onko se vaikeaa? Voisivatko oravat auttaa paperin tekemisessä?” (Eufro 4.12.1995)

Positiivinen palaute on lapselle aina tärkeää, ja kummituksilta saadut kehut ja kannustukset tukivat itsetuntoni kehittymistä. Myös se, että Eufro pyytää minua neuvomaan paperin teossa, on antanut minulle positiivista palautetta osaamisestani. Koen kummituksilta saamani palautteen osaltaan vaikuttaneen siihen, että olen aina uskaltanut olla oma itseni, enkä ole koskaan kokenut, että minun pitäisi olla jotakin muuta kuin mitä olen. Olen myös aina ajattelut, että pystyn mihin vain haluan, kunhan olen valmis tekemään töitä sen eteen. Sen lisäksi kummituksilta olen oppinut paljon erilaisuudesta, siitä, että jokainen saa elää omalla tavallaan ja, että ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa tapaa elää. Samalla kun he ovat opettaneet hyväksymään erilaisuutta, olen oppinut heiltä paljon erilaisista tavoista, perinteistä ja kulttuureista.

”Minulla on kyllä ollut aika ihanat kaksi viikkoa Istanbulissa. Mehmetillä oli syntymäpäivät ja vietimme niitä hänen kotonaan, Istanbulin kaupungin talon katolla. Sieltä näkyy Marmaramerelle ja Bosborin salmelle ja Kultaisharmin sarvelle ja kaikkialle Istanbuliin Euroopan ja Aasian puolelle asti. Aivan lähellä on vanhan roomalaisen akveduktin rauniot ja monta komeaa moskeijaa, joiden minareetit kohoavat korkeuksiin ja viisi kertaa vuorokaudessa minareettien huipusta saa kuulla muezzinin laulun, kutsun rukoukseen. Se on oikeastaan aavemaisen kaunista. Nyt minulla on kiire tehdä joululahjoja. Varmaan en kaikkea ennätä, mutta toin joitain tulusia Turkista. Mantelpiece=takan reunus.” (Eufro 4.12.1995)

Kirjeestä löytyy paljon tiedollisia sekä myös emotionaalisia asioita, joita Eufro on halunnut minulle opettaa. Eufro kertoo Istanbulin maantieteellisestä sijainnista ja kulttuurista. Samalla kun olen saanut kuulla uusia tiedollisia asioita Istanbulista, olen saanut myös kuulla Eufrosyynen tunteet sieltä. Sen kuinka kutsu rukoukseen on Eufrosyynen mielestä aavemaisen kaunista. Samalla olen siis saanut mallin siitä, että hyvin erilainen elämä voi olla ihanaa ja kaunista. Ja, että uusiin kulttuureihin kannattaa tutustua avoimin mielin.

Ystävyys syventyessä ja minun kasvaessa, kirjeistä alkaa näkyä myös epäilyni kummituksien

olemassaoloa kohtaan. Muistankin kuudennella luokalla epäilleeni ja tienneeni, ettei kummituksia ole olemassa. Kävimme usein luokkakavereideni kanssa opettajamme oven takana hakemassa vastausta kummitusten olemassaoloon, mutta opettajamme ei koskaan sanonut, että kummitukset eivät olisi totta. Toki tiesin itse, että kummitusten takana on ihminen ja että kummitusten maailma on satua, mutta halusin uskoa kummitusten maailmaan sen salaperäisyyden vuoksi, vaikka välillä epälinkin, ja olisin halunnut jonkun sanovan minulle kummitusten olevan satua.

"Kysyit onko kummituksia olemassa. Vastaus on: ON ja EI. Riippuu ihmisen herkkyydestä. Otan vähän karmean esimerkin. Onko ultraviolettisäteilyä olemassa? Voitko nähdä sen? Mitä se aiheuttaa? Joillekin ihmisille se aiheuttaa syöpää. Toisiin se ei vaikuta ollenkaan vaikka he olisivat kuinka paljon auringossa. He voisivat sanoa ettei koko UV- säteilyä olekaan. Parempi esimerkki: Onko rakkautta olemassa? Toisille on, toisille ei! Ihmiset, jotka osaavat rakastaa, ovat onnellisia ja saavat aikaan hyvää, mutta ihmiset, jotka eivät osaa rakastaa, ovat kylmiä ja kovia ja saavat aikaan paljon paha maailmassa. He väittävät, ettei rakkautta ole olemassakaan. Jokaisen on itse ratkaistava minkälaisia asioita hän elämäänsä haluaa. Valintoja täytyy tehdä joka päivä. Olet kuin taulu! Kehykset on valmiina. Itse saat päättää millaisia kuvia tauluusi tulee. Niin Kaisa ystäväni. Vastaapa sinä: Onko kummituksia olemassa?" (Eufro 12.2.1996)

Sitä vastausta, että kummitukset eivät olisi totta, en saanut Eufrosyyneltäkään. Hän vastasi minulle kysymykseen hyvin viisaasti. Hän otti esille asioita, jotka myös ovat näkymättömiä, aivan kuin kummitukset, mutta joista emme silti voi sanoa etteivät ne olisi totta. Samalla hän kertoi, että jokainen voi itse valita millaisia asioita elämäänsä haluaa ja että valintoja täytyy tehdä joka päivä. Hän siis antoi minun itse ratkaista haluanko yhä uskoa kummituksiin ja valita heidät elämäni, vai haluanko päästää kummituksista irti. Eufron vastauksen jälkeen, en voinut luopua kummituksista vielä, vaan päätin jatkaa heille kirjoittamista.

5.5 Kirjeitä vuosien kuluttua

"Keräsin Porvoosta oraville tammenterhoja. Tässä yksi sinulle. Yritä saada se kasvamaan. Minäkin yritän. Hututunturin ja Luostotunturin välimaastosta löysin ametisteja. Tässä sinulle pieni ametisti lahjaksi ja muistoksi ystävydestämme." (Eufrosyine 27.9.1995)

Vuoden 1996 jälkeen, kirjeenvaihtoni loppui Eufrosyynen ja Rauhan kanssa. Osaksi siihen vaikutti se, että siirryin ala-asteelta yläasteelle, joka sijaitsi eri paikassa kuin ala-aste. Näin ollen kirjeenvaihdosta muiden kummituksien kuin Lucinan kanssa tuli vaikeaa, koska Lucina oli ainut kummitus, jonka kanssa kirjoitin ihmispostin kautta. Eufrolle ja muille kummituksille kirjoittaminen olisi vaatinut aina käymistä ala-asteella niin kirjeitä viedessä kuin hakiessa, joka tuntui minusta liian vaikealta. Sen vuoksi kirjeenvaihto jatkui ainoastaan Lucinan kanssa.

Kuitenkin, vuosienkin päästä kirjeenvaihdostamme, sain postissa aina silloin tällöin muistutuksia

ystävyydestäni Eufrosyynen ja Rauhan kanssa:

” Dear Kaisa! In London, sometimes in the beginning of July 2000. Do you still remember your old friend? I am always thinking of you with warmth and love. What ever were your reasons for not writing me any more, I appreciate your decision. You are growing up so quickly. I have been very happy watching your good work at school. I will miss you when you are away from my school. (Eufrosyynne 2000)

Kirjeistä korostuu edelleen erilaiset kulttuurit, luonto, taide ja ystävyys. Sen lisäksi Eufroon kirjeestä voi aistia lämmön, ystävyuden ja kiitollisuuden kirjeenvaihtovuositamme ja ystävydestämme. Kirjeenvaihto alkoi lapsilähtöisesti, ja myös kirjeenvaihdon lopettaminen tapahtui minun aloittees-tani. Siitä huolimattakaan, että lopetin kirjoittamasta Eufrosyynelle ja Rauhalle, he eivät unohtaneet minua, vaan lähettivät muistutuksia kuulumisistaan. Kirjeenvaihtomme viimeinen kirje saapui vuonna 2003, ja se oli yhteiskortti Eufrosyyneltä ja Rauhalta.

”Kaisa kulta! Atlantintakaiset terveiset syysmyrskyn vaivaamalta rannalta. Onneksi löytyi tämä turvallinen ra-kennus ja onneksi liitoviittani kesti tänne asti. Kielivaikeuksia on!! Monta hyvää ideaa kyllä museosta löytyi ja lisää jään hamstraamaan kun Eufrosyynne häippäsee täältä ensi viikolla. Rakkain terveisin Rauha. ---Niin täällä sitä ollaan amerikkalaisten virkaveljien vieraina. Harwardin yliopiston satoja vuosia vanhat rakennukset ovat my favourite, mutta Rauha tykkää tästä noitamuseosta. Atlantin valtameressä on uitu, kaivettu simpukoita ja syöty. Bubo Bubo rakastaisi niitä. What about you? from Eufro” (Eufro ja Rauha, 2.9.2003)

5.6 Kirjeenvaihto Lucinan kanssa

5.6.1 Luontoa ja taidetta

”Ihon Kalkkunanlihalle Nostattava Joulutervehdys Sinulle, Kaisa! Ja nöyrin kiitos hirvittävästä kirjeestäsi, jon-ka sain menneenä ulvontapäivänä. Sinulle kirjoittaminen on ollut mielessäni pitkin pimeää syksyä, mutta kuin-ka kävikään... Sinä ehdit taas ensin. Kautta vanhojen luitteni: olet kelpo ystävä!” (Lucina)

Kirjeenvaihto Lucinan kanssa alkoi vuonna 1995, jolloin Lucina kirjoitti kirjeen luokallemme, ja halusi alkaa kanssamme kirjeenvaihtoon. Lucinan kirje oli hyvin salaperäinen ja kummitusmainen, jonka vuoksi kiinnostuin hänestä ja aloin kirjoittamaan hänelle. Kirjeenvaihtomme kesti vuoteen 2002 asti, kirjoitimme yhteensä siis 7 vuotta. Kirjeitä on yhteensä 28 kappaletta, jonka lisäksi Luci-na on kirjoittanut minulle 11 korttia ja yhden näytelmäkirjoituksen. Lucinan kirjeenvaihdon analysointia vaikeutti se, että Lucinan kirjeissä ei aina ollut päivämääriä, tai sitten ne olivat kummi-tusten ”ajanlaskun” mukaisia. Kuitenkin olen saanut kirjeet niiden tuttuuden vuoksi, suhteellisen oikeaan järjestykseen.

Kirjeenvaihdon ensimmäisenä vuonna 1995, sain Lucinalta yhteensä neljä kirjettä. Ensimmäisissä

kirjeissä näkyy tutustuminen Lucinan kummitusmaailmaan, jossa eletään öisin ja nukutaan päivisin. Maailmaan, joka oli välillä jopa ristiriidassa Eufrosyynen ja muiden kummitusten maailman kanssa. Kyselin samankaltaisia asioita Lucinalta, kuin olin kysellyt Eufrolta liittyen kummitusten maailmaan. Vaikka Lucinan vastaukset olivat erilaisia kuolemaan ja syntymään liittyen, en koskaan kyseenalaistanut kummitusten olemassaoloa sen vuoksi, vaan ajattelin erojen johtuvan siitä, että Lucina on vanhakantaisempi kummitus kuin esimerkiksi Eufrosyynne.

"Kyselit syntymäpäivääni. Meillä kummituksilla ei ole syntymäpäiviä, meillä on vain "uudelleentivistymispäiviä", jos niin haluatte. Minun uudelleentivistymispäiväni on 17.sokaisevan kirkkauden kuuta, niin että siihen on pitkä aika vielä, yli puoli vuotta. Täytyykin ruveta miettimään, minkälaiset tiivistymisjuhlat haluan ensi kerralla viettää. Minkälaisia syntymäpäiväjuhlia Sinä yleensä vietät? Tulevatko ystäväsi teille kolisuttelemaan uuniluukkuja ja rämsyttämään kattopeltejä? Nautitteko känsätuhkelomunakasta? Ehkä avoroviolla paahdettuja lepakonsiipiä? Entä onko simatynnyrin kannella varmasti pussillinen kissankynsiä?" (Lucina, Heiluntaina 10. Unisen lepakon kuuta ihmisten vuonna 1995)

Lucinan kirjeille ominaista on niiden kummitusmainen, humoristinen tyyli ja rikas kieli. Kirjeistä huomaa, että kummitusten ja ihmismaailman erot, ovat edelleen kiinnostaneet minua. Sen lisäksi kirjoitin Lucinalle heti kirjeenvaihtomme alkaessa myös omia kuulumisiani, jota en heti tehnyt muiden kummitusten kanssa. Luulen sen johtuvan siitä, että kun kirjeenvaihto Lucinan kanssa alkoi, olin vanhempi kuin Eufrosyynen ja minun kirjeenvaihdon alkaessa. Myös se, että olin kirjoittanut Eufrosyynen kanssa kirjeitä jo muutaman vuoden ennen kuin aloin kirjoittamaan Lucinan kanssa, tiesin jo valmiiksi miten kirjeitä kirjoitetaan.

"Huolestuin kovasti, kun kuulin, että olit ollut suunnistamassa tietämättä, että kompassi voi mennä sekaisin, jos jossain lähellä sattuu seisoskelemaan kummitus. Meistä lähtee nimittäin sähkömagneettista säteilyä, joka vaikuttaa kompasseihin ja vetää puoleensa kevyempiä metalliesineitä. Sen takia jokaisen, joka epäilee metsässä, että hänen kompanssinsa näyttää väärin, pitää ryhtyä laulamaan kovalla äänellä jotakin Iloista Laulua, joka karkottaa paikalla mahdollisesti majailevat kummitukset. (Sopivia lauluja ovat esimerkiksi Porilaisten marssi tai "Maanantaina mamma meni". Henkilökohtaisesti tunnen aina epämiellyttävää aaltoilua vatsassani, kun kuulen jotain niin pirteää.) Vai oliko teillä kompassija, kun lähditte suunnistamaan? En ole tosin kuullut, että kukaan kummitus olisi TAHALLAAN sekoittanut kenenkään kompassia." (Lucina 27.päivä Kellastuneiden Luiden Kuuta 1371, ihmisten vuonna 1995)

Lucinan kirjeestä näkee, että olen kertonut Lucinalle olleeni suunnistamassa ja eksyneeni reitiltä. Eksymiseen Lucina löytää syyn kummituksien sähkömagneettisesta säteilystä, joka on saattanut sekoittaa kompanssin toiminnan. Lucinalle tyypillistä olikin huumori. Hän löysi arkisten tapahtumien takaa hauskoja asioita. Hän myös osasi katsoa asioita monista eri näkökulmista ja sitä kautta hän sai tavallisetkin asiat näyttämään välillä ihan eriskummallisilta. Lucinalta olenkin saanut oppia humoristista suhtautumista elämään.

"Olipa Sinulla onnistunut keräilymatka, jos löysit samalla retkellä kääpiä, hevosenkengän ja korvasieniä."

Hevosenkengällähän on tunnetusti onnea tuottava vaikutus – jos et enää kestä enempiä onnenpotkuja, voit panna sen villasukkan sisään. Silloin se ei vaikuta niin voimakkaasti! Kääpä minulla on myös omassa ullakkokamarissani, ikkunalaudalla ruukkuasparaguksen (=häijyn näköinen huonekasvi) vieressä. Sen säännöllinen kasteleminen selvittää järjeä, mikä onkin näin hajamieliselle ja jos saa sanoa, hieman hassahtavalle aaveelle enemmän kuin hyödyksi. Halutessaan sitä voi käyttää myös neulatyynynä. Mitä sinä teet omalle käävällesi?” (Lucina, Hirmuntaina 16. Päivä Tuuheiden sananjalkojen kuuta ihmisten vuonna 1995)

Luonnolla ja luonnon tarkkailulla on edelleen ollut tärkeä osa elämässäni. Kerroin Lucinalle millaisia aarteita olin retkellä löytänyt, ja Lucina oli kovin kiinnostunut siitä, mitä löytämilleni aarteille aioin kotona tehdä. Luonnon lisäksi myös kulttuuri, teatteri ja taide tulivat vahvasti esille kirjeenvaihdosta.

“Oopperan kummitusta olin viime talvena katsomassa muutaman kollegan kanssa piippuhyllypaikoilta, se tarkoittaa ylimmiltä paikoilta Helsingin kaupunginteatterissa. Pientä sekaannusta aiheutui, kun muuan lihava herä oli istahtaa tuttavani syliin, mutta pomppasi onneksi äkkiä pystyyn, kun me kaikki puhalsimme kylmän henkäyksen hänen niskaansa. “Täällä vetää”, hän huusi ja pakeni paikalta. Oikeata kummitusta ei teatterin lavalle ollut tietenkään saatu, mikä lie ruma näyttelijänplanttu, jolla oli sininen puolinaamio kasvoillaan. Mutta hän rakasti niin kiihkeästi kaunista tyttöä, että melkein rupesi välillä itkettämään, vaikka kummitustoverini olivat kyllä aika hilpeällä tuulella. Olivat tainneet nauttia matkalla hieman rommitotia. Niin että mene vain katsomaan, jos Sinulla on joskus tilaisuus.” (Lucina, Hirmuntaina 16. Päivä Tuuheiden sananjalkojen kuuta ihmisten vuonna 1995)

Lucina on ammatiltaan näytelmäkirjailija, jonka vuoksi teatterilla, taiteella ja kulttuurilla oli suuri painoarvo Lucinan elämässä, joka tulee hyvin myös kirjeenvaihdosta esille. Sen lisäksi, että Lucina kertoi minulle teatteri-, näyttely- ja koulutus- kokemuksistaan, hän lähetti minulle paljon taidekortteja, jotka nekin hän oli valinnut uskollisena omalle tyylilleen. Hänen lähettämien korttien kautta, olen tutustunut moniin taiteilijoihin, joista yksi esimerkki on Hugo Simberg.

5.6.2 Erilaisuudesta samanlaisuuteen

“Olit kirjoittanut kirjeesi meille kummituksille niin rakkaalla kellonlyömällä, kahdeltatoista yöllä, ja siitä varmaan johtuikin kirjeesi hiipivää kauhua herättävä sävy. Keskiyöllä tunnollinen kummitus aina kopauttaa kaksitoista kertaa rystysillä otsaansa, mikä saa aikaan ontton, kolahtavan äänen. Ihmiset ovat sitten matkineet tätä, ja rakentaneet kelloja, joilla on sama taipumusta.” (Lucina, kevät 1996)

Lucinan kanssa kirjeenvaihto, jatkui vuonna 1996, jolloin olen saanut Lucinalta noin kuusi kirjettä. Kirjeissä näkyy syvempi tutustuminen Lucinaan ja Lucinan perheeseen:

“Minun koko nimeni on Hallucina Ottiliana Kursailova Karan. Lucina on lyhennös Hallucinasta, joka tarkoittaa harha-aistimuksia tuottavaa. Minun äitini nimi on siis tietenkin Adelina Kursailova Kamalinskaja Karan ja isäni Kornelius Kihitkoipi Kamalinski Karan, molemmat vanhojen puolalaisten aatelissukujen jäseniä. Minulla on 13 veljeä ja 7 sisarta, joista useampien kanssa olen kyllä jatkuvasti kirjeenvaihdossa. Erityisen hellä suhde minulla on nuorimpaan sisareeni Pyromiinaan, joka vasta opettelee paukkupommien virittämistä.” (Lucina, 9.päivä Parkuvien Pikkulintujen kuuta ihmisten vuonna 1996)

Lucinan perheeseen kuului paljon väkeä, joista läheisin suhde Lucinalla oli hänen pikkusiskoonsa Pyromiinaan. Pyromiinasta ja hänen kuulumisistaan tuli myös osa kirjeenvaihtoaamme. Koska Lucina kertoi paljon Pyromiinasta, minäkin aloin kysellä hänen kuulumisiaan ja välillä myös saatoin lähettää Pyromiinalle pieniä lahjoja tai kortteja.

Yhä kantavana teemana kirjeissä oli edelleen kummitusten elämä ja sen erilaisuus ihmisten elämän verrattuna, josta esimerkkinä on kummitusten erilainen ajanlasku. Erilaisen ajanlaskun lisäksi, kummituksilla on ”omat” nimet viikonpäiville ja kuukausille.

”Ajanlaskumme erilaisuus johtuu meille kummituksille ominaisesta hajamielisyydestä, joka sai erään oppineen tähtitieteilijäkummituksen kauan sitten (teidän ihmisten 1600- luvulla) sotkemaan kaikki paperinsa ja pitelemään almanakkaansa nurin päin juuri silloin, kun hän määrätti tähtikaukoputken ja asrolabi- kojeen avulla maapallon sijaintia muihin planeettoihin ja avaruusaikaan nähden. Me kummitukset kunnioitamme Perinteitä niin syvästi, ettemme ole tohtineet muuttaa tuon kuuluisan Kepleri -kummituksen ajanlaskua sen jälkeen.” (Lucina 27. päivä Katkenneiden suksien kuuta 1996)

Kummitusten maailman ja ihmismaailman erot tulivat esille esimerkiksi ajanlaskumme erilaisuudesta. Tällainen ero on opettanut minulle sitä, että ajanlasku on sopimuksenvaraista, eikä kaikkialla eletä samaa vuotta kuin Suomessa. Kaikkialla ei myöskään ole samannimiset viikonpäivät ja kuukaudet.

5.6.3 Totta ja tarua

”Uskon, että yleinen peljättävyyteni lisääntyy Sinun postistasi huomattavasti, niin syvästi uskollinen kirjeystävyytesi karmii mieltä.” (Lucina 14.päivä Kylmenneiden kynsien kuuta ihmisten vuonna 1997)

Lucinan ja minun kirjeenvaihdon kolmantena vuonna, siirryin ala-asteelta yläasteelle. Vuonna 1997 olen saanut Lucinalta viisi kirjettä, joissa alkoi näkyä yhä vahvemmin välillemme muodostunut ystävyys. Kerroimme molemmat kuulumisistamme toisillemme.

”Toinen surullinen juttu on, että vanha Puolassa asuva isäni, Kornelius Kihitkoipi, sai viikko sitten sydänkohtauksen, ja makaa nyt Krakovan keisarillisessa lasareetissa kalpeimpien lapeudensisarten hoivassa ja hyvin heikossa voinnissa. Siellä häntä hoidetaan parhaiden sydänspecialistien voimin mm. romusänkyhoidolla, joka perustuu äkillisiin shokkivaikutelmiin kun rautasängyn jalat petteävät alta, ja lohduksi hän saa kuunnella nauhurilta hyeenakoirien naurua milloin häntä huvittaa. Sillä on todettu olevan voimakas parantava vaikutus akuuteissa sydänhäiriöissä, jotka aiheutuvat liian pitkään jatkuneesta rauhallisesta elämänrytmistä. Kävin kolme päivää sitten häntä katsomassa, ja uskon hänen toipuvan kyllä. Kamalinski-Karanien suku on sen verran levotonta, että sitä ei leppeinkään kesäinen elämänmeno lannista!” (Lucina, 4. Unisen Lepakon Kuuta ihmisten vuonna 1997)

Vaikka välillä oli kyse surullisistakin asioista, Lucina väritti sellaisetkin tapahtumat mielikuvituksellaan ja huumorillaan. Lucinan kirjeiden yksi kiinnostavuus liittyikin Lucinan inhimilliseen puo-

leen, joka pilkahtelee aina välillä Lucinan kummitusmaisuuksien takaa. Yläasteella ollessani tiesin, että Lucinan takana on ihminen ja usein mietin onko Lucinalle tapahtuneet asiat tosia ja millä tavalla ne sitten olisivat ihmisten maailmassa tapahtuneet. Lucinan avulla opin katsomaan maailmaa monista eri näkökulmista. Opin myös arvostamaan yhä enemmän kuvittelemisen taitoa ja mielikuvitus kulki edelleen mukani.

“Mainitsit, että hoidit alkukesästä kahta pikkulasta. Miten pieniä ne olivat? Taskukokoa, vaiko hieman suurempia? Tunnustan, että pelkään hyvin pieniä lapsia, sillä ne saattavat helposti kadota tai mennä rikki. Ehkä ne ovat niin äänekkäitä ja pahan hajuisia siksi, että ne olisi helpompi löytää? No aikamoinen uroteko joka tapauksessa.” (Lucina, 30.päivä unisen lepakon kuuta ihmisten vuonna 1997)

Kerroin Lucinalle omista kuulumisistani. Kesätyöni oli ollut hoitaa kahta pientä lasta ja niinkin arkisen asian kuin lapset Lucina saa kuulostamaan hauskalta. Huumorin lisäksi kirjeistä löytyy paljon viisaita ajatuksia. Lucina sai usein minut avaamaan silmäni ihmisten maailman hulluudelle, ja sitä kautta pohdiskelemaan maailman menoa.

“Ouluun emme ole pikku Pyromiinaa tietenkään päästäneet, eihän hän osaa vielä huolehtia itsestään. Eikä senkään takia, että Oulun tuhopoltot ovat aivan ilmeisesti ihmisten tekemiä. Jaa, mistäkö sen tietää? No sillä, joka polttaa oikeasti talon, voi olla vain enintään tavallisen herneen kokoinen mielikuvitus. Jaa miksi? No, koska hän ei osaa kuvitella, mitä siitä seuraa. Eikä osaa toisaalta pelkästään kuvitella talon polttamista, jos kerran niin kauheasti sapettaa, että tekee mieli polttaa koko kaupunki. Ja meikäläisillä taas on tunnetusti mielikuvitusta ihan kiusaksi asti. Niin että kukaan kummitus se ei voi olla. Mutta joillakin ihmisillä ei tietävästi ole lainkaan mielikuvitusta. Ja se onkin surullinen juttu se.” (Lucina, 4. Unisen Lepakon Kuuta ihmisten vuonna 1997)

Lucina muistutteli usein kirjoituksissaan mielikuvituksesta ja sen tärkeydestä elämässä. Hän sai havahtumaan sille, että kaikkia asioita ei tarvitse kokeilla eikä toteuttaa, vaan jo pelkällä mielikuvituksella voi kuvitella ja kokea asioita.

“Kolkoimmat onnittelet Sinulle ylennyksen johdosta. Niin se kehitys kehittyy. Voi, voi, tulee ihan omat opiskelujat mieleen. Mahtaako uudessa koulussasi asua kummituksia? Joissakin kouluissa meikäläisiä ei ole, arvelen sen johtuvan vääristä puhdistusainevalinnoista. Herkkä nenä, herkkä nenä! – Entä vanha kunnon Eufrosyyne, vieläkö hän sinnittelee vanhoilla asuinsijoillaan? Irvistä hirveästi, jos satut tapaamaan.” (Lucina, 4. Unisen Lepakon Kuuta ihmisten vuonna 1997)

Lucinalta, aivan kuten muiltakin kummituksilta, sain positiivista kannustusta ja palautetta koulunkäynnistäni. Sen lisäksi, että itse kerroin Lucinalle saavutuksistani ja siirtymisestäni yläasteelle, Lucina kertoi minulle uusista näytelmistään ja projekteistaan.

”Huh huh. Yksi viimeaikoina laatimistani taideteoksista on nähtävillä Kokkolassa, joka on tietysti niin keskellä Suomea, ettei sinne kukaan jaksaa matkustaa. Hyvä kun kokkolalaiset itse. Mutta lähetän Sinulle valokuvan näyttelijä Eija Varimasta, joka näyttää siinä taidemaalari Frida Kahloa. Hänellä on kuvassa yllään meksikolainen kansanpuku, siitä

kaikki helyt ja röyhelöt. Pane merkille taustalla näkyvä luuranko.”(Lucina5.päivä Sokaisevan Kirkkauden kuutta ihmisten vuonna 1997)

5.6.4 Lukemisen iloa ja kielen rikkautta

“Mutta minua ihan karmii se, että huomaan Sinun oivaltaneen maailmasta jotain aika oleellista: että hirveys ja ihanaus taitavat usein olla saman asian kaksi eri puolta? Vai mitä tuumaat?” (Lucina 27. Päivä kylmenneiden kynsien kuuta ihmisten vuonna 1998)

Vuosina 1998 ja 1999, olen saanut Lucinalta yhteensä 6 kirjettä. Tällöin olen ollut yläasteella. En viihtynyt yläasteella, vaan muistan halunneeni sieltä pois. Ystävyys minun ja vanhojen ystäväni väliltä katosi, ja vaikka löysin uusia ystäviä, tunsin hyvin vahvasti olevani muista ulkopuolinen. Tämä ulkopuolisuus ei kuitenkaan näy kirjeenvaihdossa Lucinan kanssa, vaikka kirjeenvaihtomme kantavina teemoina näkyikin edelleen ystävyys ja molemminpuolinen kuulumisien vaihto.

“Mutta on minulla myös hyviä uutisia: vuosisatoja vanha ja erittäin kunnianarvoinen Kummituskilta myönsi minulle menneellä viikolla Vuoden Väristys – palkinnon! Palkinto on kolmenkymmentuhannen muumioidun lepakonraadon arvoinen ja turvaa toimeentuloni koko tulevaisuudeksi, ja saan käyttööni Raaseporin linnan rauniot, joissa voin kummitella vapaasti aina kun haluan. Tämä palkinto on kummitusten keskuudessa erittäin arvostettu, ja sen myöntää kaksitoistajäseninen raati, jossa toimivat vuorollaan kaikki kotomaamme pelätyimmät aaveet. Voi, kuinka piristyi! Nyt pääsen suunnittelemaan uusia pelottelutekniikoita vailla arjen huolia! Palkinto myönnetään minulle Kansallisen Kamaluuden päivän aattona 27. Kylmenneiden Kynsien kuuta, ja minun on tarkasti harkittava, miten pukeudun ja korostan kasvojeni kauheutta, sillä tilaisuus on erittäin vakavahenkkinen. Kietoutuisinko isoäitini hämähäkinseittihuviin? Vai hankkisinko lepakonnahkaisen haalarin, jossa roikkuu kiiltomatoja? Liian modernia! Tavallisissa liihotteluhelmoissa on kuitenkin turha pyrkiä sisään Pääkallopalatsiin, missä palkinto jaetaan. Uskoakseni siellä pidetään puheita ja kuunnellaan sahansoittoa ja susien ulvontaa rikkinäisten urkujen säästyksellä. Toivottavasti akustiikka on kohdallaan!” (Lucina 9.päivä kylmenneiden kynsien kuuta ihmisten vuonna 1999)

Lucina jakoi edelleen kuulumisensa kanssani ja minä pääsin hänen kirjeidensä kautta sukeltamaan visiitille kummitusten maailmaan. Hän kertoo saaneensa Vuoden Väristys- palkinnon, ja kirjeestä huokuu äärimmäinen ylpeys ja innostus palkinnosta. Kirjeenvaihto Lucinan kanssa onkin opettanut minua olemaan ylpeä toisten saavutuksista. Se on opettanut minua vastaanottamaan niin iloisia kuin surullisia kuulumisia ja eläytymään toisen asemaan. Samalla Lucina on omalla esimerkillään opettanut minua jakamaan kuulumisiani muiden kanssa, ja olemaan ylpeä myös omista saavutuksista.

Kirjeissä tulee edelleen esiin kummitusten ja ihmisten maailman, tapojen ja perinteiden erilaisuus sekä huumori. Lucinan kirjeiden teksti on aina ollut hyvin rikasta ja monipuolista, niin lausemuotojen kuin sanastonkin kautta, mutta yksi kirje on jäänyt minulle mieleen, juuri tekstin rikkauden vuoksi. Palaan kirjeeseen yhä uudelleen, maiskutellen sen lauseita ja sanoja ja sulkien välillä silmät, nähdäkseni kirjeen tapahtumat mielessäni.

”Kirjoitit joulusiivouksen teoriasta ja käytännöstä. Hm. Meillä Krakovan pensionaatissa opetettiin myös kaikenlaista menneen maailman ylhäisökummitusten joulutapoja, joiden tunnontarkka toteuttaminen valitettavasti vaatii laajan palveluskunnan ylläpitoa, johon vain harvalla on näinä nykyisinä kansanvallan aikoina varaa. Mieleeni tulee elävästi mm. kuinka dromedaarin hilseellä tärkättyihin esiliinoihin puettu sisäkkökummitusten armeija liihotteli aatonaattona linnan kellariholveihin noutamaan suvun lemmikkihämähäkkien syksyn aikana kutomia verkkoja, jotka sitten äärimmäisen huolellisesti irrotettiin kiviseinistä, kannettiin ylös asuinkerroksiin ja kiinnitettiin ikkunanpieliin juhla-kaudeksi. Niin ohuita ja taidokkaasti kudottuja hämähäkinverkoja ei tahdo enää saada mistään...muistan, kuinka ristilukin kyynel kimmelsi niissä kuun valossa...keuhkotaudin kalvettama espanjalaisserkkuni Alfredo soitti salissa ruumisarkkua muistuttavalla taffelipianolla Chopinin Polo-neesia (siis musiikkia, jossa on alakuloinen tunnelma. Miten tämä muuten liittyy majo- neisiin?)...voi, nuoruus! Muistot valtaavat minut, en mahda mitään: kuulen korvissani, kuinka synkkämielisten tätieni rivistö istui salissa valvomassa sisäköiden puuhia, ja kutoi valaanluisten puikot kalisten minulle kaulaliinaa tammikuista rusettiluistelusesonkia varten...todellakin, kaikki kaksitoista tätiä kutoivat yhtä ja samaa kaulaliinaa, sillä siitä piti tulla niin pitkä, että salskeimmatkin kummitusuroot kietoutuisivat siihen! Oi tädit! Oi, luistinten kirskahdus jäätä vasten! Oi, joulun melankolia!

Muistan, kuinka keittiössä nostettiin esiin kuparihimeen julmimmin runtelemat padat ja pannut, ja kuinka minulla oli tapana luikahtaa sinne keittäjätarkkummitusten seuraksi heti, kun tädistön silmä vältti. Keittiössä huvittelin irvistelemällä kuparitarjottimen edessä ja katselemalla, kuinka sen läikikäs pinta väärästi vielä lapsellisen pehmeät kasvopiirteeni...kiepuin kaikkien tiellä ja nuuhkin kattiloista nousevia tainnuttavia huujuja: rikkiä, lipeäkalia, lantulientä, preussilaista suomutaa, rouheaa rapurosollia...joskus kähvelsin suuresta mustaksi tummuneesta hopeakulhosta herkkupalan: sanomalehteen kiedotun mämmynkävyn tai jäniksenpapanan, joita eteläpohjalaiset sukulaisemme meille joka vuosi uskollisesti lähettivät. Muistan selvästi painomusteen maun kielelläni...ja sen, millaisia kuvioita lastenkamarin tapettiin syntyä, kun sitä lipoi mustalla kielellään...Kiirettä riitti aina koko viikoksi niin, että viimeiset rikat siroteltiin suuren tanssisalin lattialle vasta aatto aamuna. Perinteisiin kuului, että yhden sisäköistä tuli joka vuosi pyörtyä uupumuksesta salin kynnykselle, mistä Alfredo- ja Eduardo- serkut yhteisvoimin kantoivat hänet kirjastohuoneen sohvalle elpymään luutunsoittoa kuunnellen. (Luulenpa, että sisäköt kävivät aika kovaa kisaa siitä, kenen vuoro kulloinkin oli!) Jaa-a, sellaista oli nuorena. Nykyään on kaikki helppoa ja rationaalista. Mutta yritä edes levittää hiukan kynttilägeeliä ikkunaruuuihin ja ruokailuvälineiden kahvoihin! Pieni vaivannäkö maksaa kyllä vaivan. ” (Lucina 20.12.1999)

Jokaisessa Lucinan kirjeessä on oma tarinansa. Lucinan kirjeet tekevät minuun suuren vaikutuksen jokaisella lukemiskerralla. Lucinan kirjeenvaihto on tuottanut minulle suuria lukuelämyksiä. Se on opettanut minulle kielen rikkautta ja sanojen kauneutta. Samalla se on opettanut minulle pitkäjännitteisyyttä. Lucinalta ei tullut kirjeitä joka viikko, eikä joka kuukausi. Olen siis oppinut kärsivällisyyttä, samalla kun olen oppinut luottamaan siihen, että kirje kyllä kolahtaa postilaatikkoon, ennemmin tai myöhemmin.

5.6.5 Suuria elämänmuutoksia

”Ehkä olen siis itse yrittänyt opiskella hieman kärsivällisyyttä, joka ei taida kuulua myötäsentyisiin ominaisuuksiini. Ihminen tai kummitus, sitä ilmeisesti tarvitaan aina. Huokaus.” (Lucina, Hirmuntai 14. Päivä Mustimman yön kuuta 1376 ihmisten vuonna 2000)

Vuonna 2000 siirryin yläasteelta lukioon. Samanaikaisesti kun opintoni etenivät, yksi suurimmista haaveistani toteutui. Me päätimme perheeni kanssa ottaa koiran, vaikka minä olinkin koirille allerginen. Olin aina luullut, että koira jäisi allergian vuoksi vain ikuisiksi haaveeksi ja sen vuoksi koi-

ran saaminen tuntui maailman suurimmalta ihmeeltä. Innostuneisuuteni koiraa kohtaan, näkyy myös Lucinan kirjeessä.

“Kerroit, että taloonne on asettunut puuvillakoira. Vaikutit ylettömän ihastuneelta tuohon otukseen, ja niinpä jäinkin miettimään, mitä mahtaakaan olla tuo puuvillakoira. Pohjakoulutukseni perusteella väittäisin, että villaa saadaan lampaista ja puuta metsästä. Oletteko siis ottaneet huostaanne jonkinlaisen metsälampaan? Tahi jopa vuorikauriin, joka lienee hieman yleisempi laji? Ei ole lainkaan mahdotonta, että olisitte voineet sekoittaa vuorikauriin metsälampaaseen. Sitä paitsi vuorikauris on villi ja kesytön eläin, mitä taas en menisi väittämään minäkään sorttisesta lampaasta. Mutta papanoita se osaa tähän maailman pukata! No, omapahan on valintanne. Ja mitähän tuo erinomainen eläin päivät pitkät puuhailee, jos saan kysyä?” (Lucina, Hirmuntaina 14.päivä Mustimman yön kuuta 1376, ihmisten vuonna 2000)

Kirjeenvaihto Lucinan kanssa oli jännittävää etenkin sen vuoksi, ettei koskaan tiennyt kuinka Lucina näkisi minun kuulumiseni. Samoin kävi puuvillakoiramme kanssa. Lucina sai koiran ottamisenkin kuulostamaan hyvin erikoiselta tapahtumalta, samoin kuin koko puuvillakoiran hyvin erikoiselta lajilta.

Samalla kun minä kerroin Lucinalle elämässäni tapahtuneista suurista muutoksista, Lucina jakoi omassa elämässään tapahtuneet muutokset kanssani. Vaikka Lucinan kirjeitä väritti mielikuvitus, huumori ja kummitusmaisuuksia, asiat, joita Lucinalle tapahtui, olivat tosia ja minullekin hyvin samaistuttavia. Lucina oli minulle ystävä, jolle kerroin kuulumiseni ja jonka elämään pystyin samaistumaan.

“Minun elämässäni on ollut menoa ja meininkiä niin, että viitan helmat alkavat lepattaa jo pelkästä ajatuksesta. Jouduin nimittäin pakkaamaan Havin ullakolle kertyneet vaatimattomat tarvekaluni ja muut kokoelmani 37 pahlavillaatikkoon, yhteen krokotiilinnahkaiseen kassiin, yhteen sivutaskusta revenneeseen ikivanhaan rinkkaan, kolmeen emalivatiin, kahteen natisevan pajukoriin sekä loput kottikärryihin, joista oli kumi puhjennut. Eräs vanha ihailijani tosin ajoi suurimman osan kuormasta kissavaljakolla läpi Suomen kohti pohjoista tänne kesäiseen olinpaikkaani Ylitornioon. – Tämä paikka on siis sillä rajalla, soveltuuko se asuttavaksi, joten se sopii minun korkeasti karmivalle persoonalleni erittäin hyvin. Maisemat ovat sitä paitsi järkyttävät: laaksossa siintelevän joken takana kohoaa sininen vaara toisensa jälkeen kohti kaukaista horisonttia... Milloin käyt ulkona ihastelemassa maisemaa, laitan tietysti jalkaani kenkäraajat. Se on täällä tapana. Itse jouduinkin sitten tuuppaamaan kottikärryjä Riihimäeltä läpi Hämeen ja Pohjanmaan, ja lopulta uuvuksissani kippasin kyydissä olleet kappineet Oulussa sijaitsevaan sivukortteeriin, jota tulen talven tullen kyllä tarvitsemaan, sillä aloin maaliskuussa työskennellä oululaisessa Thalian temppelessä Ylimpänä Kirjatoukkana. Sopii vain toivoa, ettei kukaan rastas epähuomiossa yritä syödä minua?” (Lucina 24.päivä Sinisten Aarnivalkeiden kuuta ihmisten vuonna 2001)

Lucinan elämässä tapahtui siis suuria muutoksia. Lucina oli rakastunut ja muutti yhteen ihailijansa kanssa. Olin enemmän kuin onnellinen Lucinalle tapahtuneista asioista. Aiemmin Lucina ei ollut maininnutkaan ihailijastaan, ja pystyin vain arvaamaan, että lisää kuulumisia ihailijasta ja Lucinasta olisi tulossa. Lucina kirjoittikin minulle menneensä naimisiin ihailijansa kanssa, mutta suurin muutos, joka tavallaan kosketti myös minua, oli tulossa.

“Minunkin elämäni on muuttunut tänä syksynä peruuttamattomasti – siitä lisää hetken päästä mikäli haluat ot-

taa riskin ja kurkistaa myös sisempään kirjekuoreen. Minusta on nimittäin alkanut tuntua, että minun pitäisi tunnustaa sinulle, että elän kaksoiselämää: en suinkaan torju ullakkokamarissani päiväsaikaan, niin kuin olen sinun herkälle lapsenmiehellesi uskotellut – vaan olen kaiken aikaa elänyt päivisin ihmishahmoisena muiden ihmisten joukossa. (Toisaalta vain harva heistä on aavistanut, että minun elämässäni on jokin Synkkä Salaisuus...) No, toivottavasti voit antaa anteeksi tämän valkoisen valheen, sillä tutustumisen alkuvaiheessa ei koskaan voi tietää, onko turvallista kertoa noin arkaluontoista asiaa toiselle – ja sitten olikin jo myöhäistä perua puheitaan, ettei joutuisi tyhjäpäiväisen loruilijan maineeseen! Mutta nyt kun olen monenkertaisesti oppinut luottamaan sinuun, olen päättänyt jättää valinnan sinulle. Jos tahdot tietää jotain päivänvalossa viettämästäni ihmiselämästä, avaa toinenkin kirjekuori. Jos et, olen sinulle jatkossakin vain se Wanha Wirittynyt Wiisastelija, Alati Altis Ystäväsi Lucina” (6.12.2002)

Lucina siis tunnusti minulle, että hänellä on myös ihmishahmo, joka kulkee muiden ihmisten joukossa päiväsaikaan. Silti vaikka Lucina paljasti minulle salaisuutensa, hän jätti minulle valinnan: haluaisinko ottaa selville, kuka Lucinan ihmishahmo on, vai haluaisinko jatkaa kirjeenvaihtoa Lucinan kanssa samalla tavalla kuin ennen.

Muistan kuinka surulliseksi tulin kirjettä lukiessani ja päätöstä miettiessäni. Tuntui siltä, että sadun maailma elämässäni loppui, jonka vuoksi minua myös itketti. Osa itkusta johtui myös kiittollisuudesta. Niin monen vuoden ajan Lucina oli pysytellyt minulle kummituksena ja vienyt kirjeissään minut matkalle satujen maailmaan.

Päätöksen tekeminen ja toisen kirjekuoren avaaminen, ei ollut minulle itsestänselvyys. Keskustelin asiasta äitini ja ystäväni kanssa, ja lopulta tulin siihen tulokseen, että Lucinan ihmishahmolla on minulle varmasti jotain tärkeää kerrottavaa, jonka vuoksi avasin toisenkin kirjeen.

“Tervehdys Kaisa!

Päätit siis avata tämänkin kirjeen – hyvä niin. Istun sängyllä ja käytän toivelaulukirjaa kirjoituslupana, sillä valvon samalla ulkotamineissaan sängyn päällä heräilevää 8-viikkoista vauvaa – siinä elämäni peruuttamaton muutos!

Iloa ja onnea on siis tälle vuodelle riittänyt, ja pikku- Aapon syntymän myötä olen saanut miettiä taas uudesta näkökulmasta elämän valoa ja synkkyyttä, Lucinan maailmankatsomuksen peruskysymyksiä...Tuntuu, että pienen lapsen lähellä on oikeus- ehkä velvollisuuskin? – olla hupsuuteen asti toiveikas, mille Lucina kyllä irvistäisi kitkerästi...En silti halua sulkea Lucinaa kokonaan ullakkokamarinsa oven taakse tämän kirjeen myötä, vaan edelleen aion aika ajoin ryömiä hänen ryppyiseen nahkaansa ja katsella elämää yöpuolelta.

Noh niin. Päiväsaikaan minun nimeni on siis Aino, olen 39-vuotias juuri ensimmäisen lapsensa saanut dramaturgi/ suomentaja, joka on hiljakkoin mennyt naimisiin Kari- nimisen maanviljelijän kanssa, jolla on rehuviljattila Ylitornion Etelä- Portimo-järvellä...” (Aino Piirola 10.12.2002)

Näin minun ja Lucinan kirjeenvaihto loppui. Lucinan takaa paljastui dramaturgi Aino Piirola. Kirjeenvaihdon loputtua Lucinan kanssa, kirjoitin muutaman kirjeen Ainon kanssa, mutta sitten kirjeenvaihto jäi. Vielä vuonna 2003, salaisuuden paljastumisen jälkeen, sain Lucinalta ylioppilaskortin ja lahjan; mitäs muutakaan, kuin pääkallokorvakorut, jotka hohtavat pimeässä.

6 KUMMITUSKIRJEIDEN KAUTTA RAKENTUNUT MAAILMA

”Muistatko kun kerroin, että sain Lucinalta hänen vanhan kirjoituskoneensa kun hän sai itselleen tietokoneen. Täällä minä nyt lopultakin istun vintin hämärässä opettelemassa sen käyttöä. Huh huh! Muistan kun te opetit minulle kaunokirjoitusta ja minulla meni ainakin vuosi sen oppimiseen. Tämä tuntuu aivan yhtä vaikealta.” (Eufro 12.8.1996)

Kummituskirjeet ja niiden kautta tullut tieto kummituksista, kummitusten tavoista ja elämästä, rakensivat minulle näkyvän maailman rinnalle näkymättömän kummitusten maailman. Tämä kummitusmaailma kulki lapsuudesta aikuisuuteen koko ajan rinnallani. Kirjeenvaihdon kulusta voi huomata, että olen rakentanut maailmankuvaani, elämäkatsomustani ja identiteettiäni peilaamalla ihmisten maailmaa kummitusten maailmaan. Seuraaviin kappaleisiin olen jäsennellyt kummituskirjeistä selkeästi esiin tulleita kummitusten maailmaa kuvaavia teemoja. Sen lisäksi, olen jokaisen teeman kohdalla käsittelyt sitä, minkälaisen vaikutuksen koen teemalla olleen identiteettini kehityksessä.

6.1 Ystävyys

”Sinulle Pirita lähetti Kalevin nimikkosuklaata. Voisitko antaa siitä vähän Jennillekin. Häneltäkin oli tullut kirje eikä minulla ole hänelle mitään tullaista.” (Eufro 6.11.1994)

Vuosien kuluessa ja kirjeenvaihdon jatkuessa, kummituksista tuli minulle ystäviä. Ystäviä, joiden kanssa kirjoittelin omista kuulumisistani, ja jotka kirjoittivat minulle kuulumisiaan. Ensimmäisiä suuria suruja koin, kun ystäväni Sanna vaihtoi toisen luokan loputtua koulua. Sen jälkeen, oli vaikea löytää yhtä tärkeää ystävää luokaltani. Kuitenkin tutustuin Niinaan, joka vaihtoi koulua neljännellä luokalla. Sen jälkeen jouduin taas etsimään uusia kavereita kenen kanssa leikkiä.

Olenkin ajatellut, että kummituksista tuli minulle hyvin tärkeitä juuri siksi, että minulla oli välillä vaikeaa löytää ystäviä luokaltani. Kummitukset pysyivät elämässäni, ja olivat kaikkien kavereita. Kummituksien ystävydestä olenkin oppinut sen, että ystävyys on toisesta välittämistä ja huolenpitoa. Se on myös toisen arvostamista sellaisena kuin hän on. Ystävien kanssa voi jakaa iloja ja suruja ja ystävä on aina lähellä, vaikka hän fyysisesti olisikin kaukana.

Ystävyys opetti minulle myös toisten huomioimista ja empatiaa. Olen oppinut kysymään mitä toiselle kuuluu, tarjoamaan apua tarvittaessa ja arvostamaan ystävyyttä. Ystävyys ei siis ollut

minulle itsestäänselvyys. Silti nyt kirjeitä analysoidessa, hämmennyin siitä, että kirjeistä näkyy molemminpuolisuus ystävyydessä. Aikaisemmin ajattelin, että kummitukset ovat kirjoittaneet minulle vain minun takiani, jotta minun usko kummituksiin säilyisi. Kuitenkin kirjeitä lukiessa, huomaan kummitusten pitäneen minua yhtäläillä arvokkaana ystävänä, kuin mitä he olivat minulle. Otin myös tutkimustani tehdessä yhteyttä Lucinan kirjeiden kirjoittajaan Aino Pirolaan. Halusin kysyä häneltä luvan kertoa hänen kirjoittaneen Lucinan kirjeet. Samalla kiitin häntä monen vuoden ystävyydestä. Samalla kun sain luvan, Aino vastasi myös ystävyyteen kiitoksella.

“Ystävyys - erityisesti lapsen - on herkkä ja arvokas asia. Kiitos siis myös sinulle - eihän Lucina olisi milloinkaan syntynyt ilman sinua!”

Myös Aino suhtautuu ystävyyteemme arvostaen. Hän korostaa, että erityisesti lapsen ystävyys on herkkää ja arvokasta. Ilman sitä ystävyyttä ja halua uskoa kummituksiin Lucina ei olisi syntynytäkään. Lucina siis syntyi ystävyytemme ja kirjeenvaihtomme kautta.

6.2 Luonto on arvokasta

“Terveisiä Tallinnasta. Olin siellä syyslomalla ja tapaamassa Piritaa ja Kalevia. He olivat vielä aika masentuneita Estonian onnettomuuden takia. Siksi viivyinkin heidän luonaan melkein kaksi viikkoa. Tallinnassa on kaunista näin syksylläkin.” (Eufro 6.11.1994)

Kummituskirjeiden kautta pääsin mukaan maailmaan, jossa luonnolla oli suuri merkitys. Yhteistä kaikille kummituksille oli se, että he huolehtivat luonnosta. Kaikille kummituksille luonto oli arvokasta, ja siitä piti pitää huolta, jottei se tuhoutuisi.

“Kaikki mahdolliset vaatteet olivat kyllä tarpeen, kun olin tässä taannoin Pyhätunturin Huttutunturissa Euroopan kummitusten metsäkokouksessa, ja siellä törmäsin Eufrosyyneen, joka kertoi kummittelevansa mielellään Sinun koulusi tiloissa. Eufrosyyne lähetti terveisiä. Kalev ja Pirita olivat myös mukana tutkimuspartiossa, jonka mukana liihottelin silmäilemässä aukkohakkuiden vaikutuksia. Heihin en tosin ehtinyt tutustua kovin hyvin. Liitoviittani jäätyni sillä matkalla, sen verran navakat boforit oli yläilmoissa. Tyhjässä maisemassa on kyllä jokseenkin mahdoton saada aikaan kauhuefektejä. Kyllä kunnan kuusimetsä on minusta pelottavin paikka maailmassa. Sinne halajan! Siispä säästän entistä tarkemmin paperia. Vanhojen bussilippujen taakse kirjoittelen joskus runoja, keräilen niitä bussipysäkeiltä, milloin joudan.” (Lucina, kevät 1996)

Sen lisäksi, että kummitukset pitivät huolta luonnosta, ja järjestivät vuosittaisia luontokokouksia, luonnon tarkkailulla oli suuri merkitys kummituksille. Kirjeiden kautta minua kannustettiin kulkemaan luonnossa silmät auki ja huomaamaan luonnon kauneus. Keräsin kukkia, prässäsin niitä ja opettelin aina uusien kasvien nimiä. Kiinnostus luontoa kohtaan on voinut olla minussa jo ennen kummituksille kirjoittamista, mutta kummitusten kuvaukset luonnosta, saivat minut tarkkailemaan entistäkin tarkemmin metsiä, kukkia ja luontoa.

6.3 Kummitusmaailman arvot ja moraali

”Olen kuullut joidenkin lasten pelkäävän kummituksia. Me olemme Rauhan kanssa siitä kovin pahoillamme. Toivomme, että te kerrotte toisille ihmisille, että melkein kaikki kummitukset ovat tosi kilttejä. Teemme joskus kepposia, mutta emme koskaan ilkeyksiä. Haluamme suojella ihmisiä ja eläimiä ja kaikkea luontoa.” (Eufrosyine 6.2.1994)

Kummituksille oli tärkeää toisista välittäminen ja huolehtiminen. Eufrosyine hoiti metsäneläimiä, huolehtien, että ne selviäisivät hengissä yli talven. Lucina taas huolehti pikkusiskostaan Pyromiinasta, kasvattaen häntä parhaansa mukaan. Lucinan kirjeissä arvot ja moraali eivät tule niin tarkasti esiin, kuin Eufrosyinen kirjeissä. Yhdestä Lucinan kirjeestä tulee esiin ihmetykseni sotia ja armeijan käyntiä kohtaan. Rauhanpolitiikkaa Lucina valottaa omasta humoristisesta näkökulmastaan käsin.

” Rauhanpolitiikasta olen kanssasi aivan samaa mieltä. Rauha on täällä rautakaupan kassana, ja hänellä on noin ylisummaan terveet mielipiteet maailman menosta. Lisäksi hän on myynyt minulle moitteettomat hoitimet, joilla olen voinut katkoa rauta- ja sytytyslankoja vaivatta. Täytyy kuitenkin korostaa, että laajasta paukkuharrastuksesta huolimatta yksikään aave ei tietävästi ole koskaan kuulunut ihmisarmeijan pioneerijoukkoihin. Mikäli aaveiden valtakunnassa syntyy eripuraa, se ratkotaan herjauskisan avulla. Kisassa on kaksi sääntöä: Jokaisen solvauksen, jonka kilpailija esittää, on oltava tuore ja ennenkuulumaton, eikä herjaamista saa lopettaa, ennekuin toinen osananottajista pökertyy omaan kiukkuunsa ja kannetaan pois kehästä. Näihin tarkan rituaalin mukaan suoritettuihin kilpailuihin myydään pääsylippuja, ja omaperäisimpiä solvausketjuja yleisö tervehtii aina naurulla ja muinaisaavekielisellä huudolla ” napitvast akkain”, jonka merkitystä kukaan ei enää ymmärrä. Sekä ottelijat että katsojat ovat yleensä kisan päätyttyä väsyneitä mutta onnellisia. Ja ai niin, eväiden vieminen kilpailuun on kielletty - tälläkin halutaan ehkäistä konfliktin pitkittyminen. Katsojien poistumista kilpailualueelta ei ole sen sijaan mitenkään rajoitettu, vaan sitä pyritään tukemaan kaikin tavoin, esim. Varustamalla katsomon portille lentoluutia, mopoja ja pyllyliukureita.” (Lucina 2001)

Olen kirjoittanut omassa kirjeessäni Lucinalle jotain rauhasta ja sen rakentamisesta. Lucinan huumori värittää hänen kirjoitustaan, mutta rivien välistä voi tulkita Lucinan olevan sitä mieltä, että sodat ja riidat ovat turhia ja että riitoja ei kannata pitkittää, sillä sovussa on hyvä olla.

Eufron kirjeistä tulee selkeimmin esille kummitusten moraali. Kummituksien päämääränä on päätyä tähdeksi taivaalle, mutta sinne ei pääse, jos tekee pahuutta. Kummitukset joutuvat hyvittämään pahat tekonsa, jonka jälkeen saa uuden mahdollisuuden päästä tähdeksi taivaalle.

”Ihmiset, jotka osaavat rakastaa, ovat onnellisia ja saavat aikaan hyvää, mutta ihmiset, jotka eivät osaa rakastaa, ovat kylmiä ja kovia ja saavat aikaan paljon paha maailmassa. He väittävät, ettei rakkautta ole olemassa-kaan. Jokaisen on itse ratkaistava minkälaisia asioita hän elämänsä haluaa. Valintoja täytyy tehdä joka päivä. Olet kuin taulu! Kehykset on valmiina. Itse saat päättää millaisia kuvia tauluusi tulee. Niin Kaisa ystäväni. Vastaapa sinä: Onko kummituksia olemassa?” (Eufro 12.2.1996)

Kummitusten maailmassa paha saa palkkansa, mutta mikään teko ei ole anteeksiantamatonta.

Hyvyys on arvo, jonka avulla saavutetaan elämän tärkein päämäärä.

6.4 Taide, teatteri ja kirjallisuus

”Tällä kertaa taas luen Pessiä ja Illusiaa. Ihana kirja!” (Eufro 1.9.1994)

Kummitukset olivat hyvin kiinnostuneita kulttuurista. Lucina rakasti teatteria, kirjoitti näytelmäkäsikirjoituksia ja kävi taidenäyttelyissä. Eufrosyyne tykkäsi kirjoista ja luki paljon. Sen lisäksi hän tykkäsi kuvataiteista, mutta meni aikaa ennen kuin hän itse uskalsi alkaa maalata.

Kuvataiteet, teatteri ja kirjallisuus ovat olleet tärkeitä asioita myös omassa elämässäni, ja ovat sitä yhä. Olen harrastanut piirtämistä, maalaamista ja käsitöitä koko ikäni. Sen lisäksi, olen pienestä asti käynyt taidenäyttelyissä, teatterissa ja ollut kiinnostunut taiteilijoista ja taiteesta. Myös lukeminen, on ollut minulle rakas harrastus. Kiinnostuksen jatkumisesta näihin asioihin kertoo myös sivuainevalintani, joista löytyy äidinkieli ja kuvataide. Sen lisäksi olen opiskellut taideterapian opintokokonaisuuden, jossa mielikuvituksella, ilmaisulla ja taiteella on suuri painotus.

“ Last winter I learnt to paint pictures on the eggs, too. I was ever so happy. I have never been able to draw, but I learnt to PAINT. Before, I was only painting goldcoloured quail's eggs but now I made hen's egg's too. I was looking carefully, how you did it and I was furious of joy when I succeeded.” (Eufrosyyne 2000)

”Tänään menen Ateneumiin katsomaan kuvanveistäjä Väinö Aaltosen muistonäyttelyä.” (Eufro 25.6.1994)

Kummituksilta sain paljon tietoa taiteilijoista, museoista, näytelmistä ja kirjoista. Kummitukset kannustivat minua jatkamaan taideharrastustani. Eufrosyyne kyseli usein millaisia kuvataidetoita olen tehnyt ja pyysi apua, jotta oppisi myös itse maalaamaan ja piirtämään. Sen lisäksi kummitukset kannustivat käymään teatterissa ja taidenäyttelyissä. He kertoivat omista kokemuksistaan niin kirjojen, näyttelyiden kuin teatterin kohdalla. Heiltä olen saanut esimerkin osallistua kulttuuriin liittyvin tapahtumiin.

6.5 Erilaisuus

”Merhaba! Vuotuisessa Euroopan kummitusten neuvottelukokouksessa tällä kertaa Turkissa. Pääistunto oli Efeson historiallisessa rauniokaupungissa kuunvalossa. Vaikuttavaa. Kuvassa talo, johon Johannes toi Neitsyt Marian Jeesuksen kuoleman jälkeen.” (Augusta ja Eufrosyyne, 27.7.1996)

Kummituksilta ja kummitusten maailman kautta olen oppinut paljon erilaisuudesta. Olen saanut mallin, että on olemassa erilaisia tapoja tehdä asioita ja elää maailmassa. Se on opettanut minua ajattelemaan, että tapa jolla itse elän ei ole ainoa ja oikea, vaan asioita voi tehdä monella eri tavalla.

Kummitusten maailmassa eri maista kotoisin olevilla kummituksilla oli myös omat kulttuurinsa, niin kuin ihmisilläänkin. Kirjeiden kautta kummitusten maailma rakentuu erilaisuutta hyväksyväksi paikaksi, jossa erilaiset kulttuurit ja tavat ovat rikkaus.

“Tervehdys täältä Taiwanilta. Olen täällä kummitusten maailman konferenssissa Suomen kummitusten edustajana. Mielenkiintoista tavata kummituksia eripuolilta maailmaa. Lämmintä on +30.” (Augusta, 29.10.1994)

Kummituksien avulla me myös tutustuimme uusiin kulttuureihin. Esimerkiksi kun Xia oli käymässä koulussamme, hän toi meille lahjaksi syömäpuikot, joilla opettelimme syömään. Matkustaminen oli kummituksille helppoa. Lentoviitan avulla he pystyivät siirtymään paikasta toiseen hyvin nopeaa. Sen vuoksi kummitukset matkustelivat paljon, ja sain heiltä kortteja ja kirjeitä ympäri maailmaa. Sitä kautta sain myös tietoa uusista maista ja kulttuureista.

6.6 Huumori

“Pieniä vampyyrinpoikasia alkaa näin keväisin lennellä ilmassa pilvin pimein, ne inisevät lakkaamatta ja pyrkivät koko ajan imemään verta. Olet varmaan joskus huomannutkin? Näitä imeväisikäisiä vampyyrejä voi tietysti yrittää pitää lemmikkinä, jos kestää sen jatkuvan ruokahalun. Ongelmana on vain se, että ne ennen pitkää lentävät tiehensä ja hakeutuvat sisilialaisiin tippukiviluoliin varttumaan aikuisiksi. Sen takia meidän maassamme tapaa niin äärimmäisen harvoin aikuisia yksilöitä.” (Lucina, kevät 1996)

Kummitusten kirjeistä löytyy paljon huumoria. Etenkin Lucinan kirjeille tyypillistä, on huumori, joka syntyy kirjeisiin kummitusmaailman ja ihmismaailman eroista.

“Helatorstaina vietin koko iltapäivän kummitusten rumuushoitolassa Kormun tienhaarasta vasemmalle. Otin siellä mutakylpyjä, terotutin kynteni ja öljysin poskessani olevan kauheuspilkun.” (Lucina, kevät 1996)

Huumoria kirjeisiin tuovat myös Lucinan rikas kieli ja uskomattomat tarinat, joita Lucina kertoo omalla vakavalla tavallaan täysin tosissaan. Se, että olen saanut lukea kirjeitä, joissa on paljon hauskuutta ja huumoria, tarkoittaa sitä, että olen saanut nauraa paljon. Olen oppinut näkemään tavallisissakin asioissa hauskoja puolia, kun vain vaihtaa näkökulmaa toiseen. Huumorin kautta olen myös oppinut nauramaan itselleni ja ajattelemaan, ettei elämän ja maailman tarvitse aina olla vakavaa. Välillä voi ottaa aivan rennosti, nautiskella elämänmenosta, hassuista sattumista ja tapahtumista. Ehkä Lucina ja muutkin kummitukset ovat halunneet opettaa minulle, että elämään ei kannata suhtautua liian vakavasti. Ja että maailmaa ja elämää voi katsoa monesta eri näkökulmasta.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

”Sinä tunnut kulkevasi silmät auki luonnossa mitä ei voi valitettavasti sanoa kaikista ihmisistä. Minä tulin nyt pois Huttutunturista kun tuli niin paljon lunta. Menen kyllä takaisin jos lumi sulaa sillä sain vain tosi vähän karpaloita. Ja Bubo-Bubo ja oravat tykkäävät niistä mahdottomasti.” (Eufro 4.10.1994)

Tutkimuksessani olen tutkinut oman identiteettini kehittymistä kirjeenvaihdon kulussa. Sen lisäksi olen tutkinut millaisen maailman kummituskirjeet minulle rakensivat näkyvän maailman rinnalle. Tutkimuksesta selviää, että identiteettini kehittyminen näkyy voimakkaimmin ensimmäisten vuosien kirjeenvaihdossa. Silloin olen alkanut rakentaa omaa maailmankuvaani ja elämäkatsomustani vertailemalla ihmisten maailmaa kummitusten maailmaan. Myöhemmin kummituskirjeenvaihto kehittyi kummitusten ja minun väliseksi molemminpuoliseksi ystävyydeksi. Viimeisten vuosien kirjeiden teemaksi nouseekin ystävyys joka näkyy kuulumisten jakamisena toistemme kanssa. Koko kymmenen vuotta kestäneestä kirjeenvaihtoprosessista tulee selkeästi esille teemoja, jotka ovat vaikuttaneet identiteettini kehitykseen. Seuraaviin kappaleisiin olen tehnyt yhteenvedon identiteettini kehittymisestä kummituskirjeiden minulle luomassa maailmassa.

7.1 Mielikuvituksen kehitys

”Minulla on alivuokralaisena pieni unelias lepakko nimeltään Aljo Valvatti. Häntä voisi ehkä pitää lemmikkieläimenä. Aljo kyllä pölisee niin kauheasti, että nostan hänet aina keväisin kynttilätehtaan katolle ja paitskin häntä oikein topakasti selkään, mutta ei sekään kovin pitkäksi aikaa auta. Olen miettinyt pyytäisinkö häntä pitämään jatkuvasti sadetakkia päällään, ettei pöly leviäisi niin kauheasti, mutta siitäkään ei taitaisi olla paljon apua.” (Lucina, kevät 1996)

Kummitukset ovat mielikuvituksen tuotetta, vaikka kirjeiden kautta niistä tuli osa realistista maailmaa. Kirjeet tekivät kummituksista konkreettisia. Kuitenkaan ilman mielikuvitusta, kirjeitä kummituksille ei olisi koskaan tullut lähetettyä. Siihen, että kirjeenvaihto alkoi, tarvittiin kykyä kuvitella jotain, mitä silmät eivät voi nähdä.

Kummituskirjeenvaihdon kautta sain luvan uskoa satuihin. Samalla, kun koin elämyksiä kummitusten maailmasta, mielikuvitukseni sai lentää vapaasti. Sain uskoa kummituksiin niin kauan kuin halusin, ja halua uskoa kesti kauan. Kummitusten maailma oli niin salaperäinen paikka, että vaikka ymmärsin jo viimeistään kuudennella luokalla ollessani, etteivät kummitukset ole totta, ja että niiden takana ovat ihmishahmot, halusin silti jatkaa niihin uskomista. Vanhempani tukivat minua

kummituskirjeenvaihdossa, eivätkä koskaan ajatelleet, että minun pitäisi jo lakata uskomasta satuihin.

Tutkimusta tehdessäni, sain usein vastata kysymyksiin vanhempien suhtautumisesta kummituksiin. Miten vanhemmat antoivat kummituskirjeenvaihdon tapahtua? Eivätkö vanhemmat olleet kummituksia vastaan? Kummituksethan olivat selvää lasten huijausta. Lapsillehan uskoteltiin jotain sellaista, mitä ei oikeasti ole olemassa.

Vanhempien tyypillinen virhe onkin se, että he odottavat kilpailuyhteiskuntamme odotusten mukaisesti jälkeläistensä kehittyvän pärjäämään ulkopuolisten asettamissa puitteissa. Tämä saattaa tuntua katkeralta vanhemmista, joiden lapset kehittyvät järkeistymiseen muita myöhemmin. Jollei leikkiaika tai satujen sepittäilykausi lopu oikeaksi katsottuna aikana, lapsen luova toiminta ei saakaan enää hyväksyntää. (Puranen 1997, 37.)

Itse kummituskirjeenvaihtoon osallistuneena näen asian niin, että kummitusten maailman paljastaminen olisi ollut lapsien aliarvioimista. Vaikka kirjoitin kummituksille kauan, se ei tarkoita, ettenkö olisi tiennyt, että ne ovat satua. Tahdoin vain uskoa satuihin ja kummituksiin, ja jokainen kirje oli minulle tärkeä matka mielikuvitusmaailmaan.

Mielikuvitus onkin kyky, jonka avulla laivamme kykenee purjehtimaan tunteiden merillä. Ennen murrosikää eletty kouluikä on laivan varustamisen etsikkoaikaa. Silloin tunne-elämän täytyy saada ravintoa mielikuvituksesta. Mielikuvitus taas löytää ravintonsa seikkailuista, saduista ja tarinoista, joissa tunteet elävät aivan kuin omina hahmoinaan ja lapsi ja nuori alkaa niitä tunnistaa. Mielikuvituksen voimasta ja sen kasvusta tukea saavat myös meissä elävä toivo, luottamus ja rakkaus, koko elämämme tarkoitus. (Jantunen 2007, 92.) Leikki ja mielikuvitus ovat luonnollisia asioita lapsille. Lapsi oppii leikin kautta ja leikki on lapsen työtä. Kouluopetuksessa usein unohdetaan leikin tärkeys. (Harjunkoski 2009, 122.)

Sadun kautta lapsi pääsee mielikuvitusmaailmaan, josta saa ravintoa sekä lääkettä kasvulle. Sadut ovat sielun ravintoa. Sadut vahvistavat lapsen kasvua ja ne sisältävät arvokasta omaisuutta koko loppuelämälle. (Ruohonen 2009, 160.) Kummituskirjeet ja kummitukset olivat satua, joka ruokki mielikuvitukseni kehittymistä ja tuki sen säilymistä aikuisiälle saakka.

7.2 Kognitiivinen kehitys

"Allergisuutta ei kummituksilla ole. Kirosanaja voi tietysti periaatteessa olla niin kuin muitakin sanoja mutta en tunne ainuttakaan kummitusta, joka kiroilisi, sillä yleensä kaikki kummitukset haluavat päästä tähdiksi." (Eufrosyne 6.2.1994)

Kognitiivisen kehityksellä tarkoitetaan kehitystä, joka liittyy tiedon vastaanottamiseen, käsittelyyn ja varastointiin. Tiedon vastaanottamiseen kuuluvat havainnointi ja tarkkaavaisuus. Ajattelu ja kielenkäyttö ovat osana tiedon käsittelyä, kun taas tiedon varastointi tarkoittaa muistin toimintaa ja oppimista. (Saarniaho 2011.)

Kirjeenvaihdon kulussa näkyy vahvasti kognitiivinen kehitys. Kirjeiden kautta, sain paljon tietoa kummitusten maailman lisäksi monista oppiaineista, joita koulussa opiskelimme. Kirjeistä löytyy tietoa maantiedosta, biologiasta ja historiasta. Kirjeissä oli kysymyksiä ja tehtäviä liittyen edellä mainittujen oppiaineiden lisäksi matematiikkaan ja englantiin.

"Minä en ole nähnyt norppia. Missä niitä asuu? Olen kyllä nähnyt hylkeitä kun olen lentänyt yli huippuvuorten, Grönlannin ja Pohjoisnavan. Näin myös jääkarhuja, mursuja ja valaita. Mitä villieläimiä sinä olet nähnyt? Kullerot ovat jo nupulla. Kun ne kukkivat, lennän Porvooseen katsomaan Asidofilusta ja sitten kotiin Kiinaan." (Xia 23.5.1993)

Kummitusten ja kirjeiden kautta koulussa opiskeltavat asiat alkoivat liittyä omaan elämäni, koska keskustelimme niistä kummitusten kanssa. Edellä olevasta kirjeestä näkee, että olemme keskustelleet norpista Xian kanssa. Samalla kun hän esittää minulle lisäkysymyksen norpista, hän myös kertoo nähneensä hylkeitä, jääkarhuja, mursuja ja valaita lentäessään yli huippuvuorten, Grönlannin ja Pohjoisnavan. Näin olen saanut kirjeestä huomaamattani tietoa hylkeiden, jääkarhujen, mursujen ja valaiden olinpaikoista. Ja samalla minua on kannustettu ottamaan selvää norppien sijainnista.

Kirjeenvaihto on tukenut kognitiivista kehitystäni. Kummitukset ovat kannustaneet minua tekemään havaintoja ja olemaan tarkkaavainen. He ovat antaneet minulle lisää tietoa asioista, joita olemme koulussa käsitelleet. Ja esittämiensä kysymysten kautta he ovat saaneet minut hankkimaan tietoa, ja käsittelemään tietoa, joka minulla on jo ollut muistissani.

Kognitiiviseen kehitykseen liittyvät myös ajattelun ja moraalisen kehitys. Koska ajattelun kehitys näkyy kirjeenvaihdossa lukemisen ja kirjoittamisen kautta, käsittelem sen niiden kanssa samassa yhteydessä. Moraalisen kehityksenkin käsittelem erikseen omana lukunaan, koska se tuli hyvin voimakkaasti esille kirjeenvaihdosta.

7.3 Lukemisen, kirjoittamisen ja ajattelun kehitys

*“Ulkomailla käynneistä puheen ollen muistin juuri, etten muistanut viime kirjeessä välittää terveisiä Tallinnasta, Piritalta ja Kaleviltä, joiden ylikäynyttä simaa sain virkistykseksi nauttia, kun harhailin Piritan luostarin rau-
nioissa kotimatkaa edeltävänä iltana. En olisi arvannut heidän olevan kotona kiireisimpään turisticaikaan, (täy-
tyy olla vaivalloista, kun oma koti on 12 tuntia vuorokaudessa auki loputtomille matkailijajoukoille!) mutta sain
sentään istua muutaman hetken heidän hydyttävässä seurassaan luostarin vanhan rangaistuskopin lattiakivil-
lä.” (Lucina, 4. Unisen Lepakon Kuuta ihmisten vuonna 1997)*

Lukemisen keskeisimpänä tavoitteena on tekstin ymmärtäminen. Etenkin alkuopetusvaiheessa uu-
den tiedon ymmärtäminen onnistuu parhaiten todellisen ympäristön ja tapahtuman havainnoimisen
oman kokemisen avulla. Tätä ymmärrystä voidaan vahvistaa ja eritellä lukemalla ja kirjoittamalla.
(Lehtonen 1998, 26.) Kirjeenvaihdossa kummitusten kanssa sain koko ajan uutta tietoa, johon muo-
dostui henkilökohtainen suhde ja kokeminen. Kirjeenvaihto voikin parhaimmillaan olla väline lu-
kemisen ja kirjoittamisen oppimiseen. Sen lisäksi kirjeenvaihdon kulussa myös ajatteluni on kehiti-
tynyt.

Ihminen on sosiaalinen olento ja ihmisten luodessa käsitteitä ympäristöstään, kielellä on keskeinen
merkitys. Kielen oppiminen on sosiaalista. Sosiaalisissa tilanteissa lapsi oppii ymmärtämään ja
käyttämään kieltään. Pikkuhiljaa lapsi sisäistää puheen ja kykenee ilmaisemaan itseään sen avulla.
Ajattelun kapasiteetti kehittyy ensisijaisesti kielen kehityksen myötä. Kieli toimii apunamme ni-
meämään asioita ja ilmaisemaan itseämme. Se myös auttaa meitä käsitteellisesti määrittelemään
oman paikan maailmassa. Ajattelussa me käytämme käsitteitä, ja opimme ymmärtämään suhteita ja
ideoita. Ajattelun kehittyessä meille kehittyy abstraktisen ajattelun kyky. Kieli ja ajattelu ovat olen-
naisia asioita oppimisprosessissa. Sisäinen ajattelumme on siis liitettyä kieleen, joka perustuu sosi-
aaliseen vuorovaikutukseen. (Kauppila 2007, 150.)

Kun kirjeenvaihto kummitusten kanssa alkoi, olin kahdeksanvuotias lapsi. Kirjeenvaihtomme päät-
tyessä olin kahdeksantoistavuotias nuori aikuinen. Koko kymmenvuotisen kirjeenvaihtomme ajan
sain lukea ja kirjoittaa kirjeitä. Kirjeenvaihto kummitusten kanssa on kehittänyt luku- ja kirjoitustai-
toani valtavasti. Lukiessani kirjallisuutta tutkimustani varten, hämmästyin miten vähän äidinkielen
kirjallisuudessa on tietoa kirjeenvaihdosta.

Opettajat kokevat kuitenkin vaikeaksi levittää lukuharrastusta oppilaiden vapaa-aikaan (Puranen
1997,83). Kirjeiden kirjoittaminen ja lukeminen olisi loistava ratkaisu siihen pulmaan. Kirjeenvaih-

don kautta, kirjeiden lukemisesta ja kirjoittamisesta tuli minulle viikoittaista ja välillä lähes päivittäistä. Sen lisäksi, että kirjoitimme kirjeitä, vinkkasimme Eufrosyynen kanssa kirjoja toisillemme joka on myös osaltaan tukenut lukemisharrastustani. Kummitukset ovatkin opettaneet minua lukemaan ja kirjoittamaan niin kiinnostavalla tavalla, että en ole edes itse huomannut kirjeenvaihtoomme liittynyttä oppimistilannetta.

Myös ajatteluni kehittyi kirjoittamisen myötä. Kummitukset olivat näkymättömiä, samoin kuin heidän maailmansa. Jo pelkkä kummitusten olemassaolo elämässäni on vahvistanut mielikuvituksen ja mielikuvien merkitystä ajattelussani. Kirjeenvaihdon kautta sain myös erilaisia malleja elämälle, joiden kautta olen oppinut ajattelemaan luovasti ja kyseenalaistaen totuttuja ja tuttuja tapoja elää.

Koska kirjoitin kummituksille paljon kirjeitä, kirjoittamisesta on tullut minulle tärkeä väline ilmaista itseäni. Tykkään sanoista ja kielestä, ja olen aina kokenut kirjoittamisen olevan luontaista itselleni. Samalla kun olen kirjoittanut kummituksille, olen kertonut heille tarinaa itsestäni. Voidaankin ajatella, että jokainen ihminen elää omaa elämäntarinaansa. Samalla hän luo siitä koko ajan erilaisia versioita suhteessa muihin ihmisiin. Lapsille ja nuorille tarinoiden tuottaminen ja niiden kautta eläminen on luontaista. (Arvola & Mäki 2009b, 21.)

7.4 Moraalinen kehitys

“Me kummitukset kunnioitamme myös ihmisten perinteitä. Jumalaan uskomisen on yksi kauneimmista ihmisten perinteistä, ja jos suoraan sanon, se on asia, josta ihan pikkuisen kadehdin teitä ihmisiä.” (Lucina, 27.päivä Katkenneiden Suksien kuuta 1372, ihmistenaikaa 1996)

Moraali määrittää mikä on oikein ja hyvää. Etiikka sen sijaan on moraalin filosofista pohdiskelua. Ihmisen moraalikehitykseen vaikuttavat mallit, joita hän saa vanhempien lisäksi muilta kohtaamilta henkilöiltä. Sen lisäksi vaikutteita voi saada taiteesta, kirjallisuudesta ja mediasta. (Wahlström 1995, 168.) Moraalikehityksen merkkinä pidetään uusien arvojen tajuamista ja niiden luomista. Se, mitä kukakin pitää arvokkaana näkyy omassa moraalissa. (Mt, 169.)

Kummitusten moraalit näkyy vahvasti kummitusten kirjeissä. Kummituksille luonto oli tärkeä arvo. Luonnonsuojelu ja luonnosta huolehtiminen nousivatkin kirjeenvaihdossa yhdeksi tärkeäksi moraaliseksi ohjeeksi. Kummitukset myös toimivat esimerkkeinä ihmisille, jotta ihmisetkin ymmärtäisivät luonnon ja sen suojelun tärkeyden.

“Suo anteeksi etten ole kirjoittanut pitkään aikaan. Olen ollut Asidofiluksen luona Porvoossa. Hänellä on aivan liian paljon työtä ja olin auttamassa häntä tuomio-kirkon kellotapulien siivoamisessa.” (Eufrosyine 30.11.1993)

Luonnonsuojelun lisäksi kummitukset toimivat hyvän käytöksen ja toisista huolehtimisen esimerkkeinä. Kummitukset auttoivat toinen toistaan. He olivat kaikille ystävällisiä, halusivat, että kaikilla on hyvä olla ja auttoivat aina kun apua jossain tarvittiin. Kirjeenvaihdon kulusta näkeekin sen, että olen seurannut kummituksien esimerkkiä ja halunnut auttaa kummituksia esimerkiksi silloin kun oravilla on ollut vaikeaa.

"Pikku Timo vikisee taas. Olisipa pieniä villakaulaliinoja oraville kurkun ympäri kiedottaviksi." (Eufrosyine 23.2.1995)

"Kiitos kirjeestä ja ihanista virkkauksista. Pelkäsin, että oraville tulisi niistä mahdoton riita, mutta ihmeekseni ne ovat oppineet teiltä tosi hyvää käytöstä." (Eufrosyine 26.3.1995)

Ensimmäisestä kirjeestä näkee, että Eufro toivoi oraville kaulaliinoja, jotta oravat eivät paleltuisi pakkasissa. Toisesta kirjeestä näkee, että olen virkannut niitä oraville. Sen lisäksi, että Eufro kiittää virkkauksista, hän myös kehuu luokkaamme hyvästä käytöksestä, jota seuratessa oravatkin ovat oppineet olemaan riitelemättä. Kummitukset siis toimivat moraalisen kehitykseni tukena ja ohjaajina. He eivät aina sanoneet suoraan mikä tapa olisi oikea tapa toimia, eivätkä myöskään pyytäneet apua aina kun sitä tarvitsivat. Kirjeenvaihdon kautta olen kuitenkin oppinut tekemään havaintoja ja ajattelemaan itse miten kannattaisi toimia. Olen oppinut näkemään milloin voisin olla apuna, oppinut huolehtimaan toisista. Olen myös saanut itse apua silloin kun olen sitä tarvinnut.

Kummituskirjeiden moraalisen maailman rakentuminen ja oma moraalinen kehitys kulkivat rinnakkain. Kummitukset ohjailivat minua toimimaan oikein kertomalla esimerkkejä tavoista, miten ei kannattanut toimia. Samalla ne vahvistivat oikeanlaista ja hyvää käytöstä kehumalla. Silti kummitusten maailma ei ollut mustavalkoinen. Kirjeistä tulee esille, että pahuutta on olemassa ja jokainen henkilö voi joskus tehdä väärin ja vääryydet voidaan hyvittää ja antaa anteeksi.

7.5 Sosio-emotionaalinen kehitys

"On mukavaa, it is very nice, kun sinä kerrot itsestäsi. Tulemme sillä tavalla paremmiksi ystäviksi, kun opimme tuntemaan toisemme paremmin." (Eufro 28.10.1995)

Kummituskirjeet ovat vaikuttaneet tunteideni kehitykseen. Kirjeenvaihto on toiminut kanavana tunteiden ilmaisusuun ja käsittelyyn. Kummituskirjeenvaihdon kautta myös empatiakykyni on kehittynyt. Kertomukset oikeasta elämästä voivat olla liian rankkoja, jos aiheet ovat lähellä itseä.

Sadut sijoittuvat kuvitteelliseen maailmaan eivätkä ne tule lasta liian lähelle, jos toimijoina ovat eläimet ja kuvitteelliset hahmot. (Kaipainen 2006.) Kummituskirjeiden kautta käsitelimme vaikeitakin asioita, kuten väkivaltaa, pelkoa ja kuolemaa. Kirjeisiin oli helppo eläytyä ja niiden kautta opin tuntemaan miltä toisesta tuntuu.

”Kiitos kauniista joulutervehdyksestä. Se lämmitti sydäntäni kaikkien huolien keskellä. Toivottavasti Sinulla oli parempi joululoma kuin minulla. Monen viikon kova pakkasvaiva vaati veronsa. melkein kaikki oravat olivat sairaana jossakin vaiheessa. Tiedäthän, että paljon oravia menehtyy kylminä talvina. kaikki meidän oravat selvisivät, mutta kyllä karpalomehua kului. Sen sijaan Huttutunturin pikkuoravat eivät ole selvinneet yhtä hyvin. Aina-kin kaksi pikkuoravaa on kuollut kun niiden on pitänyt lähteä etsimään ruokaa -35:n pakkasella. Onneksi me Rauhan kanssa ahkeruimme kesällä ja syksyllä niin, että meillä on runsaat ruokavarastot eikä oravien tarvitse lähteä ulos kovilla pakkasilla.” (Eufrosyne 14.1.1996)”

Kirjeissä on paljon sadun maailmaa. Sen lisäksi kirjeistä korostuu vuorovaikutus. Ensisijaisesti empatiaa ja hyveitä opitaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, mutta niitä voidaan oppia myös saduista. (Kaipainen 2006.) Kummituskirjeiden kautta olen saanut vuorovaikutuksen ja sadun maailman samassa paketissa. Kirjeiden kautta olen voinut asettautua Eufrosyynen ja muiden kummitusten ja metsän eläinten asemaan. Olen saanut myötäelää kummitusten iloja ja suruja.

Samanaikaisesti kun olen oppinut olemaan tukena, olen myös oppinut jakamaan omat kuulumiseni kummitusten kanssa, ja saanut elämässä vastaan tulleissa asioissa tukea kummituksilta. Kummituskirjeenvaihto on siis opettanut minulle tunteiden ilmaisua ja käsittelyä sekä empaattista ymmärtämistä, jolla tarkoitetaan sitä, että ymmärrämme toista nimenomaan hänen näkökulmastaan, emmekä tyrkytä hänelle omaa totuuttamme. (Rogers 1999, 36.)

7.6 Itsetunnon ja persoonallisuuden kehitys

”Toin sinulle uudenvuodenlahjaksi tällaisen taidekortin Vanhasta Tallinnasta. Toivottavasti pidät siitä. Minä katselin kun Slava maalasi vesiväreillä kuvia vanhoista taloista ja katunäkymistä. Kyllä hän on taitava. Mutta niin olet Sinäkin Kaisa. Toivotan sinulle oikein ihanaa ja taiteellista vuotta 1996.” (Eufrosyne 14.1.1996)

Yleisessä kielenkäytössä sanalla persoonallisuus tarkoitetaan usein joko voimakasta yksilöllistä luonnetta tai omaperäisyyttä. (Pulkkinen 2000, 297.) Psykologisessa kielenkäytössä persoonallisuus rakentuu ihmisen pysyvistä ja tärkeistä ominaisuuksista, jotka määräävät yksilön luonteenomaista käyttäytymistä ja ajattelua (Mt, 297). Yksi persoonallisuuteen vahvasti vaikuttava tekijä on itsetunto.

Itsetunto on ihmisen persoonallinen ominaisuus. Se on tunne tai käsitys omasta itsestä. Itsetunto ei ole peritty ominaisuus, vaan se muodostuu ihmisen kokemusten pohjalta. (Nyyti 2011.) Itsetunto on herkkä ominaisuus, joka kehittyy läheisissä ihmissuhteissa sosiaalisten tilanteiden kautta. Kun me saamme rakkautta ja hyväksyntää jo pienestä pitäen, itsetunto kehittyy ja antaa suuntaa tulevalle. Omien vanhempien tai muiden läheisten ihmisten moite, arvostelu ja terveen hyväksynnän puute voi taas aiheuttaa itsetunnon huononemista. (Mt.)

Kummituskirjeiden kautta oma itsetuntoni sai vahvistusta. Kummitukset hyväksyivät minut sellaisena kuin olin ja antoivat minulle positiivista palautetta osaamisestani ja ystävydestäni.

"Miten Sinä osaat niin hyvin matikkaa? Minä kyllä ihailen Sinua! Minä en edes osaa kunnolla laskea ikääni. Autatko minua? Tiedän, että olen syntynyt 2.7.1994 mutta en osaa tarkalleen laskea kuinka vanha olen. Siinä näet, että olen aika tyhmä kun en ole opetellut laskemaan." (Eufrosyyne 18.2.1994)

Kummitusten kirjeistä välittyvä huolehtiminen ja ystävyys. Kummituskirjeenvaihdossa olen saanut tuntoa olevani tärkeä ja hyväksyty juuri sellaisena kuin olen. Kummitukset ovat opettaneet minua näkemään omia vahvuuksiani ja luonteenpiirteitäni. He ovat myös kannustaneet minua elämässä eteenpäin. Kummitukset ovat tukeneet itsetuntoni lisäksi persoonallisuuteni kehitystä. He ovat kulkeneet rinnallani kymmenen vuoden ajan, jolloin olen kasvanut lapsesta nuoreksi aikuiseksi. Tuona aikana olen saanut valtavasti positiivista palautetta kummituksilta siitä, kuka minä olen ja mitä minä osaan. Heidän avullaan olen myös oppinut ajattelemaan, että pystyn mihin vain haluan, kunhan vain olen valmis tekemään tarvittaessa töitä sen eteen.

8 POHDINTA

“Jokaisen elämän sekunti on ainoa laatuun maailmankaikkeudessa: se on hetki, jota ei aikaisemmin ole ollut ja joka ei koskaan palaa takaisin. Entä mitä me opetamme lapsillemme koulussa? Opetamme heille, että kaksi plus kaksi on neljä ja että Pariisi on Ranskan pääkaupunki. Koska oikein rupeamme opettamaan heille, keitä he ovat? Meidän tulisi sanoa jokaiselle heistä: tiedätkö sinä, mitä olet? Olet ihme. Olet ainutlaatuinen. Ei missään maailman kolkassa ole toista samanlaista lasta kuin sinä. Miljoonien vuosien aikana ei ole elänyt toista aivan sinunlaistasi ihmistä. Ja katsopas kehoasi – mikä ihme sekin on! Säätiesi, käsivartesi, näppärät sormesi, liikehdintäsi. Sinusta voi tulla Shakespeare, Michelangelo tai Beethoven. Sinussa voivat piillä edellytykset ja mahdollisuudet ihan mihin vain. Kyllä, sinä totisesti olet ihme.” (Pablo Casals)

Valitessani tutkimusaihekseni identiteettini rakentumisen ja kummituskirjeiden maailman, ajattelin tutkimukseni etenevän nopeasti. Minulla oli tuttu aineisto valmiina, ja sen vuoksi tutkimus olisi helppo toteuttaa. Tutkimukseni tekeminen osoittautuikin vaikeammaksi kuin olisin uskonut. Olen aina ollut hyvä kirjoittamaan, ja jo ala-asteelta asti opiskelu on ollut minulle helppoa. Tutkimusta tehdessäni törmäsin moniin vaikeuksiin, millaisia minulla ei aiemmin ole ollut. Välillä myös usko tutkimukseni valmistumisesta oli loppua kesken.

Ensimmäisiä vaikeuksia kohtasin lukiessani tutkimuskirjallisuutta. Tutkimuksia, joissa on tutkittu peruskouluikäisen lapsen identiteetin kehitystä, löysin yllättävän vähän. Identiteetin kehityksen on ajateltu alkavan vasta murrosiässä, jonka vuoksi tutkimuskirjallisuutta peruskouluikäisen lapsen identiteetin rakentumisesta on niin vähän. Sen vuoksi otin aineistoni rungoksi Dunderfeltin Elämäkaaripsykologian kappaleen: Lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen (1998). Sen avulla sain käsiteltyä kirjeenvaihtoa omana kasvukertomukseni identiteettini rakentumista kuvaten. Se ei silti ollut helppoa, juuri henkilökohtaisen aineiston ja aiheen vuoksi.

Koska aineistoni on minulle tärkeä ja henkilökohtainen, halusin tutkia kirjeenvaihtoa prosessina aikajärjestyksessä, sen alusta loppuun kuvaten. Tämä ei ehkä ollut paras tapa, sillä identiteetin kehittymisen olisi voinut kuvata myös teemoittain. Tällöin teemoihin syventyminen olisi tuonut vahvemmin esille ne identiteetin kannalta olennaiset teemat, jotka kirjeenvaihdosta tuli esille. Ajallinen kuvaus kirjeenvaihdosta toistaa tiettyjä aiheita ja taas välillä on aikoja, jolloin identiteetin kehittyminen ei näy kovin selkeästi. Kuitenkin itselleni oli tärkeä nähdä kirjeenvaihtoprosessi ajallisesti. Samalla kun näin oman kasvuni kirjeissä, näin myös ystävyiden kehittymisen ja syvenemisen minun ja kummituksien välillä. Ennen tutkimuksen aloittamista olin ajatellut kirjeenvaihdon tapahtuneen vain minun takiani, mutta tutkiessani kirjeenvaihtoa, huomasin kirjeistä löytyvän molemminpuolista ystävyttä. Uskallankin nyt olettaa, että ilman aitoa ystävyttä kirjeenvaihto ei olisi kestänyt niin monta vuotta kuin se nyt kesti. Tutkimukseni kautta haluan saattaa myös muiden tietoisuu-

teen kummituksien maailman ja kirjeet, joiden rinnalla olen kasvanut lapsesta aikuiseksi.

Aineistoni henkilökohtaisuus teki tutkimuksesta haastavaa. Olisin halunnut laittaa tutkimukseeni kaikki kummituksilta saadut kirjeet. Sitaattien poimiminen kirjeistä ja niiden lyhentäminen tuntui minusta myös haastavalta. Yhä edelleen tutkimuksessani on paljon sitaatteja kirjeistä, ja jopa yksi kokonainen kirjekin. Halusin säilyttää ne tutkimuksessani, jotta lukija saa käsityksen kummitusten maailmasta ja kirjeenvaihdon laajuudesta.

Aineiston henkilökohtaisuus asettaa tutkimuksen luotettavuuden kyseenalaiseksi. Voisihan jopa ajatella, että tutkija on rakastunut aineistoonsa. Tutkimukseni luotettavuus perustuukin siihen, että olen rehellisesti tuonut esille henkilökohtaisen suhteeni kirjeisiin, kirjeiden tärkeyden itselleni, ja sitä myötä myös kaikki tutkimusvaiheet sekä niiden onnistumiset että vaikeudet.

Aineiston analysointivaihe oli minulle tutkimuksen vaikeinta aikaa. Samalla kun analysoin kirjeitä, tein matkaa menneisyyteeni. Muistin, miltä tuntui lukea uutta kummituskirjettä, kuinka kirjeiden kautta pääsin matkustamaan kummituksien matkassa, ja kuinka kummitukset piristivät kouluarkeamme tuomalla meille esimerkiksi kinuskikarpaloita maistiaisiksi. Muistin myös kuinka minä ompelin kummituksille lentolaukkuja ja virkkasin oraville kaulaliinoja. Joku saattaa ajatella, että minua on vedetty nenästä, ja että minun on annettu elää valheessa koko lapsuuteni. Silti itse kummituskirjeenvaihdon kokeneena, en näe asiaa niin.

Aikuiset eivät aina ymmärrä lasten sisään kätkeytyvää älykkyyttä ja viisautta. Toki tiesin, viimeistään kuudennella luokalla, kummitusten olevan satua. Mutta koska kummituksien satumaailma oli ihana ja mielenkiintoinen, jatkoin kirjeenvaihtoa kummitusten kanssa. Lasten maailmaan mahtuukin sekä mielikuvitteellinen sadun maailma, kuin realistinen ja konkreettinen näkyvä maailma. Ne eivät ole lapselle toisiaan pois sulkevia asioita.

Tutkimukseni myötä, olen pohtinut paljon myös omaa itseäni, elämäni ja opettajuuttani. Oman elämän pohdinta, on ihmiselle ominaista. Sen voidaan katsoa olevan myös kerrontaa, jonka avulla ihmisen minuus rakentuu. Näin ollen tarinoiden kertominen on sekä persoonallisen ja ammatillisen kasvun väline että tutkimusmetodi. (Syrjälä 2007, 230.) Kummituskirjeet muodostivat tarinan lapsuuteeni, menneeseen aikaan. Silti kummituskirjeenvaihdolla on vaikutusta elämäni yhä edelleen.

Menneisyys on läsnä ihmisessä, eletty elämä, muistot ja jopa solumuistiin kertynyt historia. Nämä

kaikki vaikuttavat osin tiedostamattomasti siihen, miten ihminen jäsentää ja tulkitsee maailmaansa, miten asiat vaikuttavat tämän päivän päätöksiin, minkälaisen vastaanoton eri tilanteet saavat ja miten niihin reagoidaan. Ihmisen luonteeseen kuuluu kyseenalaistaminen ja se, että elämälle asetetaan kysymyksiä. Ihminen miettii asioiden tarkoituksia ja syitä. (Arvola & Mäki 2009c, 45.)

Tutkimuksestani selvisi, että identiteettini on rakentunut pitkälti kummituskirjeistä esiin tulevien teemojen mukaan. Kirjeenvaihdon kautta rakentuva maailma on toiminut identiteettini kasvualustana. Identiteettini rakentumiseen on siis vaikuttanut kummitukset, kummitusten maailma ja kirjoittaminen kummituksille. Tutkimusta tehdessäni, olen pohtinut paljon sitä, miten erilainen elämäni olisi, jos kummituksia ei olisikaan ollut minulle olemassa. Ehkä elämäni olisi tullut sadunmaailma silloin jostain muualta, tai ehkä sadunmaailmasta ei olisi tullut minulle silloin niin tärkeää. Nyt vasta olen tajunnut kuinka suurta työtä kirjeenvaihto vaati opettajaltani Marita Kilpimaalta, Aino Piirilalta ja muilta kummituksilta. Olen äärimmäisen kiitollinen siitä, että olen saanut kokea jotain näin ainutlaatuista.

Kummituskirjeenvaihto on väistämättä vaikuttanut myös siihen, mitä ajattelen koulusta ja opettajuudesta. Tutkimuksestani tulee vahvasti esille näkemykseni mielikuvituksen ja tunteiden tärkeydestä kouluopetuksessa. Elämyksellisyys ja mielikuvitus voivat tehdä koulusta paljon hauskemman ja motivoivamman paikan, kuin mitä se ilman niitä on. Kuvitteelliset asiat ovat yhtä tärkeitä kuin konkreettisesti koetut asiat. Koettu, muistettu ja kuviteltu ovatkin tajunnassamme samanarvoisia kokemuksia. Voimme tuntea mielen liikuttuvan ihan samalla tavalla kuvitteellisen kokemuksen kuin aktuaalisesti koetun herättämänä (Pallasmaa 1996,11).

Kummituskirjeenvaihto loi koulumaailman rinnalle näkymättömän maailman, jossa identiteetin rakentaminen on ollut mahdollista jokaisen omista lähtökohdista käsin. Sen lisäksi kirjeenvaihto kehitti monia elämässä ja koulussa tarvittavia taitoja. Toivon, että kummituskirjeenvaihto antaisi omalla esimerkillään ideoita opettajille ja kasvattajille mielikuvituksen ja luovuuden käytöstä koulussa. Koska kirjeenvaihdon perustana on ollut kirjeenvaihto mielikuvitusolentojen kanssa, samankaltaisen kirjeenvaihdon voisi toteuttaa myös muiden mielikuvitusolioiden, kuten esimerkiksi peikkojen tai maahisten kanssa.

Tutkimustani tehdessäni, olen törmännyt itseni ulkopuolelta tuleviin paineisiin tutkimukseni valmistumisesta. Suurin osa kurssikavereistani on valmistunut jo vuosia sitten, ja joillekin ihmisille on vaikeaa ymmärtää, että ihmiset tekevät asioita eri aikataulussa kuin he itse. Olen vahvasti sitä miel-

tä, että luokanopettajakoulutukseen valikoituu paljon henkilöitä, joille tärkeintä on suorittaminen. Asioita siis tehdään, koska ne täytyy tehdä. Useat suorittajat, odottavat myös muilta suorituksia. Ehkäpä osa opettajista on tiedostamattaan suorittajia, ja vaativat myös lapsilta suorituksia ja tuloksia yhteiskuntamme tulostavoitteiden painostamina. Sen vuoksi en ihmettele, että osa lapsistamme ei viihdy koulussa. Kun opettajan oma kasvatusnäkemys ja –filosofia puuttuvat, ulkopuolisten on helppo tunkeutua kouluun vaatimuksineen. Opettajan pitää muistaa kysyä, miksi. (Jantunen 2007, 215). Onneksi ympärilläni on ollut myös paljon ihmisiä, jotka ovat uskoneet minuun, kannustaneet minua luottamaan itseeni ja tekemään asioita omassa aikataulussani. Kuitenkin tärkeämpää kuin oppia suorittamaan, olisikin oppia itsestään ja sitä myötä oppia nauttimaan elämästä.

Ihmiset, jotka ovat tyytyväisiä elämäänsä ja ovat sovussa menneisyytensä ja tulevaisuutensa kanssa, elävät usein omien sääntöjensä mukaan. He syövät kun heillä on nälkä, nukkuvat silloin kun heitä nukuttaa, tekevät mielekästä työtä ja valitsevat perustellusti ystävänsä ja ihmissuhteensa. He siis ymmärtävät omat motiivinsa ja rajoituksensa ja he ovat saaneet itselleen valinnanvapautta. Tyypillistä heille on se, että he eivät halua paljota itselleen. Heillä voi olla kunnianhimoisia unelmia ja he saattavat saada aikaan hienoja asioita, mutta tavoitteet heillä eivät ole itsekkäitä. He tekevät asioita, koska he iloitsevat elämän haasteisiin vastaamisesta ja iloitsevat elämästä. (Csikszentmihalyi, M 2006, 117.)

Haluaisin itse olla opettaja, joka voisi saada elämän ja koulunkäynnin tuntumaan edes välillä yhtä ihmeelliseltä kuin oma koulunkäyntini oli. Sen lisäksi haluan antaa oppilaille tunteen siitä, että he ovat tärkeitä ja hyväksytyjä juuri sellaisina kuin he ovat. ”Ajatus elämän tärkeydestä ja ainutkertaisuudesta perustuu sisäiseen itsearvostukseen ja tunteeseen siitä, että elämä, jota hän elää, on hänen omaa elämäänsä ja sen takia tärkeä. Tunne on riippumaton siitä, miten tärkeää tai merkittävää hänen elämänsä on ulkopuolisten silmissä tai yhteiskunnallisesti mitattuna. (Keltikangas-Järvinen 2002, 18.) Kasvatuksen tulisikin luoda mahdollisuuksia minuuden ja identiteetin jatkuvalla kehittämiselle ja lisätä yksilön toimintakykyä suhteessa itseän, toisiin, yhteisöihin ja koko maailmaan ja kulttuuriin. (Ropo 2011)

Erityisesti ensimmäiset kouluvuodet ja niiden antama palaute ovat tärkeitä, sillä silloin lapselle muodostuu käsitys siitä, mitä hän osaa ja mitä ei osaa. (Keltikangas-Järvinen 2002, 179.) Silloin lapselle muodostuu myös ensimmäiset kokemukset koulusta, ja se millaisena ne lapsen kokemusmaailmaan värittyvät, luovat ennako-oletuksia tuleville kouluvuosille. Siksi haluaisin tulla opettajaksi, jonka opetus olisi hauskaa ja luovaa. Olen myös omaksunut asenteen, että lapset kyllä oppi-

vat, ilman opetustakin, jos elämän perusasiat ovat kunnossa. Kun lapsella on hyvä olla, uusien asioiden oppiminen on aivan väistämätöntä. Haluaisinkin luoda lapsille turvallisen ilmapiirin ja oppimisympäristön, jossa olisi tilaa mielikuvitukselle ja tunteille.

Lapsi voikin menestyä hyvin vain sielunlämmössä. Niin kuin auringon lämpö ja valo ovat välttämättömiä elämän kehittymiselle, samoin sielullinen lämpö ja valo – rakkaus ja ilo-luovat oikean kasvuilmaston sielulle. Elävään aistimusmaailmaan lapsella liittyy sadunomainen mielikuvitusmaailma: esineistä ja tunnelmista tulee elävää ja olevaa. Silloin lapsi leikkii. (Riskä 1996, 38.) Ja kun lapsi leikkii, hän oppii huomaamattaan.

LÄHTEET

- Almqvist F. Integratiivinen näkökulma. Ihmisen elämänkaari. Kirjassa: Moilanen I, Räsänen E, Tamminen T, Almqvist F, Piha J, Kumpulainen K (toim.). Lasten- ja nuorisopsykiatria. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 2004; 17–126, 118.
- Arvola, P. 2009. Sadut auttajina lastenpsykiatrisella sairaalaosastolla. Teoksessa Arvola, P & Mäki, S (toim.). Satu kantaa lasta. Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 1. Porvoo: WS Bookell Oy. 93–117.
- Arvola, P & Mäki, S. 2009a. Lapsi tarvitsee juuret voidakseen kasvaa. Teoksessa Arvola, P & Mäki, S (toim.). Tarina tukee lasta. Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 2. Porvoo: WS Bookwell Oy. 20–44. EI OLE!!
- Arvola, P & Mäki, S. 2009b. Mitä lasten ja nuorten kirjallisuusterapia on? Teoksessa Arvola, P & Mäki, S (toim.). Satu kantaa lasta. Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 1. Porvoo: WS Bookell Oy. 12–21. EI OLE!!
- Arvola, P & Mäki, S. 2009c. Sadun salaisia viestejä. Teoksessa Arvola, P & Mäki, S (toim.). Satu kantaa lasta. Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 1. Porvoo: WS Bookell Oy. 45–66.
- Csikszentmihalyi, M. 2006. Kehittyvä minuus. Visioita kolmannelle vuosituhannele. Tallinna: Raamatutrukikoda.
- Damon, W. 1983. Social and personality developmenet: Infancy through adolescence. New York : W. W. Norton
- Dunderfelt, T. 2010. Ilon psykologia. Juva: WS Bookwell Oy. Teoksessa Arvola, P & Mäki, S (toim.). Satu kantaa lasta. Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 1. Porvoo: WS Bookell Oy. 162–185.
- Dunderfelt, T. 1998. Elämänkaaripsykologia. Lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen. Porvoo: Kirjapainoyksikkö.
- Ellis, C. & Bochner, A.P. 2000. Autonetnography, Personal Narrative, Reflexivity. Researcher as Subject. Teoksessa N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (toim.) Handbook of Qualitative Research. Thousand Oaks (California) : Sage. 733–768.
- Erikson, E. H. 1982. Lapsuus ja yhteiskunta. Jyväskylä: K. J. Gummerus Osakeyhtiön kirjapaino.
- Fadjukoff, P. 2009. Identiteetti persoonallisuuden kokoavan rakenteena. Teoksessa Metsäpelto, R & Feldt, T (toim.) Meitä on moneksi. Persoonallisuuden psykologiset perusteet. Juva: WS Bookwell Oy. 179-193.
- Giddens, A. 1991. Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age. Cornwall: Polity Press. 35–69.
- Hakkola, K & Laitinen, S & Ovaska-Airasmaa, M. 1991. Lasten taidekasvatus. Hämeenlinna: Karisto Oy:n kirjapaino.

- Hall, S. 1999. Identiteetti. Tampere: Vastapaino 1999.
- Harjunkoski, S-M. 2009. Tunnekieli tutuksi äidinkielen tunnilla. Teoksessa Arvola, P & Mäki, S (toim.). Tarina tukee lasta. Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 2. Porvoo: WS Bookwell Oy. 116–140.
- Heikkinen, H.L.T. 2001. Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena. Teoksessa Aaltola, J & Valli, R (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.116-132.
- Heikkinen, H.L.T.2002. Whatever is narrative research? Teoksessa Huttunen, R., Heikkinen, H. L. T. & Syrjälä, L. (toim.) Narrative research. Voices of Teachers and Philosophers. Jyväskylä: Kopyjyvä Ltd.13.29.
- Huttunen, M. 2010.
- Huttunen, M. 2011. Oppilaan identiteetin kehittyminen peruskouluopetuksen yhteydessä. Luettavissa: <http://narratiivinenopetus.wordpress.com/>-(Luettu 2.10.2011)
- Hänninen, V. 2002. Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy Juvenes Print.
- IKK. 2011. Nuorten syrjäytyminen alkaa jo peruskoulussa. Luettavissa: http://www.verkkouutiset.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=50274:qsyryaeytymien-alkaa-jo-peruskoulussa&catid=12:tiede-paaeuutinen-&Itemid=7. (Luettu: 22.05.2011)
- Ikonen, O. 2001. Oppimisvalmiudet ja opetus. Juva: Ps-kustannus.
- Jantunen, T. 2007. Satu kasvattaa. Topeliuksen sadut ja kasvatusajattelu. Juva: WS Bookwell Oy
- Kaipainen, S. 2006. Käy sadun lumopoluille. Vie mieli tarinoille. Luettavissa sivulta: www.apu.fi/koti/article134322-1.html
- Karlsson, I. 2001. Lapsille puheenvuoro. Ammattikäytännön perinteet murroksessa. Väitöstutkimus. Helsingin yliopisto. Helsinki: Edita.
- Kauppila, R. A. 2007. Ihmisen tapa oppia. Juva: WS Bookwell Oy.
- Keltikangas-Järvinen, L.2001. Hyvä itsetunto. Juva: WS Bookwell Oy.
- Kujala, J. 2008. Miesopettaja itsenäisyyden ajan Suomessa elokuvan ja omaelämäkerran mukaan. Oulu: Oulu University Press.
- Kujala, T. 2007. Kerronnallinen tutkimus opettajien ikääntymisestä. Teoksessa Syrjäläinen, E., Eronen, a.& Värri, V-M. (toim.) Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere: Tampereen yliopistopaino. 13–39.
- Launonen, K. 2007. Vuorovaikutus – kehitys, riskit ja tukeminen kuntoutuksen keinoin. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kärkkäinen, H. 2011. Nuori putoaa putkesta – lasku 1,2 miljoonaa. Luettavissa:

<http://www.taloussanomat.fi/tyo-ja-koulutus/2011/04/18/nuori-putoaa-putkesta--lasku-12-miljoonaa/20115003/139> (Luettu 22.05.2011)

Kärkkäinen, H. 2001. Minää rakentamassa. Identiteettiprosessit voimavarasuuntautuneessa psykoterapiassa. Helsinki: Yliopistopaino.

Lehtonen, H. 1998. Lukemalla avaraamaan maailmaan. Juva: WSOY- kirjapainoyksikkö.

Leskelä-Kärki, M. 2006. Kirjoittaen maailmassa. Krohnin sisaret ja kirjallinen elämä. Tampere: Tammer- Paino Oy.

Leskelä-Kärki, M. 2009. Kirjeiden kulttuurihistoriaa ja tulkinnan ongelmia. Luettavissa: <http://www.enorssi.fi/virmo/virmo-1/kashisnet/kasvatuksen-historian-tutkimus/kirjeiden-kulttuurihistoriaa-ja-tulkinnan-ongelmia-maarit-leskela-karki/> (Luettu 14. 6. 2011)

Mahlakaarto, S. 2010. Voimaantumisen identiteettityönä- vahvaksi työssä? Teoksessa Collin, K & Palonen, S & Rausku- Puttonen, H & Tynjälä, P (toim.): Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus. Koulutuksen ja työelämän näkökulmia. Helsinki: WSOYpro Oy.

Mäki, S. 2009. Satu auttaa oppimaan erityisluokassa. Teoksessa Arvola, P & Mäki, S (toim.). Tarina tukee lasta. Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 2. Porvoo: WS Bookwell Oy. 77–115.

Nyyti 2011. Luettavissa: <http://www.nyyti.fi/tietoa/itsetunto/> (Luettu 29.9.2011)

Pallasmaa, J. 1996. Mielikuvituksen todellisuus ja aistillinen ajattelu. Teoksessa Piironen, L & Salminen, A: Kuvitella vuosisata. Taidekasvatuksen juhlaKirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.8-11.

Pulkkinen, L. 2000. Persoonallisuuden kehitys lapsuudesta aikuisuuteen. Teoksessa Lyytinen, P, Korkeakangas M & Lyytinen, H (toim.): Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Porvoo: WS Bookwell Oy. 297–310.

Puranen, U. 1997. Luen, koen ja sanoiksi puen. Kirjallisuuden käsittelyn opas. Turku: Finn Lectura.

Rasku-Puttonen, H & Poikkeus, A-M & Lerkkanen, M-K. 2010. Koulu vuorovaikutuksellisenä oppimisyhteisönä. Teoksessa Ropo, E & Silfreberg, H & Soini, T (toim.). Toisensa kohtaavat ainedidaktikat. Ainedidaktiikan symposiumi Tampereella 13.2.2009. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print

Riska, A. 1996. Lapsen kehityksen laadullisista ulottuvuuksista. Teoksessa Jantunen, T & Rönnberg, P: Anna lapsen leikkiä. Kirja leikistä ja lapsilähtöisyydestä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Rogers, C. 1999. Rakentava luovuus osana persoonallisuuden kasvua. Teoksessa: Uusikylä, K. & Piirto, J. 1999. Luovuus. Taito löytää, rohkeus toteuttaa. Juva: ATENA KUSTANNUS. 33–36.

Ropo, E. 2011. Turvallisuus, identiteetti ja hyvinvointi. Luettavissa: <http://narratiivinenopetus.wordpress.com/esitelmia/>. Luettu 26.7.2011.

Ropo, E. 2010. Identiteetti, oppiminen ja narratiivinen opetus. Luettavissa: <http://narratiivinenopetus.wordpress.com/esitelmia/>. Luettu 26.7.2011.

Ruohonen, T. 2009. Sadun salaiset kasvatusvoimat steinerpedagogiikan valossa. Teoksessa Arvola, P & Mäki, S (toim.). Tarina tukee lasta. Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 2. Porvoo: WS Bookwell Oy. 146–169.

Saarniaho, R. 2005. Lapsen kognitiivinen kehitys. Luettavissa: http://opinnot.internetix.fi/fi/materiaalit/ps/ps2/3_kehitys_ikakausittain/02_lapsenkognitiivinenkehitys?C:D=gjsZ.eyaU&m:selres=gjsZ.eyaU. (Luettu 29.9.2009)

Spaniol, S. 2010. Taideterapia aikuisten vakavien psyykkisten sairauksien hoidossa. Teoksessa Malchiodi, C. A (toim.) Taideterapian käsikirja. Kuopio: UNIpress Suomi. Alkuperäisteos Handbook of Art Therapy. 2003. EU: The Guilford Press A Division of Guilford Publications, Inc. 316-332.

Somers, Margaret R. and Gloria D. Gibson. 1994. Reclaiming the Epistemological ‘Other’: Narrative and the Social Constitution of Identity. Teoksessa: Craig Calhoun (toim.). Social Theory and the Politics of Identity. Oxford: Blackwell, 37-99.

Syrjälä, L. 2007. Elämäkerrat ja tarinat tutkimuksessa. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Uudistettu painos. Juva: 2007.

Toskala, A. 1991. Kognitiivisen psykoterapian teoreettisia perusteita ja sovelluksia. Jyväskylä: Jyväskylän koulutuskeskus.

Wahlström, R. 1995. Moraalikehitys ja moraalikasvatus. Teoksessa Kuusinen, J (toim.): Kasvatuspsykologia. Juva: WSOY: n graafiset laitokset. 167-189.

Widdershoven, G.1993. The Story of Life: Hermeneutic perspectives on the relationship Between Narrative and Life History. Teoksessa Josselson, R & Lieblich, A. The Narrative Study of Lives. Vol.1. London: Sage. 1-20

Vilkko, Anni 1997. Omaelämäkerta kohtaamispaikkana. Naisen elämän kerronta ja luenta. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 663. Helsinki: SKS.